

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Tarihî, Çağdaş ve Gerçekçi Açından Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstad Mesajı Demir SAVAŞÇIN
7. Message from the Grand Master Demir SAVAŞÇIN
9. Gerçekçi Araştırmak: Nîçin ve Nasıl? O. Atılâ ÇEZİK
29. Osmanlı İmparatorluğunda Hürmasonluk:
1747'de Yunanca'ya Çevrilmiş Fransız
İfşaatları Üzerine Kısa Not.....Çeviren: Celil LAYİKTEZ
38. Magna Carta Gelenegi ve MasonlukMelin HEPER
51. Ezoterik Bir Yorum
"İlahî Komedyâ"dan..... R. Ruşan DORA
58. Bilim ve Öğrenimi: Taşçı Kalemî.....Ertem KALAYCIOĞLU
77. Masonluk Çağdaş mı? Çağdışı mı?
Yoksa Evrensel ve Ebedî mi?..... Samih S. TEZCAN
85. Zamanın Masonik Bayulu..... Maiz VARON
93. Localardan Haberler Mimar SİNAN
112. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şânı Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
Y E N İ L İ K B A S I M E V İ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 2001

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : **Demir SAVAŞÇIN**

Yazı İşlerini fiilen idare eden : **Tamer AYAN**

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR.

ISSN 1301-2762

SAYI : 118 Nuruziya Sokağı 25, 80050 – Beyoğlu Tel : 0 212 251 26 50 ARALIK 2000

4. Büyük Üstad Mesajı **Demir SAVAŞÇIN**
7. Message from the Grand Master **Demir SAVAŞÇIN**
9. Gerçeği Araştırmak: Niçin ve Nasıl? **O. Atılâ ÇEZİK**
29. Osmanlı İmparatorluğunda Hürmasonluk:
1747'de Yunanca'ya Çevrilmiş Fransız
İfşaatları Üzerine Kısa Not..... *Çeviren:* **Celil LAYİKTEZ**
38. Magna Carta Geleneği ve Masonluk **Metin HEPER**
51. Ezoterik Bir Yorum
"İlahi Komedy"dan..... **R. Ruşen DORA**
58. Bilim ve Öğrenim: Taşçı Kalem..... **Ertem KALAYCIOĞLU**
77. Masonluk Çağdaş mı? Çağdışı mı?
Yoksa Evrensel ve Ebedî mi?..... **Semih S. TEZCAN**
85. Zamanın Masonik Boyutu..... **Moiz VARON**
93. Localardan Haberler **Mimar SİNAN**
112. Aramızdan Ayılanlar **Mimar SİNAN**

BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Geride bıraktığımız 2000 yılı çalışmalarımızı ancak olursak, üzücü olduğu kadar, sevindirici olayları yaşadığımızı da görmekteyiz. Üzerinde yürüdüğümüz zemin gibi *Siyah ve Beyaz!*

Öncelikle Büyük Üstadımız En Muhterem Sahir Talât AKEV Kardeşimizi, çağrı üzerine Ebedi Maşrık'a gönderdik. O şimdi gerçek Tesviye'de. O'nun fiziki bedeni zaman içinde toprak olacaktır, ancak bıraktığı eserlere sahip çıkmamız, bu eserler için paylaşımda bulunmamız O'nu hep yaşatacaktır.

İstanbul ve Ankara Vadilerindeki binalarımız, olanaklarımız dahilinde en güzel şekilde onarılmıştır. Özellikle Ankara Vadi binamız yeni baştan ele alınmış, Kardeşlerimiz için güzel bir çalışma ortamı yaratılmıştır.

İzmir Vadimiz için geleceğe yönelik olarak 23.200 m² arazi alınmış, imar durumu ve proje çalışmaları başlamıştır.

Bütün bu güzellikler yanında, uzun yıllardan beri oluşturamadığımız, dışa dönük sosyal hizmetlerimizden, siz değerli Kardeşlerimin arzu ve heyecanları ile başladığımız, "Derince Cumhuriyet İlköğretim Okulu"nun inşaatı, belki 5-10 gün gecikme ile, 15-28 Şubat 2001 tarihleri arasında sona erecektir.

Ayrıca, İl Milli Eğitim Müdürlüğünden okulun tefrişi için fizibilite raporu istenmiştir. Bu rapor sizlerle de duyurulacaktır. Kardeşlerimiz, şimdiden, okulun diğer bazı gereksinimlerini yerine getirmeyi taahhüt etmişlerdir. Kardeşlerimin Ulu Önder ATATÜRK'ümüzün irfan ordusunu yetiştirecek ve Ulusumuzun mutluluk kaynağı olacak bu eserdeki katkı paylarını en kısa zamanda tamamlayacaklarından ve bu heyecanlarını yitirmediklerinden eminim.

Mütevelli Heyetinin % 99'unu Kardeşlerimizin oluşturduğu SEV Vakfının İzmir Urla'daki tesisleri, mali olanaksızlık nedeniyle yarım kalmıştı. Ancak Pek Muhterem Ahmet KURTARAN Kardeşimizin girişimi sonucunda Darüşşafaka Cemiyeti ile inşaatların tamamlanması için anlaşma yapılmıştır. Toplam 52.000 m² olan Vakıf arazimizin % 50 payının Darüşşafaka'ya devri karşılığında, Vakfın inşaatı Darüşşafaka tarafından tamamlanacak ve kendilerine ait bölümde de üç blok inşa edilecektir. İnşaatın 2003 yılında tamamlanmasıyla, Vakfa ait Sosyal Tesisler ve asgari 110 Kardeşimizin ve Hemşiremizin ileri yaşlarında yararlanabilecekleri iki bloktan oluşan bir kompleks kazanılmış olacaktır.

Böylece yarının irfan ordusunu yetiştirecek gençlerin eğitiminin düşünülmesi yanında, irfan ordusunda uzun süre hizmet etmiş Hemşire ve Kardeşlerimizin de mutluluk ve esenliğinin gerçekleştirilmesi bizler için Masonluk adına birer onur vesilesi olacaktır. Günlük yaşamdaki çalışma ve kazanç koşullarının ağır baskısına rağmen, bu eserlerin yapılmasına özverili çabalarıyla katkıda bulunarak Mason ve Mason eşine yakışır şekilde davranan Kardeşlerime ve Hemşirelerime, Türk Masonluğunun gücünü kanıtladıkları için, şahsım ve siz Kardeşlerim adına sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Çalışmalarımızı bu yıl da daha iyiye, daha güzele yükseltecek güçten bizi yoksun kılmamasını, Evrenin Ulu Mimarı'ndan dilerim.

Kardeş sevgi ve saygılarımla.

Demir SAVAŞÇIN
Büyük Üstad

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

Remember the labours, we had during the year of 2000. We had happy events as well as sad ones. Just like the mosaic floor on which we walk: Blacks and Whites.

First of all we sent our M.W. Grand Master Bro. Sahir Talât Akev to the Eternal East upon the call received from there. He is now on the real Level. His physical remains will eventually turn into earth, but our keeping the works he left behind and sharing them will make Him live forever.

Our buildings in Ankara and İzmir have been repaired best to our ability. Especially our building in Ankara has been totally renovated and a favourable working possibility has been provided.

For our Valley of İzmir, a land of 23.200 sq.meters have been purchased for the future and the construction possibilities and project studies are underway.

In parallel to all these wonderful works and among the external social activities which we could not provide for sometime is the construction of the "Derince Cumhuriyet Primary School", which had started with the wish and excitement of our Brethren, and will be finished, maybe with a delay of 5 - 10 days, between 15 - 28 February 2001.

Apart from this, a feasibility report for the furnishing of the school has been asked from the Provincial Directorate of National Education. This report will be made available for you also. Our Brethren have already guaranteed to provide certain

requirements for the school. I am certain that my Brethren have not lost their enthusiasm and will undertake their promises for this work, which will prepare the army of cultural youth of our Great Leader ATATÜRK and will be the source of happiness for our Nation, as soon as possible.

The work of the SEV Foundation at Urla - İzmir of which 99% of the Board of Administrators are our Brethren, was unfinished due to financial difficulties. Now, with the intervention of our R.W. Bro. Ahmet Kurtaran, we have come to an agreement with Darüssafaka for the completion of the construction work. Upon transferring the 50% of our 52.000 sq.meters land to Darüssafaka, they will complete the construction of the Foundation and they will build 3 blocks in their part of the land. Upon completion of the construction in 2003, the Foundation's social buildings in two blocks, will provide shelter to minimum 110 of our Brethren and Sisters.

Thus in parallel with taking into consideration the education of tomorrow's army of culture, it will be an honor for us in the name of Freemasonry, to realize the happiness of our Brethren and Sisters who served for this army of culture. In spite of the heavy burden of our daily works and bread-earning conditions, I want to express my thanks and gratitude to my Brethren and Sisters, who participated in this work in a manner befitting Freemasons and their wives, for showing the power of Turkish Freemasonry.

I pray to the G.A.O.T.U. not to deprive us from the power to elevate our labours to better and more beautiful conditions this year.

With fraternal love and respects.

Demir SAVAŞÇIN
Grand Master

GERÇEĞİ ARAŞTIRMAK : NİÇİN VE NASIL?

O. Attilâ ÇEZİK

Gerçeği Akademos'un bahçelerinde ara.
(*Atque inter silvas academi quaerere verum*).
Quintus Horatius Flaccus, Epistulae.

GİRİŞ

Araştırma, en genel anlamda, ***bir gerçeğin veya ilkenin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan sistematik inceleme*** olarak tanımlanabilir. Bu tanımda belirtilen amacın işaret ettiği koşul, gerçeğin veya ilkenin daha önce ***"ileri sürülmemiş"*** veya ***"kanıtlanmamış"*** olmasıdır. Bu koşul nedeniyle, varsayımlarının geçerliliği ve tutarlılığı sorgulanmadan, gelişigüzel ileri sürülen gerekçelerle, sözlük veya ansiklopedi karıştırarak öğrenilecek bilgilerin kişisel tercihler doğrultusunda sıralanarak özetlenmesi bir araştırma sayılamaz. Çünkü, yaygın olarak kullanılan ve alanlarında yeterli sayılan başvuru kitaplarındaki bilgiler bile, belirli bir sistematik doğrulama yöntemi uygulanmadan, ***"doğru"*** kabul edilemez.

Elde edilen bilginin karakteristik tanımı da çok önemlidir. Bilginin doğrulanmış bir belgeye dayalı aktarım olması yanında, karakteristik tanımının kesinlikle bilinmesi gerekir. Özellikle, bir araştırmada kullanılması söz konusu olacak bilimsel bilgilerin şu karakteristik türleri çok önemlidir:

Belit (aksiyom): Bir düşünce zincirinin temel dayanağını oluşturan, kendi içinde tutarlı ve aşikâr olduğu deneyden çok sezgiye dayanarak kabul edilen evrensel gerçeğin ifadesi.

Konut (postülat): Bir düşünce zincirinin başlangıcı olarak varsayılabilir, olduğu gibi kabul edilmesi gerektiği ileri sürülen, kanıtlanamaz ve gösterilemez ifade.

Hipotez: Kanıtlanacağı varsayılan kuram.

Kuram: Nesne ve olaylarda gözlenen veya öngörülen düzene ilişkin bir grup görgül yasayı akılcı bir anlayışla sistemli olarak açıklamaya çalışan düşünsel yapı (Araştırmada Bilimsel Yöntemsellik bölümünde ayrıntılandırılmıştır).

Yasa: Tümel olması zorunluluğu bulunmayan, görgül genelleme (Araştırmada Bilimsel Yöntemsellik bölümünde ayrıntılandırılmıştır).

Tarih araştırmaları için de benzer bir yaklaşım gerekir. Doğrulanmış belgelere dayalı olaylar ile bunları yorumlayarak elde edilen sonuçlar arasında köklü bir fark vardır. Doğrulanmış belgelere dayalı olaylar değişmez, ama (hipotez veya kuram niteliğindeki) yorumlar (özellikle yeni bulguların etkisiyle) değişebilir. Tarihle uyuma zorunluluğu olmayan alegorik öyküler ve dinsel söylemlerin oluşturduğu bir başka tür de bu bağlamda dikkate alınmalıdır. Bunların gerçeklik ölçüsü tarih araştırmaları için önemli gerekçeler olabilir, ama destekleyici somut bulguların yokluğunda, böyle öykü ve söylemlerin tarihsel içeriği değil, onları sahiplenen kültürlerin özellikleri araştırma konusu olabilir.

Kişisel tercihlerle seçilen bir dizi bilgi, bir "**görünür**" sonuca varmak için yeterli değildir. Çünkü, dizideki her bilginin doğru anlaşılabilmesi, onun geçerli olduğu zaman-mekân kesitindeki "**yanal**" etkileşimlerini de yeterince bilmeyi gerektirir. Bilgilerin edinildiği kaynakların doğruluğunun sağlanması ve yanal etkilerin "**yeterli**" sayılacak ölçüde gözetilmiş olması da bir çalışmayı araştırma niteliğine kavuşturmaz. Bu ancak bir ilk inceleme aşaması için geçerli olabilir.

İlk inceleme sonunda, konunun semantik ölçütlerle yeniden tanımlanması ve bir "**tez**"e dönüştürülmesi gerekir. Ortaya çıkan teze uygun inceleme ve çözümleme yöntemlerinin doğru seçilmesi ise, araştırmanın sonuç verebilirliği için şarttır. Tüm bu aşamalardan geçerek kesinleştirilebilecek bir araştırma çalışmasının, uygulanacak yöntemlerle uyumlu bir programla gerçekleştirilmesi, elde edilecek sonuçların "**tez**" ile uyuma ölçüsünün irdelenmesi ve doğrulanması, ve bulguların çağdaş normlarla hazırlanacak bir belgeleme ile sonuçlandırılması ve aktarılması beklenir.

Böyle bir çaba sonunda elde edilen bulguların aynı alanla ilgili kesimlere ulaşması, tartışılması, alınan "**uzman**" eleştirilerinin ve/veya karşıt tezlerinin bu bulgularla yanlışlanması gerçekleştirilebilmişse, ancak o zaman bu çalışma bir araştırma olarak nitelendirilebilir. Böyle sistematik bir süreç, yalnızca bilimsel araştırmalar için değil, "**bilgi**"ye dayanan her yeni düşünce ürünü için gereklidir.

Bu denli düzen ve bilgi derinliği gerektiren araştırma çabasının arkasındaki itici güç, insanın içindeki doğayı ve evreni merak etme içgüdü-südür. Bu merak, aslında insanın kendi yaşamına "**nesnel**" bir neden bulma isteğinden kaynaklanmaktadır. Bu isteğin Avrupa'da Renaissance ile başlayan ve aydınlanma çağı ile olgunlaşan normları, Hürmasonluğun "**Hakikatin aranması**" ilkesinde köklenmiştir. Toplumlar kendi geleceklerini güvenceye almak için, kurumlar somut yaşamsal sorunların çözümü için, insanlar bireysel yarışma için araştırma yaparlar, ama bunların hiçbirisi "**Hakikatin aranması**" gibi evrensel bir ereksellik ifade etmez. Dolayısıyla, Hürmasonluk çok önemli bir sorumluluk yüklenmiştir ve bu sorumluluk Hürmasonluğu gerçek bir "**Eğitim ve Araştırma Kurumu**" olarak nitelendirmektedir. Hürmasonluğun bu niteliği, modern bilimin doğuşundaki ve gelişmesindeki katkılarının sıradan bir olgu olmadığının göstergesidir.

Bir araştırma, nesnellik ölçütüne yaklaştığı oranda araştırma sayılır. Bunun anlamı şudur: duygu ve sezgilere, ya da daha genel bir ifadeyle, içsellığe ilişkin **öznel** incelemeler, araştırma sayılmaz (ruhbilimsel araştırmalarda bile bilimsel bir nesnellik aranır), çünkü bu türe uygun bir bilimsel nedensellikten ve yöntemsellikten söz edilemez. Bu nedenle ruhun yansımalarını, araştırma disiplini dışında, başka öznel ifade tarzlarıyla duyurmak ve paylaşmak gerekir. Bu tarzlar arasında sanatın tüm dalları en çok başvurulanlardır. Sanatsal yapıtların biçimsel ve içeriksel özellikleri, türlerine göre çok farklı nitelikler gösterebilir, ve gerçekte kısıtlayıcı tanımlarla ifade edilemezler. Hürmasonluğun ilgilendiği konuların birçoğu için araştırma-dışı böyle sanatsal yaklaşımlara da başvurulabilir, fakat başarı için gereken beceri çok daha az rastlanır bir olgudur. Sanatın öznel niteliğini bir zırh gibi kullanarak, gerçekleri dışlayan tutarsızlığa düşmemek de ayrı bir beceri ve olgunluk tezahürüdür.

Öznel sanatsal çalışmalar gibi, benzer nedenlerle yine araştırma-dışı sayılması gereken bir dal da teolojik çalışmalardır. Bu dalda sosyokültürel açıdan araştırmalar yapılabilir, ama inançların doğrudan veya karşılaştırmalı öznel değerlendirmelerine, kısaca ilâhiyat çalışmala-

rına, Hürmasonluk ilkeleri olanak tanımaz. Kaldı ki, bunlar ne araştırma ne de sanat normlarına uygun düşer.

Bu bağlamda, esoterizmden de söz etmek yerinde olacaktır. Hürmasonluğun esoterik bir eğitim tarzı olduğu şeklindeki yaygın inanış, fiiliyatta yanlış yorumlanmaktadır. İnsanın kendi içsel gücünü keşfederek ve ona güvenerek, yaşamıyla barışık şekilde, insanlığa daha yararlı olacak çalışmalar yapabileceği inancı, Hürmasonluğun en köklü ilkesidir. '**Esoteros**'un böyle bir perspektifle ele alınması durumunda iki yorum kaçınılmaz olur:

1- Esoterizm öğretilmez, ancak önemsenmesini teşvik edecek hür düşünce ortamı sağlanabilir;

2- Ahretçi/bâtınî ilâhiyatçılık ve kelâmcılık ile dünyevî esoterizm arasında hiçbir ilişki yoktur.

Sanat, ilâhiyat ve esoterizm dışında kalan alanda geçerli araştırma kavramı ve etkinliğinin felsefesi, bilimsel yöntemsellliği, aktarım dili ve anlatım tarzı bu özgörü eşliğinde aşağıda sırasıyla ele alınmakta, önemli nitelikleri tanıtılmakta ve örneklenmektedir.

BİLİMSEL ARAŞTIRMA FELSEFESİ

Çağımızın düşünürü Popper'e göre, *insan yirmidört yüzyıl önce kendine akılcı ve eleştirel bir yol çizmiş, ve Sokrates'ten Erasmus'a kadar bu kararına uymaya çalışmıştı. Renaissance bilginleri iki ayrı dünyada yaşıyorlardı. Bir yandan kaybolan sihirli bir kelimenin mistik eski dünyasında yaşıyorlardı. Öbür yandan da, kendi akıllarının gücüne güvenerek otoriteye karşı duran yeni bir dünyada yaşıyorlardı.*

Bu çelişkilerle dolu yolda, Avrupa R. Descartes ile önemli bir dönüşümün eşiğine gelmişti. Descartes doğayı **akıl** ve **madde** (*res cogitans - res extensa*) olarak ikiye ayırmış, Galileo'nun tümevarımcı sorgulama yaklaşımını matematik denklemleriyle bağdaştırmaya çalışmış, ve matematik aracılığıyla doğanın anlaşılabilirliğini savunmuştu. Descartes yönteminin özü 'herşeyden kuşku duymak' (***de omnibus dubitandum***) idi.

"Akılcılar" güvenilir bilginin, yanılmaz yargının önkoşulu olan sezginin sağladığı ve aklın açıkça kabul ettiği **a priori** bilgi olduğunu savunuyorlardı. Duyularla algılananlar aklın gerektirdiği girdilerden başka bir şey değildi. Dolayısıyla akılcılık, Platoncu anlayışla, bilginin öznen kaynaklanıp nesnede doğrulandığını savunuyordu.

Buna karşılık 'görgücüler', Aristoteles'in nedensellik anlayışıyla, nesneden özneye bilgi akışını öngörüyordu. Doğayı çözerken görgücü yaklaşıma ağırlık veren Anglo-Sakson bilim ekolü F. Bacon'ın görgücü deneyselciliğini benimsemişti. Görgücüler, doğanın düzenli ve yöntemli bir biçimde araştırılması için gereken gözlemler ve deneylerle bilgiye ulaşılabilirliğini savunuyorlardı. Görgücüler, deneyimler olmadan hiçbir **a priori** bilgiye ulaşamayacağını kabul ediyordu. Görgücülüğün bu bakışı, akılcılığa karşı bir avantaj olmuş, doğayı tanımak ve ondan yararlanma kolaylığı sağlamıştı. Akılcılık buna yeterli karşılık veremeyince, zaman zaman sonuçsuz diyalektik spekülasyona ve hatta ideolojik idealizme bile dönüşmüştü.

İlginçtir ki, Bacon'ın görgücü **tümevarım** ve Descartes'ın akılcı **tümdengelim** yöntemsellikleri birbirine taban tabana zıt olmakla birlikte, yine de bir noktada buluşuyorlardı. Her ikisi de, insan yazgısını bilimin çizeceğini, dolayısıyla Hümanizm ve Reformasyonun işaret ettiği yönlerde bilim ve inancın birbirinden ayrılması gerektiğini vurgulamışlardı.

Bilgiye dayalı ilerleme fikri de bu süreçte olgunlaşmıştır. Platon'un *"bilgiye dayalı yasaların yokluğunda insanlar en vahşi hayvanlardan hiç de farklı değildir"* deyişini esas alarak eski ve modern öğrenimi karşılaştırırken, *"modern çağın daha ileri olmasının nedeni sayısız deney ve gözlemi biriktirerek gelmesidir"* diyen Bacon, *"bir ırkın tarihi bireyinkine benzer şekilde sürekli bir öğrenim sürecidir"* diyen B. Pascal, *"bilginin kökeni, doğruluğu ve sınırları, buna göre de inanç, kanı ve yargılarımızın ölçüsü araştırılmalıdır"* diyen J. Locke gibi düşünürlerle birlikte, bilgiye dayalı ilerleme fikri Batı uygarlığına iyice yerleşmiştir.

J. Locke'un görgücü birikimin sonucunun bilgi olduğu tanımından hareketle, deneye dayanmayan inançları doğrulanmaları olanaksız metafizik spekülasyonlarla ontolojik değerlendirmeye almanın somut sentezler için yetersiz olduğu kabul edilmiş, sağlam bilginin kökeni akılcılığı dışlamayan bilimsel görgücülükte aranmaya başlanmıştır. Bu yeni yaklaşımdan etkilenen bir başka düşünür olan Pierre Bayle'e göre tarihçi nesnel olabilmek için *olanaklar ölçüsünde, hiçbir duygudan etkilenmeyen Stoacının zihinsel dinginliğini benimsemeliydi*. Bu 'nesnellik' ölçütü, hurafelere karşı bir tutumla, tarihçilere somut bir ilkeyi miras bırakmıştır: *'belgesi olmayan şey dünyada yok demektir' (quod non est in actis, non est in mundo)*. Bu ilke, deneyselciliğin uygulanabilirliğinin olmadığı koşullarda, görgücü bilimselliğin akılcı sınırsallığı ve temel kabulü olmuştur.

Yaşamı devam ettirebilmek için çalışmak, öncelikle bireysel vasıfları geliştirmek amacıyla gereksinilen ortamı ve olanakları sağlar. Voltaire, Candide adlı yapıtında, metafizik spekülasyonun yararsızlığını bir dervişin ağzından aktarır, ve alternatif olarak iş yapmanın değerini de bir Türk çiftçisinin "*iş yapmak o üç büyük kötülüğü kovar, iç sıkıntısı, fitne ve fakirlik*" sözleriyle özetler. Bir çalışmanın başarısı öncelikle kullanılan bilgi girdisine bağlıdır. Bu da bilginin peşinde hiç bitmeyen bir yarışır.

Yeni bilginin heyecan verici olabilmesi için, güncel bilgiye sahip olmak gerekir. Yeni gerçeklere sezgisel yönelimin ilk koşulu, yığılmış bir süreçle hep bilginin sınırlarında olabilmektir. Böyle bir güncelleşmeden yoksun kalan kişi için, yeni bilgi dışsal kalır; bilinen gerçekleri kabul etmesi bile, en iyi olasılıkla, bir inanç tezahürü olabilir. O zaman da, daha yeni bilgi karşısında, inançlarından sapmamak gerekçesiyle dogma yanlısı tutuculuğa düşmekten kaçınamaz; Hakikat'i arama sezgisi, değişmezlikte güven arayışına dönüşür. Böyle bir kişi, gelen ışığın sıcaklığıyla yetinir, O'na yaklaşmak için gereken gayeye ters yönde hareket etmiş olur. Artık tartışmasız bir gerçek şudur ki, yeni bilginin kaynağı, çağımızda ve bundan böyle değişmez bir kesinlikle bilimidir.

Temelsiz spekülasyonlardan ve rahatlatıcı varsayımlara dayalı zahiri gerçeklerden destek almayan çağdaş bilim, mevcut ve ulaşılabilir bilginin sınırını en iyi saptayabilecek bir konuma sahip olarak, arı düşünce ve inancın kesin tanımını yapamasa da, ne olmadığını ortaya koyma becerisine erişmiştir. Bu insanlık ideali adına büyük bir kazançtır. Çünkü, entelektüel insan, bilimin desteğinde şuurlu bir yaşam sürerken, iyi, doğru ve güzelin yönünü inancıyla daha kolay bulacak, görünmeyen hedefe doğru daha güvenli adımların atılmasına öncülük edebilecektir. Bilimin gizemi, geçmişte değil, gelecektedir; kadim efsanelerin yaşayan şahitlerinde değil, aydınlık düşünceyle varlık nedenlerini gelecekte görebilenlerdedir.

ARAŞTIRMADA BİLİMSEL YÖNTEMSELLİK

Bilimin genel amacı doğa süreçlerinde görülen yasaların gerçek (doğru) bilgilerine ulaşmaktır. Bilim, doğa yasalarının işaret ettiği düzenin nedenlerini açıklamak için bilimsel kuramlar oluşturur. *Bilimsel kuramlar*, en genel şekliyle, *nesne ve olaylarda gözlenen veya öngörülen düzene ilişkin bir grup görgül yasayı akılcı bir anlayışla sistemli olarak açıklamaya çalışan düşünsel yapılar* olarak tanımlanmakta-

dır. Sözkonusu düzenlilik ile ilgili önerimler, ancak doğrulandıkları takdirde, nesneler veya onların gözlenen özellikleri arasındaki değişmez ilişkileri belirleyen **görgül yasalar** olarak adlandırılabilir.

Bilim yasaları ise, *tümel olması zorunluluğu bulunmayan, görgül genellemeler* olarak tanımlanmaktadır. Özellikle istatistiksel yasalarda tümellik aranmamaktadır. Genellemelerde beklenen *yasa-gibi* 'lik kolay açıklanabilir bir özellik değilse de, kesin gerekli sayılmaktadır. Bilim yasaları ile bilimsel kuramlar arasında önemli farklar bulunmaktadır. Öncelikle, yasaların görgül genellemeler olarak sınanabilirlik özelliğine de sahip olması beklenmesine karşın, aynı yasaların bazı terimlerinin gözlenmiş olmayan nesnelere dayandırılmış olabileceği kabul edilir.

Bilimsel kuramları bilim yasaları gibi sınama ve doğrulama olanağı genellikle yoktur. Yasalar, gözlenen bir nesneler kümesi içindeki ilişki düzenini konu eder; fakat kapsamı daha geniş olan kuramlar, bir dizi görgül yasayı açıklamaya çalışırken, yeni yasalar da öngörebilir.

Çağdaş bilimin iki vazgeçilmez gereği şunlardır:

- a. gerçeğe adım adım yaklaştıran yığışlımlı bilgi ve deneyime dayanan **görgül kuramsallık**,
- b. deneysel ve gözlemsel bilgiye dayanan soyutlama, açıklama, doğrulama ve sağlama adımlarıyla **kanıtlanabilirlik**.

Teleolojik bir bakışla en önemli varsayım, bilimsel kuramların gittikçe daha güçlü açıklamalara uygun görgül bir gelişme göstererek (hiyerarşik) kademeli ve birleşik bir yapıya yöneldikleridir. Yeni bir kuramın önceki kuramlarla tutarlı olmasının bir başka ifade şekli, bilimsel değişimin yığışlımlı bir süreç olduğudur. Kuramlar nesnel ifadeler olup, yalnızca bilinen verilerle karşılaştırmalı olarak yanlış veya doğru olduklarına karar verilebilir. Bir kuramın bir öncekinin yerini alabilmesi için, daha yeterli bir **doğrulanabilirlik** özelliğinin olduğunun kabul edilmesi, veya öncekinin yeni bulgularla genişletilmiş kapsamlı bir uzantısı olması, veya öncekinin yeni varsayımlarla değiştirilmiş bir kapsama indirgenmiş olması gerekir.

Klasik bilim anlayışının olumluluk beklentilerini sorgulayan K. Popper, doğrulanabilirlik ilkesinin **yanlışlanabilirlik** ilkesi olarak değiştirilmesi gerektiği görüşünü savunmuş, mantıksal görgücülerin aksine, gözlemden bağımsız olarak ortaya atılan bir ilk önermenin, daha sonra kuşkucu bir yaklaşımla yapılan deneylerle yanlışlanmaya çalışıldığını belirtmiştir.

Kuramların nesnel değil öznel nitelikli olduklarını, ve birikimli bir süreçle değil, ani sıçramalarla değiştiklerini düşünen klasik görüş karşıtları da önemli bir bilimsel felsefe akımını temsil etmektedirler. Örneğin T. S. Kuhn, bilimde sapaklıkların ve uyumsuzlukların artmasının **paradigma kayması** dediği bir süreçle bilim devrimlerine yol açıp, bakış açılarını çok kısa süren bir geçiş fazıyla köklü değişime uğrattığını savunmaktadır. Bilim-topluluklarının kendi içlerinde sürdürdükleri faaliyetlere normal bilim diyen Kuhn, klasik yaklaşımın her normal bilim sürecindeki yerini kabul etmekle birlikte, böyle toplulukların herbirinde geçerli sayılan kuramsal çerçeve veya kullanılan dil olarak yorumladığı ve paradigma olarak adlandırdığı gerçeklerin öznel seçimi *ve/veya saptanması olgusunun*, her *normal bilim* sürecinde farklı olduğunu ileri sürmekte, evrimsel bir süreç içinde oluşan baskılara uyum göstermeye yönelik bilimsel sıçramaları *paradigma kayması* şeklinde yorumlamaktadır. Kuhn'a göre Aristoteles, Newton ve kuantum fiziklerinin birbirlerine göre herhangi bir üstünlüğünden söz edilemez, yalnızca birbirlerinden farklıdırlar. Bu farklar ilgili devirlerdeki toplumların görüş ve beklentilerinden kaynaklanan tarihsel farklardır.

Paradigma kayması gibi, **toplumsal buluş** olarak adlandırılan düşüncelere göre de, anı ve köklü değişiklikler yaratan bilimsel buluşlardan çok, toplumun varolan bilimsel bilgilere bakış açısında oluşan eğitsel ve yenilikçi değişim ve gereksinmeler sonunda toplumsal ilerleme gerçekleşmektedir. Söz konusu bakış açısı değiştikçe eski bilgi yeni anlamlar kazanmakta, ancak ondan sonra, doğan Güneş'in görüntüsü dünyanın dönüşüne kanıt olmaktadır.

Bilgiye hâkim olan toplumlarda yarar tespiti, ihtiyaçlarına yeni çözüm arayışına giren toplum tarafından yapılmakta, diğer bir deyişle yararlı görülen bilgi ve teknolojiler ikinci kez toplum tarafından keşfedilmekte, ancak bundan sonra yaşantının vazgeçilmez bir gereği olarak kabul edilmektedir.

SEMANTİK - TEMEL KAVRAMLAR VE DİL

Bilimin çok önemli ve aşılması gereken sınırına dikkat çekenlerden biri olan düşünür L. J. Wittgenstein'a göre *felsefenin geri kalan en son görevi dilin çözümlenmesidir*. Çünkü, bilgi olanaklarından, kullanılan dilin yardımıyla yararlanılabilir. Bilgiyi taşıyan dil aynı zamanda insanın kendisini tarihsel süreçte anlamasına olanak sağlayan bir araçtır. Doğal gereksinmelerin karşılanması için yeterli olan bir iletişim dili, ilerici bir uygarlık anlayışı için yeterli sayılamaz.

Bir dilin Dünya'nın neresinde geliştirilmiş olursa olsun her türlü çağdaş ve evrensel kavramı da ifade edebilir olması zorunludur. Dilin bu özelliğe kavuşturulması için, biçimsel zorlamalarla iletişim engeli yaratmadan, çağdaş kavramların topluma mal edilmesine yönelik çalışmalarla katılmak gerekir. Ancak böylece yerleşecek ve çoğalarak özgülenecek kavramlar hür düşüncenin gelişmesine yardımcı olabilir.

Aksi, hürriyetlerde kısıtlılığı baştan kabullenmek demektir. Anti-demokratik ortamlarda **güçlülerin** öncelikle dile **çekidüzen** verme çabaları yersiz değildir. Topluma karşı sorumsuz her yönetim uygun bir **newspeak** geliştirmeyi hayal eder ve bürokrasisiyle de yerleştirmeye çalışır. Ama, "*ben Roma İmparatoruyum, gramerin üstündeyim*" demek hakkı kimseye tanınamaz. Dilin gelişmesi bireysel bir karar sorunu değil, öneride bulunma ve toplumsal kararlara demokratik katkıda bulunma sorunudur; dilin dil olması için onu en az iki kişinin kullanması gerektiği hatırdan çıkarılmamalıdır.

Bilimsel kuramların bile bir dizi açık anlamlı sözcükten ve belirgin bir gramer yapısıyla oluşması nedeniyle, bilimin çok önemli ve aşılması gereken bir sorununun dil çözümlemesi olduğu tartışılmaktadır. Bu kapsamda, eski kavramların yeni sözcüklere yuvalanmış önyargılarından kurtulmak gerekmektedir.

Bilimsel kavramların, soyut düşünme alışkanlığı olan, araştırmacı kişilikli ve aynı düzeyde eğitilmiş alıcılara öz olarak aktarılması olanaklıdır. Fakat, toplum geneline karşı da bu yolla iletişim kurmak olanaksız sayılabilir. Evrensel bile sayılsalar, bir kültürden soyutlanmış kavramların toplumsal anlaşılabilirliği beklenemez. Dolayısıyla, bilimsel kıstaslarla sürdürülmüş ve sonuçlandırılmış olsa bile, bir araştırmacının başarılı olabilmesi için sonuçlarının doğru seçilmiş kavramlarla düzgün ifade edilmiş olması da gereklidir. Eğer bazı kavramlar kullanılan dilde yoksa, yerlerine tutarsızlık kaynağı gelişigüzel sözcükler kullanmak yerine bu kavramların karşılıklarının arayışını da üstlenmek zorunludur. Bir dilin, böyle çabaların birikimli süreciyle, bilim ve düşünce diline dönüşmesinin beklenebileceği dışında yol yoktur.

MASONİK ANLATIM

Masonik anlatım tarzı, ritüellerde, alegorilerde ve sembollerde kendini gösterir. Bu özel yöntemsellik hakkında her Kardeşin yeterince bilgi ve gözlem sahibi olması, görüşlerini masonik toplantılarda iyi ve doğru yansıtabilmesi için gereken bir ön hazırlık süreci sayılır.

Ritüeller

Mabetteki çalışmaların izlencesi olan ritüeller, öncelikle, Derecelerin özünü, önemli sembollerini, alegorik anlatılarını ve uygulama yöntemlerini içeren yazılı belgeler olarak, resmî toplantılarda Kardeşler arasındaki duygu, düşünce ve dil birliğini sağlarlar. Ritüellerin içeriklerinde tam olarak hiçbir zaman bilinemeyecek bir gizem bulunduğu, bir Kardeşin masonik yaşamı boyunca ancak sürekli tatbikat ile bu gizemi bir miktar aralayabileceği, böyle bir öğrenim sürecinde gereken ilham kaynağının da ritüeller olduğu sık sık dile getirilir. Böyle görüşler, ritüelleri talimname veya kutsal metinler olarak görmek, veya değişmez ahlâk kurallarının vazedildiği kitaplar gibi tefsir edilmesi gereken öğretiler şeklinde kabul etmek demek değildir. Çünkü, yazılı olmayan kuralların getirdiği esneklikle ritüeller de aynı paralelde yenilenegelmışlerdir; bundan sonra da Akıl ve Hikmetin rehberliğinde değişiklikler olacaktır. Hakikati arayabilmek için gereken bu düşünce esnekliği çok değerlidir. Kardeşlerin kendi Dereceleri hakkında ritüel bilgilerini almaları, ama ondan sonra gerçekleri ritüel satırlarının aralarında değil, gerçek yaşamda aramaları, daima teşvik edilmiştir.

Semboller

Genellikle bir düşünce veya süreçle doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilendirilen nesne, kişi veya kavramlara sembol denmektedir. Sembollerin seçilmesi ve kullanımı birçok farklı şekillerde olabilir.

Metafor ('*metaphore*'): Bir sözcük veya terimin, doğrudan ifade etmediği bir nesne veya etkinliğe uygulanmasıyla kurulan benzerlik (yakın terimler: eğretileme, mecaz, istiare). *Sevgi Mabedi* veya *Ham Taş* dendiğinde, bu semboller metafor olarak kullanılmaktadır.

Benzetme ('*simile*'): Bir şeyin başka bir kategorideki şeye benzerliğini ifade eden, genellikle 'gibi' ve benzeri benzetme ilgeçlerinin kullanılmasıyla kurulan benzerlik (yakın terimler: mecaz, teşbih). *Gönye gibi güven vermek* dendiğinde benzetme yapılmaktadır.

Analoji ('*analogy*'): İki farklı kavram veya nesne arasında benzerlik kurarak, birinden çıkarsananları ötekinde gösterme. *Güneş ilk ışıklarını Doğu'dan yaydığı gibi, Üstadı Muhterem de Doğu'da yer alır* dendiğinde analoji kurulmaktadır.

Epitome ('*epitome*'): Bir dizi ilişkin kavramı somutlaştırarak kendi varlığında temsil etme. *Hakikat en yüce güzelliştir* den-

diğinde, Hakikatin g z elliklerin epitomesi olduğu ifade edilmektedir.

İroni (*'irony'*): Çok anlamı olan bir terimin iyi anlamını söyler görünerek kötüsünü öngörme (yakın terim: cinas). *Nur ararken ateşi buldunuz* dendiğinde, ateşin olumsuz anlamı vurgulanarak ironiye başvurulmaktadır.

Yergi (*'satire'*): Bir kimseyi, bir düşünceyi, bir alışkanlığı üstü kapalı olarak yermeye (yakın terim: hiciv). Özellikle dış yaşamda ve söz hürriyetinin kısıtlı olduğu durumlarda başvurulan bir başka düşünce yansıtma şeklidir.

Alegoriler

Alegori, bir olayı, öyküyü veya sanat yapıtını daha derin bir ahl ksal veya ruhsal anlamla ilişkilendirerek kullanmaktır; * ğle Güneşi, gölgeleri yok eder* ifadesinde olduğu gibi. Genelde, alegoriler tipolojik, Platoncu ve Stoacı nitelikler gösterirler.

Tipolojik alegorilere, özellikle inanç doktrinlerinde yer verilir. Böyle doktrinler, kendilerinden önceki epik kahramanları ve bilge kişileri, önemli öğretileriyle ilişkilendirirler; Oğuz Kağan, Adem, S leyman, Hiram, İsa, gibi...

Platoncu alegoriler, olguları ölümsüz ideal bir dünyanın yansımaları olarak ele alır.

Stoacı alegoriler ise, insanlar arasındaki farklılıkları yok eden ortak bağ olarak ilâhî kaderi vurgular.

Sembol ve Alegorilerle Anlatım

H rmasonların da haricî  lemde alegori yoğunluğu yüksek anlatım teknikleri benimsemeleri, gizlilik gereğinin ötesinde, dogmatik kesinlikten uzak, zek ya hitabeden, etkin bir iletişim tarzına gereksinmeden dolaydır. Sembol ve alegorilerden yararlanırken, bu türlerden hangisine başvurulacağını bilinçli olarak kararlaştırmış olmak gerekir. Ancak bu şekilde söylem bir anlam taşıyabilir.

Bu anlam sembollerde önceden varolan gizli soyut Platoncu idealar olmadığı gibi, Stoacı kaderciliğini de ifade etmezler. Rit elik ifadeler gibi, semboller ve alegoriler de, dış dünyanın gerçeklikleri ile bağdaştırılabildiği sürece canlanır ve düşünceyi tahrik ederler. Aksi halde, *zihnin soyut ikonları* olmaktan öteye geçemezler.

Kozmopolit Ortadoğu kültürlerinde bir *mecaz* türü olan *teşbih* anlayışı buna iyi bir örnektir. Birçok kel m bilginine göre, kutsal metinle-

re yansıyan teşbihler tartışılmaz, sorgulanamaz ve benzerleri türetilemezdi. Bu dogmatik bağnazlığın sonucu olarak, bir tasavvuf alegorisi olan aşk teması da, çoğu zaman dinsel sapmayla eşdeğer görülmüştü. Alegorik anlatım kelâmcı dogmatizmin elinde kolaylıkla suçlama gerekçesi olabilmiş, sorgulanmasına ve tartışılmasına izin verilmeyen metafor ve benzetmelerin doğa-üstü aşkın varlıklar olarak peşinen kabulü, imanın kanıtı olarak kullanılmış, doğaya yönelik ilgi daha da köreltilmişti.

Batı felsefe tarihinde ise, öz kavramları gerçekliklerden koparan bu tür skolastik kargaşaya karşı çıkan ilk düşünürlerden biri ondördüncü yüzyılda *Ockham*'lı William olmuş, Doğa gözlemleriyle desteklediği bir yöntemsellikle düşünceyi yalınlaştırmaya çalışmıştı. Bugün bile sıkça başvuru olan bu yöntemsellğe *Ockham'ın usturası* adı verilir.

Hürmasonluk gibi sembol ve alegorilere özel önem verenler için, *Ockham'ın usturası*, her konuşma ve tartışmanın anlamlı ve yararlı olmasının temel ölçüsünü belirleyecek derecede önemlidir. Evrimi dışlayan bir düşünsel sönüme engel olmak için, sembollerin ve alegorik anlatımların tek ortak bağlayıcısını yazılı olmayan ve gelişmeye açık *yalınlık* ve *özgünlük* ilkeleri olarak görmek gerekir.

Masonik anlatımda da, ritüelleri, sembolleri ve alegorileri doğru kullanmak kadar önemli bir konu da dile gereken özeni göstermektir. Çünkü, dile saygı göstermek, dinleyene ve okuyana sevgi tezahürüdür. Yunus Emre'nin mirasçılarının, toplum genelinde bu mirası iyi kullandığını iddia etmek güçtür. Bu eksikliği gidermek, vatandaşlık hakkından yararlanan her bireyin sorumluluğudur; toplum içinde örnek insan olmayı taahhüt eden bir Hürmason için ise görevdir. Dil kullanımı yalnızca güzel söz söyleme sanatı olarak da görülemez. Güzel sözlerin dayanağı doğru bilgi ve samimî inanç olmalıdır. Bu konuda titizlik göstermek, bir sözü olduğu gibi kabullenmeden önce, dayandığı kaynağı ilmî ölçülerle incelemekten başka yol yoktur.

Bilgi ve Söylem Yanlışları

Sembolik ve alegorik anlatımlar bağnaz saptırmalar için de en uygun ortamlardır. Çağdaş sözcükler kullanmak, söyleneni çağdaş kılamaz. En çağ-dışı hurafeler bile böyle söylemlere yuvalanabilir. Bu gibi yanlışlar düşündürücüdür, çünkü, her yanlış bir başka gerçeğin katlidir. Hakikati aramakta kısmen başarı ümidini canlı tutmak için tek yol, yanlışları hoşgörüyü görmezden gelmek değil, bunların doğrularını yayma sorumluluğunu üstlenebilmektir. Her kurum dinamik bir varlık sergileyerek, bu ilkeyi gözetmeli, uygar tartışma ve eleştiri kanal-

larına sahip çıkmalı, ve bünyesinde de bizzat uygulayıcısı olabilmelidir.

Sık karşılaşılan yanlışların altı kategoride yoğunlaştıkları görülmektedir. Bunlar aşağıda kısaca tanıtılmakta ve örneklenmektedir:

Sembol ve Alegori Zorlamaları - Kaba mantık yürütmelerini basmakalıp semboller ve alegorilerle süslemek, gereksiz ve mesnetsiz genellemelere başvurmak ne iyi bir düşünce tezi, ne de başarılı bir belâgat örneği olabilir. Alegorik anlatıları tarihsel gerçeklik olarak sunmak da, çok sık yapılan yanlışlardandır. Hürmasonluk ilkeleri kadar, kültür ve düşünce tarihine de itibar etmeden yapılan böyle zorlamaların çok sakıncalı olduğu açıktır.

Tanıtma Yanlışları - Bir Hürmasonluk ilkesini, 'bu ilkelerin tamamı ile tutarlılığını gözetmeden kendi tezini güçlendirecek şekilde yorumlamak' şeklinde tanımlanabilecek çok ciddi yanlışlardır. Örneğin: *Masonluk felsefedir. Çünkü, ruhun, Evrenin ve İlâhî Varlığın mevcudiyetleri ile ilgili görüşleri inceler.* Bu söz ciddi bir tanıtma yanlışdır. Çünkü, Hürmason herhangi bir felsefe akımı olmadığı gibi, metafiziğin ontoloji disiplini içinde sayılabilecek ilâhiyatçı bir hüviyeti kesinlikle kendisi için öngörmez. Ayrıca, universal kavramların arasındaki ilişkileri titizlikle gözetmeden yapılan, *Masonlukta erdem, hukuktan üstündür* gibi bir genelleme de önemli tanıtma yanlışdır. Çünkü, biri bireysel, diğeri toplumsal nitelikler olarak, bu kavramlar karşılaştırılabilir olmaktan uzaktır.

Bilgi Yanlışları - Önceki çağlardaki sözleri bugünün değerleriyle tanıtmak, tarihsel öncülleri ardıllarından sonra olmuş sanmak, kaynak tahkiki yapmadan alıntılarla yanlış bilgi ve hurafeleri aktarmak, gibi yanlışlardır. Örneğin: *Pythagoras Kudüs'e geçti ve Kabala tefekkürünü öğrendi. Üstad Derecesine kadar yükseldi... Aristoteles'in söylediğine göre 'Pythagoras'çılar Dünyanın Güneş etrafında döndüğünü biliyorlardı. Pythagoras ancak III. Dereceye erişmiş olanlara bu bilgileri verirdi.* Pythagoras'ın, kendinden onyediyüzyıl sonra İspanya'da oluşturulan Kabalayı öğrenmiş olmasına olanak yoktur. Kabanın kökeni olan *Taht* mistisizmi türünden Merkava (*Araba*) esoterizmi ise Pythagoras'tan en az yediyüzyıl sonra oluşmaya başlamıştı. *Pythagorasçı* sayılan Helenistik yazarlar ise Dünya ve Güneşin görünmeyen bir *merkezî ateş* çevresinde döndüğünü iddia etmişler, (yedi küreli değil) on küreli bir kozmoloji düşünmüşlerdi. Bir başka örnek de şöyledir: *Thales'e göre herşey 'Bir'dir. Gerçek bir 'Bir'lik ilkesi 'vahdet-i vücûd'un diğer anlamıdır.* Bu ilke, en açık şekliyle, Tha-

les'in değil Parmenides'in ilkesiydi. Vahdet-i vücûd ise, Evrenin ilk ilkesini su olarak kabul eden Thales'e değil, Stoa düşüncesine dayanır. İşte bir diğer örnek: *Zümrüt... hafızayı, görme kudretini takviye eder, hatibin ikna kabiliyetini artırır, doğumu kolaylaştırır, göz hastalıklarının tedavisinde kullanılır, sol kolda taşındıkta bilhassa üçüncü kişilerin etkisinden korunulur (!)* Esoterizmde zümrüt tablet (*Tabula Smaragdina*) alegorisiyle yer verilen filozof taşının, bu örnekteki gibi kesin bilgi olarak sunulmasının sakıncaları ortadadır.

Peşinhüküm ve Önyargı - Özellikle bir tezi kanıtlarken, her türlü inancı, önyargıyı ve peşinhükümü bir kanıt adımıyla bilgi olarak kullanmaktan kaynaklanan yanlışlardır. Örneğin: *Teizm: Allah'ın Varlığına ve 'Bir'liğine inanma öğretisi ve inanç sistemi. Keza, ruhun ölümsüzlüğü ve ölümden sonraki hayatın varlığına inanç... Deizm: Varlığı salt akılla bilinebilen (dini dışlayan) Tanrı kavramı...* Bu önyargılı tanımların geçerli felsefi tanımlarla hiçbir uyuşması yoktur. Teizm için burada söylenenler genel olarak deizm için de geçerlidir. Aralarındaki esas fark, hür iradenin yaşamdaki yerine ve Tanrının gündelik yaşama müdahale edip etmediğine ilişkin yönleri ile açıklanabilir, ki yukarıda bunlara hiç değinilmemiştir. Bir diğer örnek: *Avrupa'daki obediyanların çoğunda, yemin kürsüsünde sadece İncil'in bulunması, ne yobazlık, ne ihmâl, ne de düşüncesizliktir; tam aksine, İncilin sembolik bir ifade taşıdığının açıkça belirtisidir.* Bizzat bu uygulamayı yapanların, bu peşinhükümü savunan herhangi bir iddiası mevcut olmadığı gibi, kutsal kitapları sembol olarak yorumlayan öğretileri de mevcut değildir. Üçüncü bir örnek de şöyledir: *Oğuz Kağan'ın babasının adı Karahan'dır. Acaba Oğuz Kağan kurt tarafından tekris edildikten sonra karadan aka geçmiş olduğu düşünülemez mi?* Türklüğün epitomesi Oğuz Kağan'ın bir *heros eponumos* olduğu bilindiğine göre, doğa-üstü bir gerekçeyle kurt tarafından tekris edildiği iddiasının mesnetsizliği ve bunun bugün bile konu edilebiliyor olması düşündürücüdür. Kaldı ki, ondört ve onbeşinci yüzyıllarda İslâm yazarlarının yenilediği Oğuznamede, bu Uygur destanındaki kurt öyküsüne, o yüzyılların koşullarında bile, itibar edilmemişti.

Mantık ve Özgörü Eksikliği - Bir tezi kanıtlamaktan ziyade, tezi peşinen doğru kabul edip, özgörü eksikliği nedeniyle gelişigüzel ön-sözlerle yazıyı dolgun göstermeye çalışırken farkedilemeyen mantık yanlışlarıdır. ***Vicdan hürriyetinin bulunması için laikliğe ihtiyac yok, cemiyette asgarî bir fikir hürriyetinin bulunması kâfidir.*** Bu örnekteki öngörülen ölçünün belirsizliği bir yana, çağdaş

laiklik kavramından en önemli niteliğin koparılmasıyla, ortaya çok talihsiz bir sav çıkmıştır. Bir başka örnek de şöyle: *Ahmed Yesevî'nin doğum tarihi bilinmemekle beraber 125 yaşına kadar yaşadığı ve 1166 yılında öldüğü bilinmektedir (!)* Güvenilirliği farklı düzeydeki kaynakların arasındaki bilgi ve yanlış yorum çelişkileri, kolayca böyle yanlışlara yol açabilmektedir.

Abartma Alışkanlığı - Söylemini güçlendirmek için bir olayı gerçek-dışı ölçekte vurgulamaya çok sık tanık olunmaktadır. Örneğin, *Renaissance'ın yapıcılığı bir destandır; ejderler diyarını bir ucundan öbür ucuna fetheden bir şövalye-ruhun destanı*. Hiçbir entelektüel çaba için haklı gösterilemeyecek bu söylem tarzının, ayrıca gerçekleri yansıtmadığı bizzat Renaissance kültürünün mirasçılarınca bile kabul edilir. Benzer bir örnek de şöyle: *Eski Mısır'da kişiler arasında ilişkiler ılımlıdır, ahenklidir, böyle olmasına da gayret sarfedilir. Mısır halkı çalışkandır ve tembelliğe karşıdır, ailesine bağlıdır, evine düşkündür, temizliğe kıymet verir... 4500 yıl önce vaki açıklamalar güncel yaşantımızda dikkate alındıkta, belirtilen öneriler üzerinde durularak gerçekleşmesinde azimli olunmakta yarar olduğu, kuşku götürmez bir gerçektir (!)* Değil dört küsur binyıl önceki, yüz yıl önceki toplumlar için bile bu tür kesin vargılarda bulunmak olanaksızdır. Toplumbilimsel ölçütler böyle yanlışlardan arınmayı şart koşar.

Bütün bu örneklerden de görüldüğü gibi, sembol ve alegori zorlamaları, çok yakınılan Hürmasonluğu tanıtmaya yanlışlarına bile yol açabiliyor. Kendini sembol ve alegorilerle tanıtmayı öngören bir kurumun üyelerinin, söylemlerini bu ve benzeri yanlışlardan arındırmak için özen göstermemeleri durumunda, kurumun varlık nedenlerinin zedelemeyeceği ve zayıflayacağı açıktır.

Sembol zenginliği yerine içerik zenginliğini yakalamanın en kolay yolu, önce kişinin söyleyecek doğru bir sözü, anlatacak bir öyküsü, savunacak bir savının bulunmasıdır. Ancak ondan sonra, alegori ve sembollerden beklenen yoğun iletişim olanağına başvurulabilir. Ancak böylece, evrensel anlamlar gerçek yaşamdan algılanabilir ve canlandırılabilir. Olgucu düşüncenin dogmatik saplantılar yerine yaşama egemen kılınması esas hedef olduğu sürece bu umut devam edecektir.

SİSTEMİK ARAŞTIRMA YAKLAŞIMI

Yukarıdaki bölümlerde, araştırmanın tanımı, kapsamı, dili, yöntemleri ve aktarımı, ayrı ayrı ele alınarak tartışılmıştı. Bu bölümde, tipik

bir araştırmanın bu özelliklere sahip olabilmesi için ne tür aşamalar-
dan geçmesi gerektiğine ışık tutacak bazı genellemelere yer verilecek-
tir.

Öncelikle, bir araştırmanın her aşamasında karşılaşılabilecek bilgi
edinme ve doğrulamâ süreci tutarlı bir bütünlük içinde uygulanmalı-
dır. Bunun için şu adımlar öngörülebilir:

- Bilgi gereksinmesinin saptanması;
- Gereksinilen bilginin ilk tanımının yapılması;
- Tanımlanan bilginin olası kaynaklarının saptanması;
- Saptanan kaynakların güvenilirliğinin değerlendirilmesi (ya-
yınların ve yazarlarının dallarında otorite kabul edilmiş olma-
sı, bağımsız kritiklerde olumlu görüşlerle desteklenmiş olmalara,
bilimsellik ve nesnellik niteliklerine sahip olmaları, kaynak
göstermede uluslararası normların uygulanmış olması ve bu
kaynakların da benzer nitelikte kaynaklar olması, vb.);
- Güvenilir kaynaklardan elde edilen bilgilerin, varsa doğru-
lanarak karşılaştırılması, yoksa bu konuda bilgi olmadığına hük-
medilmesi;
- Karşılaştırma sonunda belirlenen farkların nesnel ölçütlerle
nedenlerinin ve **'yanal'** etkileşimlerinin saptanması;
- Elde edilen bilgilerin karakteristik tanımlarının saptanması
(belit, konut, hipotez, kuram, yasa, belge, vb.)
- Böylece saptanan bilgilerle gereksinilen bilginin ilk tanımının
karşılaştırılması, ve gerekirse yeniden tanımlanması;
- Bu süreçte karşılaşılan, fakat doğrulanamayan diğer anlatım-
ların da özellikle dikkate alınması ve yanlışlıkları kanıtlan-
mayanların olanaklar ölçüsünde araştırmada belirtilmesi.

Bu adımların bir araştırmada her yeni bilgi gereksinmesi doğduğun-
da tekrarlanacak olması, araştırma çabasının ne denli yoğun ve ciddi
bir zihinsel çaba gerektirdiğine işaret etmektedir. Bilgi edinmek için
bu zahmete katlanmamak, aynı zamanda bir etik sorundur da...

Elbette, bir araştırma yalnızca **"deuşirilen"** bilgilerle yapılamaz.
Araştırmayı başarılı kılacak özgün bilgiler, sistemik araştırma süre-
cinde ortaya çıkacaktır. şimdi de, bu sistemik araştırma yaklaşımının
ana aşamalarını sıralayalım:

- Olası araştırma konusunda gerekli birikimi, uzmanlığı ve gün-
cel özgörüyü sağlayacak eğitimin alınmış olması veya hiç değil-
se böyle bir eğitim sürecinde yeterli konuma gelmiş olması;

- Araştırma konusunun ilk tanımının yapılması;
- Araştırma konusunda derinlemesine ayrıntılı inceleme yapılması;
- Araştırma ilk tanımının semantik tutarlılıkla '**tez**'e dönüştürülmesi;
- Araştırmada kullanılacak bilimsel inceleme ve çözümleme yöntemlerinin saptanması;
- Seçilen bilimsel yöntemlerin uygulanmasıyla yeni bilgilere ulaşma çalışmalarının yapılması;
- Yeni elde edilen bilgilerin mevcut bilgilerle karşılaştırılması ve mevcut bilgilerde değişiklik gereklerinin ortaya çıkarılması;
- Değişiklik gereklerinin '**tez**' ile karşılaştırılması ve '**tez**'in araştırma sonucu olacak bir önermeye dönüştürülmesi;
- Önermenin karakteristik tanımının kesinleştirilmesi;
- Araştırma ilk raporunun hazırlanması ve eleştiriye açılması;
- Konuya ve yayın tarzına bağlı olarak gereken bir sürede alınan eleştiriler (ve ek çalışmalar) çerçevesinde, yanlışlanan kısımlar için zorunlu yenilemeleri yaparak araştırma son raporunun yayınlanması, veya daha köklü bir yanlışlama ile karşılaşılırsa araştırmanın başarısızlıkla sonuçlandığına karar vermek.

Böyle sistemik bir araştırma yaklaşımının uygulanabilirliğinin olmadığı durumlarda, çalışmaları araştırma yerine özlerine daha uygun adlarla gerçekleştirmek doğru olur (derleme, sanat, ilâhiyat, vb.) Unutulmamalıdır ki, araştırma insan zekâsının en üstün özelliklerini devreye sokmayı gerektiren çok külfetli bir çaba türüdür, ve bütüne oranla çok az kişi tarafından başarıya ulaştırılabilmektedir. Şimdilerde mevcut bilgilere erişebilirliğin artması olumlu yönde bir gelişme sayılsa bile, araştırma yapılabilirliği için gereken niteliklerde insanın becerilerinde aynı hızla bir artış gözlenmemektedir. Bu nedenle, eldeki olanakları en iyi şekilde kullanmayı gözetecek biçimde, 'doğru' araştırmaların saptanması bile önemli bir konudur. Böyle bir doğruluk ölçüsünün belirlenmesinde, insanlık yararlarını öne çıkaran Hürmasonluğun temel ilkelerinden yararlanılabilir. Modern bilim çağında bu konuda başarılı olan bilim adamlarının pek çoğunun Hürmason olmaları bu nedenle yadırganmamalıdır.

SONSÖZ

Çağdaş bilimsellik ve belgeye dayanan tarih bilinci nedeniyle, düşüncesine haklılık arayışıyla bilim-dışı spekülasyonlar yapmanın veya

tarihi yeniden yazmanın, hür ve aydın insanın benimseyebileceği bir yol olmadığı açıktır. Hürmasonluğun bugünün dünyasındaki varlık nedeni, güçlü bir hür iradeye, bağımsız düşünceye ve çağdaş laiklik anlayışına sahip olmayı gerektiren bu bilimsel bakışın yaygınlaşmasına yönelik bireysel olgunlaşma ve aydınlanma gayretlerini desteklemekten başka bir şey değildir.

Güçlü bir hür iradeye gereksinme vardır, çünkü bilgilenme ne denli Hakikate yaklaşırsa da, insan kendi yaşamı boyunca bunu tam olarak gerçekleştiremeyeceğinin bilinci içindedir; ruhunu kadere teslim edecek bir hareketsizliğe düşmemek için akıl gücü kadar cesarete de gereksinme duyar. Kaderi değiştiremeyeceğini bilmek, insanın tutkuları karşılığında ödediği bir bedeldir. Bu bedeli ödemek için insanın kaderini cesaretle küçümseyerek dışlayabilmesi gerekir. Bu gereklilik tüm yönlerdeki iyiyi fark etme çabasıdır, tutku ve inanç estetiğinden hür düşünce estetiğine geçiş ve araştırmaya devam etme kararlılığıdır. İnsan yaşadıkça yeni bilgiyi veya bunun için gerekli yeni yöntemleri bularak daha çok aydınlanmaktan vazgeçemez; çünkü, vazgeçerse varolmaktan da vazgeçmesi gerekir.

Gelecek kuşaklara karşı sorumluluk getiren bu amaç özçıkarcılıkla dışlanırsa, sonuçta toplum dokusu çürüyüp dağılır. Bilimselliği dışlayan taassubu bilgi olarak göstermek ancak cehaletin politikası olabilir. Cehalet ancak hürriyet ortamında bilginin araştırılmasına ve yayılmasına fiilen katkıda bulunarak azaltılabilir.

Bilinemeyenin sonsuza terk edilmesi kolaycılığına karşı savaşım aracı zekâdır; bilinmeyenlerin neden olduğu belirsizliklerin yok edilmesi için değil, en aza indirilmesi için, belirsizlikleri birer gerçek olan kabul eden zekâdır. Sezgisiyle öznelliğe yatkın düşünür ile, zekâsıyla nesnelliğe yatkın bilim adamı, aynı noktaya iki farklı yönden bakmaktadır. Evrensel düşünce, bu iki farklı yönü bağdaştırabilen kişiye özgüdür.

Neden buradayız? sorusunun altruist bir davranışla yanıtını böylece aramaya başlayıp aydınlanmanın eşiğinden adım atanlar, olmayan bir geçmişi sorumsuz bir tarih anlayışıyla var etmeyi benimseyemezler. Çünkü, dünyanın gerçeklerinden kopanlar evrenin gerçeklerine nüfûz edemezler, yaşamın gizemini aralayacak aydınlanmaya erişemezler.

Bilim ne yapılmalı? sorusuna yanıt vermemektedir; günlük yaşamdaki yaklaşık bütün kararlarda etken olan *değer yargıları* klasik bilimin ilgi alanı dışındadır. Bununla birlikte, bilim ve insan arasında,

başka bir deyişle *bilgi* ve *değer* arasında, belirgin bir ilişki gözlenmektedir. Çünkü, bilimin tuttuğu bilgi ışığıyla daha belirginleşen gerçekler, değerleri değiştirici etkide bulunmaktadır. Hiçbir insan inançlarını, devrinin bilimsel geçerli kozmik modellerini gözetmeden oluşturmamaktadır, bazen cehaleti seçip dışlayarak, ama genellikle kabullenerek...

Sıradan insanın bu kabulü, bilimsel geçerliliği olan bir yöntemsellik ve bilgelik sonucuna değil, toplum ve/veya topluluk ölçeklerinde bilgi paylaşma isteğine dayanmaktadır. Paylaşılan bilimsel bilgi, bilgi-kuramsal tutarlılıktaki ayrıntılardan daha çok, bilim kuramlarının *popülist* özleridir. Genellikle böyle özlerle, Aristoteles ve Platon'dan, bu yüzyılda J. Dewey ve B. Russell'a kadar her düşünce şekli, madde ve ruh tanımlamalarına dayanarak, hatta şimdilerde ikisi arasında ilişki kurup bütünleştirmeye de çalışarak, insan vicdanını etkilemeye ve kozmik bir gaye edindirmeye çalışmıştır. Bu çaba yalnız Batı'da değil, Ortadoğu ve Doğu'da da sürekli dir.

Sonul kesinliğinin kanıtlanması genellikle olanaksız olan bilginin insanlık yararına fiile dönüşmesi için ölçü, bireyi saran toplum kurumlarının temelinde bulunması beklenen ortak idealler ile tutarlılıktır. Doğru olan, gelecekçilik türü dayanaksız falcılığa sapmadan, modern bilimin kurallarıyla araştırma yapmak, ve A. Einstein gibi *kendi içinde tutarlı kuramlar* arayıp kesin geçerlilik beklentisine saplanmayan akılcılığa yönelmektir.

Tutarlı bilimsel ereklere *gerçeklere saygı göstermek veya hakikati aramaya devam etmek* gibi sezgisel biçimlerde ifadesinden kaçınılmadığı düşünülse bile, bilimsel şüphecilğin yol açtığı normatif belirsizlikleri yol gösterici olarak kabul etmek zorunluluğu, çağdaş bilimi antik devir biliminden ve inançtan ayıran en önemli özelliktir.

Bilginin bilimsel kıstaslarla araştırılması kadar yayılması da bir hürriyet sorunudur. Gelişme, özgün sentezleri bulduracak düşünce esnekliğine olanak veren bir ortamın kurulmasını ve sürdürülmesini gerektirir. Çağdaş bilimi dışlayıp kendi sırasının geleceği günü bekleyerek kendisini aldatan çifte standartlılığa bu süreçte yer yoktur.

Toplumda aydınlanma sağlamak için bilimsel bilgiye önem verenlerin seçkin araştırma görevleri almaya her zaman hazır olmaları, gerçeğe yaklaşmak için düşünce gücü ile çalışmaları, bilinmeyi bilimsel yaklaşımla öğrenmeleri, bilineni ona değer verip daha ileri götürme gücü olanlara öğretmeleri gereklidir. Bugünün gereksinimlerini bugünün bilgileriyle karşılarken, yuvarlak, köşesiz, genel ifadeli düşün-

ce basitliğine evrensellik yakıştırması yapmamak, günümüze kadar güncelliğini koruyarak bize ulaşan düşünce, buluş ve anlayışların hangi uygarlıktan kaynaklanırsa kaynaklansın tüm insanlığın mirası olduğunu kabul ederek bağınazlıkla bunları dışlamamak, başkalarının eserlerine damga vurma özsaygısızlığı da göstermemek, bilimsel araştırma görevlerinin seçilmesi ve uygulanmasında başarı kıstasıdır.

Kozmik gayenin aldığı yeni biçim, bilinmeyene, zamanı ve kesin sonucu kestirilemeyen bir süreçle, yaklaşma tutkusudur. Geçmişin sonu belli rahatlatıcı düşünce modellerinin, Renaissance devrinde toplumsal buluş niteliğinde olduğu için haklı görülse bile, artık bağınazlığa varan dogmalara sahip çıkmaktan başka işlevi yoktur. Günümüzdeki matematik ve fizik *gerçeklere* dayanan düşünce yaklaşımlarının ve teknolojilerle biçimlenen yaşam çevresinin etkisi altındaki insanın, kendi aklının ve vicdanının özünü oluşturan inancıyla düşünce evrimini devam ettirmesi, ütopya veya ekotopya arayışına kaymadan, bilimsel adımlara can ve yön vererek gelişme halkalarına yenilerini eklemesi şarttır. Bu sonu olmayan görev yapılırken, Homeros'un *iki kişi yanyana yürürken, biri diğerinden önce görür* deyişindeki önce gören olmak ve Sokrates'in *bilmediğini bilen, bildiğini sanandan erdemlidir* deyişindeki anlayışla bilgiyi aramak gerekir.

Evrenselliğe yaklaşmak, bir anlamda evrenselliğin ne olduğunu sezmekle olanaklılaşabilir: *"güzel bir düşüncenin doğru bir düşünce olma olasılığı, çirkin bir düşünceye oranla çok daha fazladır"* (R. Penrose). Güzel düşüncelerin kaynağı bilim için J. Hadamard da şöyle diyor: *"Şurası açıktır ki, hiçbir keşif veya icat, bulmak isteği olmadan gerçekleştirilemez. Poincaré'de başka bir şey daha görüyoruz; buluşun vazgeçilmez aracı olarak, güzellik duygusunun oynadığı rolü... Bulmak seçmektir, ve bu seçim doğrudan doğruya bilimsel güzellik duygusuyla yönlendirilir."*

KAYNAKLAR

Bilim felsefesi ve yöntemselliği ile ilgili geniş bibliyografya içeren yayınlar:

Çezik, O. Attilâ (1995) *İnsan-Toplum-Bilim*. TFKD, Ankara.

Çezik, O. Attilâ (1995) *Masters Attending to Time*. TFKD, Ankara.

Çezik, O. Attilâ (1996) *Hür Düşünce Şövalyesi*. TFKD, Ankara.

Masonik Anlatım bölümünün özetlenerek alıntılandığı kaynak:

Çezik, O. Attilâ (1996) *Masonik Anlatımda Yöntemsellik*.

Tolerans Muh. Locası 1995-1996 Dönem Çalışmaları içinde. HKEMBL, Ankara.

OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA HÜRMASONLUK : 1747'DE YUNANCA'YA ÇEVİRİLMİŞ FRANSIZ İFŞAATLARI ÜZERİNE KISA NOT

Andrea Rizopoulos Quatuor Coronati 1999 - Sayı: 112 - s. 138

Çeviren: Celil LAYİKTEZ

18. Yüzyılda Akdeniz ve Yakın Doğu bölgelerinin Hürmasonluk tarihi sis perdesinin altında gizlenmektedir. Bu zaman kesitinde söz konusu bölgede olabilecek Masonik faaliyet hakkında ciddi bir evrak şimdiye kadar bulunamamıştır ve muhtelif yazarlar söylentilere dayanmışlar ya da bölgeyi tanımadan bulabildikleri bilgi kırıntılarını yanlış yorumlamışlardır. Bu notun kapsadığı, Balkan ile Yakın Doğu Bölgelerinin de içinde yer aldığı geniş alan içinde Türkiye ve Suriye yer almaktadır. İstanbul, İmparator-

luğun başkenti ve ticaret merkezi ve bu niteliğiyle de İngiliz, Fransız ve İtalyan vatandaşlarının uğrak merkeziydi. Ayrıca, Osmanlıların dinsel toleransına sığınarak büyük bir dünyevî ve uhrevî güç sahibi olan Yunan Ortodoks Kilisesi de İstanbul'da bulunuyordu. Dönemin entelektüel kişileri doğrudan veya dolaylı olarak Patrikhane ile irtibattaydılar. Bölgenin ender matbaalarından biri Patrikhanedeydi, bu nedenle de kitap bastırmak isteyenler Patrik'in iznini almak zorundaydılar. Bunun da sonucu

olarak, Patrikhane tüm Avrupa edebi faaliyetlerini izleyebiliyordu. 1789-1794 ile 1798-1801 döneminin Patriği olan Neofytos'un özel muhaberatında Avrupa edebiyat akımları ile ilgili notlarla, Voltaire, Rousseau ve Spinoza gibi Aydınlanma filozofları hakkında "ate ve Hürmason" suçlamalarında bulunduğunu görmekteyiz.

Doğu Aydınlanma hareketinin önemli yazarlarından rahip Kessarios Dapontes'tir. Ege'nin Skopelos Adasında doğmuştu ve "Konstantinos" adı ile vaftiz edilmişti. Babası öğretmen ve İngiltere konsolosuydu. Dapontes, 1730'da Bükreş'e yerleşti ve ilk kitabını 1736 yılında yazdı. 1743'de iki yıl kalacağı İstanbul'a gitti. 1747'de Bükreş'e döndü ve tutuklanarak 20 ay müddetle hapiste yattı. 1749'da evlendi. Karısı ve kızı 1753'de ölünce bir manastıra girdi, adını Kessarios olarak değiştirdi ve 30 yıl boyunca manastırlarda yaşayarak seyahat etti ve şiir tarzında kitaplar yazdı. Ömrünün son altı ayını Aynaroz Yarımadası'nın Athos Dağı'nda bulunan Xeropotamos Manastırı'nda geçirdi. Yazdığı 26 kitaptan 18'i yayınlanmıştır.

Yayınlanmayan kitaplarından "Krallıklar Kitabı"nın (Book of Kingdoms) orijinal elyazması, Xeropotamos Manastırı'nın kü-

tüphanesinde 254 Codex numarasıyla muhafaza edilmektedir. İstanbul'daki Hürmasonlunun tarihi hakkındaki bir çok kural bu kitaptan kaynaklanmaktadır. Aslında bu kitap Bizans İmparatorluk tarihidir. Bir yerinde, Dapontes şöyle yazmaktadır:

"Yukarıda sözü geçen sapmalar-dan söz ettikten sonra, kral, rahip ve diğer eşrafın da dahil olduğu günümüz Avrupa'sının büyük sapmasına değinelim."

Burada Dapontes Çırac Mason ve Kardeş Sofrası ritüellerini yazmakta ve elyazmasını aşağıdaki beyanla sonuçlandırmaktadır:

"Sayın Paessios'un Patrikliği döneminde ve Masonlar oradan ayrıldıktan sonra, İzmirli Aziz (Baş Piskopos) Neofytos bu Nizamın (Order) kuruluşu ve sonraki durumları ile ilgili haberleri Büyük ve Aziz Kiliseye teslim etmiş, Masonlarla ilgili bir çok vaazda ve korkunç aforozlarda bulunmuştur; zira onlara katılan kişiler Şeytana tapmaktadırlar. Bu Masonlar, Hz.İsa'nın 1747'ci yılı olan günümüzden 78 yıl önce İngiltere'de ortaya çıktılar. Aynı yılda İstanbul'un Galata semti-ne gelerek birkaç kişiyi Mason yaptılar; ancak hükümet bunu öğrendiğinde, onları derhal sınır dışı etti."

Patriark Paessios, sonuncusu 1744-1748 yılları arasında olmak üzere üç kere göreve gelmiştir ve Dapontes'in bahsettiği olay da bu döneme rastlamaktadır. Masonluğun ilk defa 78 yıl önce, yani 1669'da İngiltere'de ortaya çıktığına dair olan görüş ilginçtir.

Zagora Kütüphanesi'nde başka bir el yazması vardır. Orijinal olarak bu el yazması her iki tarafı yazılı 7 sayfadan oluşmaktaydı; ancak günümüze yalnızca ilk iki sayfası intikal etti. Bu sayfalarda, Dapontes'in ritüeline benzer bir metin yer almaktadır. Marjlarında, elyazmasının sahibi olduğu sanılan Patriark Kallinikos'un notları vardır. Kallinikos 1757'de Patriark olarak görev yapmıştı. 19. Yüzyılda, Kilise yazarı Manouel Gedeon, Xeropotamos Manastırı'nda Dapontes'in elyazmasını bulmuş ve kopyalamıştır, kopya Parlamento Kütüphanesi'nde saklıdır (Ref. No. MS 170).

1938 Yılında, Yunanlı Masonik araştırmacı Dionssios Kalegeropoulos Masonik ritüel hakkında bir çalışma yapıyordu. ⁽¹⁾

Çalışmasında Dapontes'in metinlerinden bazı kısımları yorumlayarak yayınladı. Daha önceleri yayınladığı bir makalede, 1745 yılında İstanbul'da *Çırak Mason - Birinci Derece* adıyla bir kitapçığın basıldığını iddia

etmiş, ancak hiç bir kanıt sunmamıştı.

Dapontes'in elyazmasının tamamı 1954 yılında tarihçi Stavros Skopeteas ⁽²⁾ tarafından tekrar yayınlanmıştır. Stavros Skopeteas'ın vardığı sonuçlar:

- 1745'de İstanbul'da Rumca çalışan localar vardı;
- Yayımlanan, Kilisenin eline geçmiş olan Mason ritüellerinin bir parçasıydı.

Başka yazarlar ⁽³⁾ da, sonradan, aynı sonuca varmışlardır.

Daha sonra, Aggelou adında ve Mason olmayan bir filolog da, 1745 yılında Osmanlı İmparatorluğunda Locaların bulunduğu delilleri bir araya getirmeye çalıştı. Tebliğinde ⁽⁴⁾, yukarıda bahsedilen iki metni, dönemin diplomatik muhaberatından ve Alexander Drummond'un (ö. 1759; İngiltere'nin Halep Konsolosu) yarı otobiyografik seyahatnamesinden aldığı bölümlerle birlikte ve zamanın antimasonik metinleriyle destekleyerek yayınladı. Aggelou'nun vardığı sonuca göre, her ne kadar o zamanlar bir Rum Locasının varlığı ispatlanamıyorsa da, bu metinler Drummond, ya da başka birinin, bölgede Hürmasonluğu organize etmek üzere getirmiş olduğu ritüellerin Yunanca tercümeleri idi. Drummond ve diplo-

matik muhaberata daha sonra temas edeceğiz.

Keşfimi ilân etmeden önce, bu iki metin üzerine Mason veya diğer tarihçilerin vardıkları sonuçları aşağıda özetliyorum:

- Bunlar, yaklaşık 1745 yılında İstanbul'da bulunan Rum Masonların kullandıkları ritüellerdir;
- İki metin arasında gözükken farklılıklar, kopyalama hatalarıdır;
- Kilise ve Devlet, locaların varlığını öğrenerek kapamalarını sağlamışlardır.

Dapontes'in metinlerini ilk defa 1973 yılında okudum ve her ne kadar o zaman tarihçilerin varmış oldukları sonuçları kabul edemiyor idiysem de, alternatif bir çözümü teklif edemiyordum. Geçen yıl, Harry Carr'ın *İlk Fransız İfşaatları*, 1971 (5) adındaki kitabını okurken, birden konuya çözüm buldum. Kıt'a Avrupa'sında yayınlanan ilk ifşaatlar (6) hakkında Milborne'un tebliğine tekrar baktım ve puzzle'un parçaları yerlerini bulmaya başladı. 1737 yılında Fransa'da ilk defa *Réception d'un Frey-Maçon* (7) adında bir risale yayınlanmıştı. Bu doküman, 18. Yüzyılda Kıt'a Avrupa'sında yayınlanmış ilk ifşaattı ve çok da satmıştı. Kısa zamanda bu doküman, bazı

tercüme farklılıkları ile, İngilizce, Almanca ve İtalyanca olarak yayınlandı. Metinlerdeki farklılıkların nedeni, her yayının kendi metninin ilk orijinal metin olduğuna dair iddiası olmuştur. Bu iddiayı desteklemek üzere de tali değişiklikler yapmışlardır.

Milborne'un çalışmasından orijinal Fransız metni okunduğunda, Dapontes'in metni ile bu metnin arasında görülen benzerlikler iddiamı doğrulamaktadır. Açıkta ki Dapontes'in metni, Fransız metnin doğrudan bir adaptasyonuydu. Kallinikos'un metnini de *Réception d'un Frey-Maçon* ile karşılaştırdım, aynı benzerlikler burada da vardı. Kallinikos'un metninde tercüme edilmemiş bir kaç kelime vardı; ancak hüviyeti bilinmeyen tercümanın, anlamadığı kelimeleri Yunanca'ya çevirmekten kaçındığı tahmin edilebilir. Ayrıca bazı kelimeler İtalyanca şekilleriyle verilmektedir. Bunun da iki nedeni olabilir:

- O tarihte birçok İtalyanca kelime dilin bir parçası olmuştu;
- Kuvvetli bir ihtimalle, tercüman, orijinal Fransızca metin yerine, bir İtalyanca metni kullanmıştı.

Dapontes'in başka İtalyanca metinleri de çevirdiğinin ve Fransızca diline yabancı olduğunun

bilinmesi bu son iddiayı güçlendirmektedir. Örneğin, Kallinikos'un tercümanı "Masonlar" için "Muratori" kelimesini kullanmıştır; Dapontes ise, Masonlar için Yunanca Κουρτατες kelimesini kullanmıştır. Kaldı ki, orijinal Fransızca metnin dahi, noktalama işaretleri ve sentaks açısından çok zayıf olduğunu hatırlatmakta fayda vardır.

Bu notun ekinde söz konusu metnin üç dilde, orijinal Fransızca, Yunanca ve tekrar İngilizce'ye çevrilmiş olarak takdim edilmektedir. ⁽⁸⁾ Bu satırların okuru, üç metin arasındaki benzerlikleri rahatça görebilecektir. Dapontes ve Kallinikos metinleri arasında görülen farklılıklar, muhtemelen iki ayrı tercümanın çalışmasından kaynaklanmaktadır. Her iki metin de, Réception d'un Frey-Maçon'un aynı orijinal ifşaatından tercümelerdir ve İstanbul'da o tarihte çalışabilmiş olan Rum localarının ritüelleri ile doğrudan ilgili değildir.

Bu iddiadan sonra, yeni sorular akla gelmektedir:

- Réception d'un Frey-Maçon neden tercüme edildi?

O tarihte Osmanlı İmparatorluğu'nda çalışan localar var mıydı?

- İfşaatın Yunanca'ya çevrilmiş ve bilinen bir metni var mıdır?

Bu soruların ilk ikisi için bazı tahminlerim olmakla birlikte, üçüncü soruya henüz bir yanıtlım yoktur.

1738'de Papa XII. Clement (1652-1740), Kilisenin ilk anti-masonik fermanı *In Eminenti Apostolatus Specula'yı* yayınladı. Her ne kadar Papa'nın fermanları doğrudan Ortodoks Kilisesini etkilemiyor idiyse de, tüm Batı Avrupa felsefe okulları ve onların Doğu Kilisesi üzerine olabilecek potansiyel etkileri dikkate alınıyordu. Yukarıda, Spinoza, Voltaire ve Rousseau'nun Patriark Neofytos tarafından aforoz edilmeleri konu edilmişti. Bu "ate Hürmasonlar" hakkında benzer suçlama metinleri, Kilise veya antimasonik yazarlar tarafından yayınlandı. *In Eminenti*, Kiliseye olabilecek muhtemel bir tehlikeye işaret ediyordu. Kaldı ki, gizliliği nedeniyle, Hürmasonluk hakkında bilgi yoktu ve bu nedenle de Osmanlı İmparatorluğu için potansiyel bir tehlike olarak gözüküyordu. Dapontes Patrikhane ile yakın irtibattaydı ve dönemin tüm olaylarını dikkatle izliyordu. Günümüzde Dapontes, kötü bir şair, ama güvenilir bir tarihçi olarak anılmaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, o tarihlerde İstanbul'da bir çok diplomat ve yabancı tüccar cemaatlarının içine kapanmış olarak

yaşıyorlardı. İngiltere Büyük Elçisi Sir James Porter'in (1710-1786) (9) aşağıda verdiğimiz diplomatik muhaberatında, 1748 yılında, İstanbul'da en azından bir gizli (10) locanın bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, Alexandre Drumond'un ifadesine ve İskoçya Büyük Locası arşiv kayıtlarına göre, 1748 yılında Halep kentinde, en az bir loca faal durumdaydı; ancak bu locanın üyeleri ile ilgili bir kayıt bulunamamıştır. 5 Kasım 1748'de Porter, Sadrazama, yoladığı bir Fransızca mektupta İngiltere'nin İstanbul'da loca açma teşebbüsünde bulunmadığını iddia etti. 26 Kasım 1748 tarihinde de Bedford Düküne yolladığı raporuna Sadrazama yolladığı mektubun kopyasını ekledi. Söz konusu rapordan konumuzla ilgili bölümler:

"Barış tesis edildiğinden bu yana, takriben on Fransız ve iki İngiliz'in katılmalarıyla bir Hürmason locası kuruldu. Bu amaçla bir ev temin ettiler. Hürmasonluk cahil ve batıl itikatlara inanan Hristiyan halkın aklına vehmi düşünceler soktu. Bu düşünceler kısa zamanda Türklerin arasında da yaygınlaştı. Venedik'ten beş parasız gelen bu kardeşliğin üyesi bir Fransız'a o evde yaşama imkânı tanındı. Cehaletin tortusu bile olamayacak, ebediyen kötülöklere gebe Latin Ruhban takımı, Papa XII. Clement'in fermanına karşı bu de-

rece açıktan açığa karşı gelinmesine isyan eden ilk topluluk oldu. Onlar ve zavallı Ermenilerin arasına yolladıkları budala (11) elçiler, Türklere, Masonların sihirbaz ve büyücü olduklarını ve istedikleri zaman Şeytanı çağırabileceklerini ihsas ettirmeye çalıştılar. Bu tevatür Sarayda da rağbet gördü. Masonların, Aziz İgnatius'un bile geri yollayamayacağı bir Şeytanı çağır-dıkları söylenmektedir. Rahipler koruyucuları Fransız Sefirinin de Mason olduğunu bildiklerinden ve bu nedenle ona doğrudan sataşmak istemediklerinden ve Masonların faaliyet gösterdikleri ev bana bağlı bir tercümana ait olduğundan, İngiltere'den büyücölük suçundan sürgüne yollanmış bir İngiliz'in bu evde ikamet ettiğini ileri sürdüler. Saraydan Bâb-ı Âli'ye yollanan emirle, tüm sefaretlerden, bu türden bir kişinin İstanbul'da bulunup bulunmadığının araştırılmasını ve eğer varsa ülkesine geri gönderilmesinin temini istenmişti. Tarafıma saygılı bir mesajla başladılar. Ben de onlara İngiltere'de "Wisard (12)" ve "Witikes" (13) gibi kelimelerin anlamının bilinmediğini ve bu nedenle mesajlarına doğrudan cevap veremeyeceğimi, ancak muhbirlerin veya bir İngilizini suçlayabilecek kadar küstahlaşabilen kişilerin kimliklerini açıklarlarsa, belki o zaman dü-

şüncelerimi ifade edebileceğimi söyledim.

Onları böylece bir kaç gün oyaldım, ancak Padişaha gösterebilecekleri bir yazıyı kendilerine vermem için yalvardılar. Türbana fazla hürmeti olmayan Fransızlarla Katolik ruhban sınıfı, Padişahın sadık tebaasından olan yoksul Rum ve Ermenileri Papa'nın emrine döndürme çabalarının Porter tarafından işsa edilmesinden korkuyorlardı. Zira, bir İngiliz'i suçlama cüretinde bulunan kişilerin İngiliz Sefirinin tüm ağırlığını hissedeceklerini ifade ederek, Sir Thomas'ın zamanında ⁽¹⁴⁾ bir vezirin ülkede bulunan tüm Cizvitleri asmayı teklif ettiğini hatırlattım.

Padişahı memnun etmek üzere, Bâb-ı Âli'deki tercümanım vasıtasıyla, zat-ı âlinize ekte kopyasını sunduğum mektubun aslını yolladım. Bâb-ı Âli vezirleri utançlarından olayı örtbas etmek istediler. Fransa Sefiri Venedik'ten gelen bir Fransız'ın, namuslu ve iyi niyetli bir insan olmasına rağmen hedef gösterdikleri kişi olabileceğini ve kendisini derhal ülke dışına çıkarcığını vezirlere bildirdi. O günden beri Bâb-ı Âli'den mektubuma cevap istemekteyim. Onlar da, nezaketle, olayı unutmamın daha iyi olacağını imâ ediyorlar" ⁽¹⁵⁾.

Bir kaç yıl önce, Halep'te, 1751-1758 yıllarında İngiltere Konso losluğu görevinde bulunan ve Renfrewshire kentinde 12 Numaralı Greenock Kilwinning Locasının Üstadı Muhteremi olan Alexander Drummond Kardeş ⁽¹⁶⁾, Batı Ülkeleri Localarını kontrol etmek üzere, 1739'da İskoçya Büyük Locası tarafından Bölge Büyük Üstadı tayin edilmişti. Bu tayin üç yıl boyunca, her yıl yenilendi. Drummond, Mayıs 1744'de, Harwich'ten Venedik'e, oradan da İzmir yoluyla Kıbrıs'a hareket etti ve Mart 1745'de Kıbrıs'a vardı. Daha sonra, bu kişi İskenderun'a ⁽¹⁷⁾ yerleşerek ticaretle meşgul oldu ⁽¹⁸⁾ ve bu dönemde bir çok İskoç Locası kurduğu anlaşılmaktadır. Talebi üzerine, Büyük Loca kendisine, 30 Kasım 1747 tarihli bir berat yollayarak Avrupa veya Asya'nın Akdeniz kıyılarının her yerinde Loca açmak ve daha önce kurulanlar da dahil olmak üzere, bu Locaları denetlemek salahi yetini verdi ⁽¹⁹⁾. Drummond Halep'te "Union Lodge from Drummond Kilwinning from Greenock" adında bir Loca kurdu. Resmi kayıtlara göre Locaya 3 Şubat 1748 tarihinde beratı verildi. Bu Loca, İskoçya'nın dışında, İskoçya Büyük Locasından aldığı beratla kurulan ilk Locadır. 2 numaralı Canongate Kilwinning Locasının 8 Nisan 1752 tarihli tersimatından Halep'te

ikinci bir Locanın da kurulduğunu öğreniyoruz. Konuyla ilgili tersimatın metni şöyle:

"...Halep'te bir Locanın tesis edilmesi için En Muhterem Büyük Üstat ve diğer Büyük Görevliler ile bu Locanın görevlileri birlikte bir berat imzaladılar".

Drummond Locası 1754 yılında kayıttan düşürüldü. Drummond'un İskoçya'da kalan kardeşine yazdığı ve memleketine döndüğü 1754 yılında seyahatname şeklinde yayınlanan mektuplarında ⁽²⁰⁾, yalnızca tek bir Locadan bahsetmektedir:

"Sözünü ettiğim ve Şark'ta kurduğum tek Hürmasonlar Locası ile ilgili olarak, bu bölgede bu denli kıymetli kişileri Mason yapmış olmaksızın kıvanç duyuyorum. Locanın tüm üyelerinin iyi karakterli centilmenler olduklarını anımsıyorum. Bunlar, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar cemiyeti ile olan işbirliklerinde şeref bulurlarken, cemiyeti de şerefletirmektedirler. Greenock'da bulunan Drummond Kilwinning Locası, bu ilk kızından dolayı gurur duymalıdır, ben de böyle bir grubun babası olmaktan gururlanmaktayım." ⁽²¹⁾

Bu yazının tarihi 4 Mart 1744 veya 1745 olarak belirtilmektedir. Bunun dışında verilen bir bilgi yoktur. Bu mektubun İzmir'den yazıldığı tahmin ediliyorsa da, İskoçya Büyük Locası yalnızca Halep'teki locayı tanımıştı.

Aggelou, bölgede Masonluğu yaymak üzere Drummond'un aktif bir görevde bulunduğu ve görevini kolaylaştırmak üzere ritüeli Yunanca'ya çevirdiği kansını ileri sürmektedir. Bu iddialar üzerine fazla spekülasyon yapmaya gerek yoktur. Yukarıda zikredilen dokümanlardan, 1744 ile 1754 yılları arasında İstanbul ve belki de İzmir'de gizli Masonik faaliyetin var olduğu ve yalnızca Drummond'un kurduğu Locaların düzenli berat sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Bu Locaların üyelerinin özellikle Fransız ve İngiliz vatandaşları olduklarına dair bulgular vardır. Zamanında, Ortodoks Kilisesi'nin gereğinden fazla aktif ya da hassas olduğu da görülmektedir. 18. Yüzyılın ortalarına tesadüf eden zaman diliminde yapılan bu araştırmanın tek somut sonucu, Fransız ifşaatı *Réception d'un Frey-Maçon*'un, yazarları belli olmayan iki ayrı Yunanca metne kaynak teşkil etmiş olmasına ait delillerin ortaya çıkarılmasıdır.

REFERANSLAR

- (1) Kalegoropoulos,D., "Historic Development of Ritual", *Pythagoras-Gnomone*, Mayıs 1938, s.126-130.
- (2) Skopeteas,S., "Muratori ke koniate", *Tektonikon Deltione*, Haziran 1954, s.558-566
- (3) Lascaris, N., *Masonic Encyclopedia* (Atina 1951)
- (4) Aggelou,A., "Ton Foton" ["Of the Lights", tezler], (1988), s.39-110.
- (5) Carr, H., *The Early French Exposures*, Londra 1971
- (6) Milborne, A.J.B., "The Early Continental Exposures and their Relationship to Contemporary English Texts, Part I", *AQC* 78 (1965), s.172-200.
- (7) *Bir Hür-Mason'un kabulü.*
- (8) Merak eden araştırmacı Kardeşlerimiz, bu metinleri *Ars Quatuor Coronatorum'un* 112. sayısı, s. 143'de bulabilirler.
- (9) 22 Eylül 1746'da Bâb-ı Âli'ye Büyük Elçi tayin edildi (*London Gazette*, 1746, no. 8573), İstanbul'a 11 Şubat 1747'de vardı ve kendi talebi üzerine tekrar Londra'ya çağrıldığı 1 Mayıs 1761'e kadar bu kentte yaşadı.
- (10) Yazar burada "clandestin" kelimesini kullanıyor. O tarihlerde intizam kaide-leri henüz yerleşmediğinden. Kelimeyi "gizli" olarak çevirmeyi uygun buldum. Ancak söz konusu locanın düzenli bir beratının da bulunmadığına işaret etmek gerekir. (C.L.)
- (11) *stupid*
- (12) Wisard: (günümüzün İngilizce imlâsında "wizard" olarak yazılır) büyücü
- (13) *witikes*: halk dilinde büyücü
- (14) Sir Thomas Robinson (1693-1770), diplomat.
- (15) PRO, Devlet Yazışmaları 97.33 - *Letters Books of the Ambassador at Constantinople*.
- (16) Alexander Drummond (ö. Edinburgh, 9 Ağustos 1769), Newton'lu George Drummond'un oğlu, altı kere Edinburgh'un Lord Provost görevine getirildi, *The Scots' Magazine*'de, [cilt 31 (1769), s.447] kariyeri kısaca ele alındı.
- (17) *Alexandretta*
- (18) Wood, A.C., *History of the Levant Company*, Londra 1964
- (19) Poole, H., *Gould's History of Freemasonry*, (rev. Edn., 1951), cilt III, s.251
- (20) Drummond,A., *Travels through the Different Countries of Germany, Italy, Greece and Parts of Asia as far as the Euphrates...* (1754)
- (21) Aynı referans, s. 120

MAGNA CARTA GELENEĞİ VE MASONLUK

Metin HEPER

Yazıma, Türkçe'ye "Büyük Şart" diye tercüme ettiğimiz Magna Carta ile Masonluk arasındaki ilişki konusunda bu makalede sunacağım temel görüşümü belirterek başlamak istiyorum. 1215 yılında İngiltere'de Thames Vadisindeki Runnymede adlı yerde Kral John ile baronlar arasında yapılan müzakerelerin sonunda Kral tarafından baronlara ve bazı kurumlara ve gruplara yapılmış olan taahhütleri ihtiva eden Magna Carta, Orta Çağ İngiltere'sinde belli siyasal geleneklerin gelişmesine ve kurumlaşmasına yol açmıştır. Böylece, daha sonraki dönemlere bıraktığı kültürel miras ile, diğer hususlar meyanında,

1- İngiliz Masonluğunun bugün iyi bilinen bazı niteliklerinin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamış ve

2- Dolayısıyla İngiltere'de Masonluğun merkezi otoriteden özerk bir sivil toplum kurumu olarak ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur. Magna Carta olgusuna rastlanmayan ülkelerde Masonluk, temel niteliğini muhafaza etmiş ise de zaman zaman İngiliz Masonluğundan farklı yorum ve uygulamalara rastlanmıştır. Daha da dikkat çekici olan husus şudur: Bu ikinci kategori ülkelerde, insan hakları ve kişi özgürlükleri ile ilgili çeşitli bildirgelerin benimsenmiş olmasına rağmen Masonluk, çeşitli siyasi baskılarla yüzyüze gelmiş ve devletin nazarında bir sivil toplum kurumu saygınlığına kavuşma konusunda önemli güçlüklerle karşılaşmıştır.

Şimdi konunun ayrıntılarına geçebilirim. Onüçüncü yüzyılın başında Magna Carta ile nihayetlenen olaylara, Kral John'un, çok pahalıya malolan savaşlarını finanse edebilmek için Orta Çağ İngiltere'sinde geçerli feodal gelenekleri ve kuralları gözönünde tutmayarak baronlardan ve toplumun diğer kesimlerinden vergi, bağış, harç ve benzer adlar altında çok miktarda para tahsil etmeye çalışması yol açmıştır. ⁽¹⁾ Oysa Orta Çağ İngiltere'sinde, dokuzuncu yüzyılda tahtta bulunan Kral Alfred döneminden itibaren, yerleşik kuralların üstünlüğü ve bu kurallara yargıçlar ve krallar dahil herkesin saygılı davranması gerektiği prensibi kabul edilmiştir. ⁽²⁾ Bu geleneği bilen Baronlar, Runnymede'de Kral John'un karşısına dönemin İngiltere Arşeviği Stephen Langton'ın tozlu arşiv raflarında bulunduğu tarihi bir belge ile çıktılar. Bu belge, 1100 yılında tahtta çıkan Kral I. Henry'nin taç giyme merasiminde yaptığı yemini ihtiva ediyordu. Söz konusu yemininde I. Henry, selefi Kral William Rufus'un yolunu izleyerek, tebasası ile ilişkilerinde hangi somut durumlarda nasıl davranacağını belirtiyordu. ⁽³⁾ Onüçüncü yüzyılın başında da geçerliliklerini muhafaza eden eski Anglo-Sakson geleneklerine göre, verdiği söze uygun hareket etmeyen Kral'a karşı direnmek meşru bir davranış olarak kabul ediliyordu. ⁽⁴⁾

1215'de Kral John'a mukavemet eden baronların bu hareketi söz konusu geleneklere uygundu. Binaenaleyh, Kral John'un baronların taleplerini göz ardı etmesi bahis konusu olmazdı ve Kral tereddüt etmeden Magna Carta'yı imzaladı. Kral'ın, baronlara ve diğer kurum ve gruplara yaptığı taahhütleri ihtiva eden Magna Carta, I. Henry'nin tebaaya verdiği sözleri eden belgeyi andırıyordu. Her iki belgede de Kralların, belli bazı somut durumlarda ne şekilde hareket edeceklerini belirtiyorlardı. Kendi vasallarının, özgür vatandaşların, Kilisenin ve serbest şehirlerin desteği arkalarına alarak Baronların 1213, 1214 ve 1215 yıllarında geleneklere aykırı davrandığını ve bunun kabul edilemez olduğunu ileri sürmeleri üzerine Kral John, altmış iki bölümden oluşan Magna Carta'da (1) Kilisenin haklarını tanıyor, (2) kurallara aykırı vergi koymayacağını, bağış harç ve sair ödemeler yapılmasını istemeyeceğini belirtiyor; (3) usul ve kaidelere aykırı ceza tertibi-ne gitmeyeceğinin altını çiziyor, (4) Musevilerin, Gallilerin, Londra Belediyesinin ve fakir ve serbest olmayan serfler dahil, başka kişi ve kurumların haklarını da teslim ediyordu. ⁽⁵⁾ Magna Carta'da yeni olan şu idi: Kral, sözünü tutmaması halinde 25 Baron'dan oluşan bir Kurul'un, mallarının müsadere edilmesine karar verebileceğini kabul

ediyordu. Böylece, Kral'ı gerektiğinde geleneklere uygun hareket etmeye icbar edebilecek bir mekanizma geliştirilmiş oluyordu.

Magna Carta, daha sonraki yüzyıllardaki İngiliz anayasal gelişmelerine damgasını vurmuştur. Onüçüncü yüzyılın ikinci yarısında tekrar ortaya çıkan Baron Hareketlerinde ⁽⁶⁾ ve onüçüncü ve daha sonraki yüzyıllarda kralların vergi salmaya karar verdikleri tüm durumlarda ⁽⁷⁾ Magna Carta prensiplerinin geçerli olduğu teyid edilmiştir. Stuart Hanedanının otoriter bir idare kurmaya çalıştığı onyedinci yüzyılda dahi, Magna Carta önemini korumuştur. Onyedinci yüzyılda Sir Edward Coke, hakimlerin emir kulu olmadıklarını, aksine, gelenek ve kuralları kendi kanaatlerine göre yorumlamaları gerektiğini etkin bir şekilde savunmuştur. ⁽⁸⁾ Bu dönemin sonunu getiren 1689 Reformu sırasında da, gelenek ve kuralların çiğnenmesi durumunda somut hal çareleri bulunması şeklinde özetlenebilecek olan Magna Carta yaklaşımına sadık kalınarak, temel yasalarda doktriner, dolayısıyla geniş kapsamlı, bir değişiklik yapılmamış, egemenlik ve/veya temel hak ve özgürlükler gibi soyut kavramlardan yola çıkılmamıştır. 1689 Reformu sırasında kaleme alınan Haklar Senedinde (Bill of Rights) şumulu belli olmayan genel kavramlara atıf yapmaktan kaçınılmıştır. ⁽⁹⁾ Magna Carta'nın destek verdiği Anglo-Sakson Emsal Hukuku (Common Law) geleneği muhafaza edilerek, Rönesans, Reformasyon ve Aydınlanma Çağının yol açabileceği mutlakiyetçilik eğilimine başarı ile karşı konulmuştur. ⁽¹⁰⁾ Yönetenlerin, adalet dağıtan hakimler tarafından yüzyılların deneyiminden adeta imbikle çekilerek geliştirilen ve binaenaleyh uzun bir geçmişin hikmetini aksettiren Emsal Hukukunun temel ilkelerine aykırı hareket edemeyeceği hususunda görüş birliğine varılmıştır. ⁽¹¹⁾

Buraya kadar değindiğim noktalar arasında konumuz bakımından özellikle önemli olan husus şudur: Kral John'a karşı çıkan baronlar, kendi menfaatlerini düşünüyorlar, fakat Kralın tüm yetkilerini sorgulamıyorlardı. Baronlar isteklerini, "halk" veya "millet" gibi kapsamı belirsiz kavramlara atıfta bulunarak yapmıyorlar ve her türlü yoruma ve binaenaleyh istismara açık "doğuştan kazanılmış haklar" gibi soyut kavramlara dayandırmıyorlardı. Baronlar, temelde Kralın yetkili olduğunu teslim ediyorlar, ancak yetkisini kullanırken Kralın gelenekselleşmiş kuralları çiğnememesini istiyorlardı. ⁽¹²⁾

Baronların konuya bu gerçekçi yaklaşımı, Kral ile aralarında kalıcı bir antlaşmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Her iki taraf da, ilk fırsatta durumu tekrar kendi lehlerine çevirmeye çalışmamış ve bu du-

rumun sonucu olarak İngiliz siyasal sistemi büyük ölçüde devamlılık göstermiştir. ⁽¹³⁾ Ayrıca Magna Carta olgusu, kurallara saygılı davranan özgür vatandaşlara güven duygusunu pekiştirmiş ve giderek o tür vatandaşların temel hak ve özgürlüklere layık oldukları kanaatini doğurmuştur. Giderek gelişen karşılıklı güven duygusu ise, kişilerde başkalarının hak ve özgürlüklerine saygılı davranma alışkanlığı yaratmıştır. Aynı tür ilişkiler, kurumlar arasında da gelişmiştir. İngiltere'de onyedinci yüzyılın sonundan itibaren, Kraliyet, Lordlar Kamarası, Avam Kamarası ve Emsal Hukukunu uygulayan Mahkemeler hem birbirlerinden özerk hem de birbirlerine saygılı bir davranış görüntüsü sergilemişlerdir. ⁽¹⁴⁾ İngiltere'de söz konusu anlayış, giderek sivil toplum olgusunu da ön plana çıkarmış, sivil toplum kurumlarının devletten özerk bir kamu alanı oluşturdukları ve bu alana Devletin müdahalesinin bahis konusu olmaması gerektiği görüşü benimsenmiştir. İngiltere'deki bu gelişmeler düşünülürse, siyasal liberalizmin temeli olan, kişinin hak ve özgürlüklerinin sınırının başkalarının hak ve özgürlükleri olduğu ilkesinin kökeninde Magna Carta'nın yattığı söylenebilir.

Özetlemek gerekirse, Magna Carta olgusunun İngiltere'de daha sonraki yüzyıllara bıraktığı miras şu boyutlardan oluşmuştur: (1) gelenekselleşmiş kurallara atfedilen kutsiyet; (2) bu gelenek ve kurallara yenilerinin eklenebilmesi; (3) söz konusu kuralların, yüzyılların hikmetini aksettirdiklerinin düşünülmesi ve bu nedenden dolayı onlara yapılacak eklemelerin sınırlı tutulması; (4) herhalükarda, eklemelerin, yalnızca önemli somut ihtiyaçların ortaya çıktığı durumlarda ve sadece söz konusu ihtiyaçların karşılanması için yapılması; (5) eklemelerin, salt akıl yürütmenin, başkaları için ihtiyaçlar icat etmenin ve yol açacakları değişiklikler zinciri önceden kestirilemeyen soyut doktorinlerin sonucu olmaması; ve (6) bir taraftan merkezi otoritenin meşruiyeti şartsız kabul edilirken diğer taraftan kişinin hiçbir suretle ihlal edilemez hak ve özgürlüklerinin bulunduğu ilkesinin merkezi otorite tarafından benimsenmesi.

Adı geçen mirası ile Magna Carta olgusu, İngiliz Masonluğunu yakından etkilemiştir. Nasıl Magna Carta daha önceki yüzyılların gelenek ve kuralları üzerine bina edilmişse, 1717'de ihdas edilen İngiliz Spekülatif Masonluğu da İngiliz Operatif Masonluğunun "yeniden canlandırılması" olarak düşünülmüştür. Kullanılmış olan İngilizce tabir "revival" kelimesidir. ⁽¹⁵⁾ Bu "yeniden canlandırma" düşüncesi, 1720 yılında İngiltere Büyük Locası Büyük Üstadı olan George Payne'in

Anderson Nizamnamesi'ne girmiş olan şu görüşünde aksini bulmuştur: "Büyük Localar, Masonluğun yararı ve istifadesi için yeni tüzükler hazırlamaya veya mevcutların üzerinde gerekli değişiklikleri yapmaya yetkilidirler... Ancak bu işlemler yapılırken Landmarkların zedelenmemesi şarttır". (16) "Landmarkların muhafazası" ibaresi ile George Payne, kadim geleneklere ve kurallara sadık kalmayı tavsiye etmiştir. (17) Bu çizgide George Payne, Anderson Nizamnamesinin hazırlanabilmesi için Eski Mükellefiyetleri (Old Charges) ihtiva eden manüskrillerin derlenmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir. (18)

Aynı şekilde, nasıl Magna Carta'da ifade edilen hususlara İngiltere'nin siyasal gelişmesi içinde peyderpey mahdud ilaveler yapılmışsa, İngiliz Spekülatif Masonluğunun ihdasından sonra dahi Operatif Dönem'den devralınan Landmarklara yapılan eklemeler sınırlı kalmıştır. İngiltere Büyük Locası 1800 ve 1850 yılları arasında, yalnızca İş'ad töreni ile gizli oturumları Landmarklar arasına katmıştır. (19)

Magna Carta geleneği ile İngiliz Masonluğu arasındaki bir başka benzerlik, kuralların formüle edilmesi sırasında somut ihtiyaçların göz önünde tutulması ve her türlü yoruma açık soyut kavram ve tanımlardan kaçınılmasıdır. Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren, İngiltere dışındaki bazı Obediyanslar "Landmark" tabirinin genel tanımlarını geliştirmişlerdir. Bu tanımlardan bazıları şunlardır: "yol gösterici, köklü ve kendilerine has nitelikleri olan ilkeler", "dönülmesi mümkün olmayan yol gösterici prensipler"; "Masonluğun dünya çapındaki yasaları"; "mutlak surette elzem görülen törenler, kurallar ve yasalar"; "hatırlanamayacak kadar eskiye dayanan dünya çapındaki gelenekler ve adetler". (20) İngiltere'de ise, Londra Büyük Locası ve daha sonra İngiltere Büyük Locası, Landmarklar ile ilgili bu tür genel tanımları benimsememişler, aksine Masonlukta temel saydıkları hususları gerektikçe somut tanımlar ile açıklamışlardır. Böylece, yeni Landmarkların, ancak önemli ve somut ihtiyaçlar ortaya çıktıkça benimsenmesini sağlamışlar ve genel tanımlardan yola çıkılarak çok sayıda Landmark üretilmesinin önüne geçmişlerdir. (21)

İngiliz Masonluğunda Landmarkların somut ihtiyaçlar ortaya çıktıkça geliştirilmesinin önemli bir sonucu olmuştur. Soyut ideallerden yola çıkılmayıp somut ihtiyaçlar göz önünde tutularak Landmark üretilmesinin sonucu olarak Mason Karedişler yeni landmarkların rasyonelini daha kolaylıkla anlamışlar, binaenaleyh o Landmarkları daha kolaylıkla içselleştirmişler ve giderek Masonluğa daha içten bağlanmışlardır. Geçerken belirtmek isterim: Türk Masonluğu, en azından

Çalışma yöntemi olarak İngiliz Masonluğunun çizgisini takip etmiştir. Bu konu ile ilgili olarak Güner Ünal Kardeşimiz şu haklı gözlemi yapmıştır: "Bizim yazılı dokümanlarımızın, belgelerimizin ve çalışma rehberlerimizin içinde "insan hakları bildirgeleri" gibi kabul edilebilecek kanıtlara rastlamak zordur. Öğreti metotlarımız da bu tarza uymaz. Çalışmalarımız, sembol ve alegoriler ile sunulur." (22)

İnsan Hakları bildirgeleri, tek tek bireylerin bir yüksek ahlak sistemi yaratılmasına katkıda bulunmasına yardım etmekten ziyade rasyonalist irşadlar ile siyasal bakımdan eşit ve özgür kişilerden oluşan toplumlar hedeflerler. Bu nedenden dolayı, İnsan Hakları bildirgelerinde bahsedilen eşitlik ve özgürlük kavramları Masonluğun eşitlik ve özgürlük kavramlarından farklıdır. İnsan Hakları bildirgeleri farklılıkları gidermeyi, Masonluk ise farklılıklardan dolayı ayırım yapmamayı hedefler; birinciler merkezi otorite karşısında siyasal hak ve özgürlüklerin teminine, Masonluk ise, özgür iradeye kavuşulmasına (bireyin, bağnazlıktan, taassuptan, insan kalbindeki ışık huzmesini zincire vuran diğer tüm engellerden kurtarılmasına) alışır.

Belirttiğim gibi, İngiliz Masonluğu, insan hakları bildirgelerinde rastlanan kavramlar, yaklaşımlar ve hedeflerden uzak durmuştur ve Masonluğun geleneksel yapısını muhafaza etmeye çalışmıştır. Başka ülkelerde Masonluğu yeniden yorumlama eğilimleri belirince İngiliz Büyük Locaları bu girişimleri önlemek için gayret sarfetmişlerdir. Örneğin, 1743'de, Fransız Masonluğu ritüellere toprak, hava, su ve ateş dışında Masonluk ile ilgili olmayan pek çok başka sembolü dahil edince İngiliz Masonluğu Fransız Masonluğuna bu hareketin doğru olmadığını bildirmiştir. (23) İngiliz Masonluğu adı geçen çabaları önleyemeyince ilgili Obediyansları düzensiz ilan etmiştir. Burada bir misal vermek gerekirse, İngiliz Masonluğunun 1876-1877 yıllarında, Mason olmak için Tanrı'ya inanmanın şart olup; olmadığını tartışıldığı Fransız Büyük Doğu Locasını düzensiz kabul etmesi zikredilebilir. (24)

İngiliz Masonluğunda Masonluğun niteliği üzerinde güçlü bir konsensusun teessüs etmesinin bir başka sonucu, gerek Mason kuruluşlarının kendi aralarında gerekse Mason kuruluşları ile merkezi otorite arasında uyumlu ilişkilerin ortaya çıkmasıdır. Birtakım başka ülkelerle karşılaştırılırsa, İngiltere'de onyedinci yüzyıldan itibaren Masonlar arasında önemli anlaşmazlıklar istisnai olarak ortaya çıkmış, ortaya çıkan anlaşmazlıklar ise süratle özöme kavuşturulabilmiştir. (25) Bir örnek vereyim: İngiltere Büyük Locasının 3 Mart 1721 tarihli toplantısında Montagu Dükü Büyük Üstadlığa seçilmişti. Ertesi yıl

Wharton Dükü, Montagu Dükünün bir yıl daha görevde kalmasına itiraz etti. Bunun üzerine Montagu Dükü, Wharton Dükü lehine Büyük Üstadlık görevinden feragat etti. İlgili celsede hazır bulunan Wharton Dükü, bu soylu hareketten müteessir olarak hatasını itiraf etti ve Büyük Üstadlığı kabul edemeyeceğini bildirdi. Ancak Montagu Dükünün ısrarı ile görevi devralmak zorunda kaldı. ⁽²⁶⁾ Tekrar altını çiziyim: İngiliz Masonluğunda, bağdaştırılması güç soyut ideallerden ziyade telif edilmesi kolay somut düşünceler karşı karşıya geldiği için o ülkede Masonluk ihtilaflara boğulmamıştır. Soyut ideallerden yola çıkmadığı için kendini merkezi otoriteye başkaldıran hareketlerin içinde bulmayan İngiliz Masonluğu, her zaman haklarını korumak hususunda titiz davranmakla beraber merkezi otorite ile uyum içinde olmuştur. Böylece o ülkede zamanla Kral veya Kraliçenin bir akrabasının Büyük Üstadlığa seçilmesi adet halini almıştır. ⁽²⁷⁾

Magna Carta geleneğine sahip olmayan Fransa ve Almanya'da ve hatta Amerika Birleşik Devletlerinde Masonluk değişik bir çizgi takip etmiştir. Bu konu ile ilgili bir kaç hususu zikretmek istiyorum. ⁽²⁸⁾ 1738 yılında Masonluğa doğan Prusya Kralı II. Frederik, ⁽²⁹⁾ Masonluğun siyasal boyutu ile ilgilenmiştir. ⁽³⁰⁾ Bunun nedeni, İkinci Frederik'in, o dönem Avrupa'sında ve özellikle Fransa'da ortaya çıkmaya başlayan liberal görüşlerden tedirgin olmasıdır. ⁽³¹⁾ Bu nedenden dolayı o dönem Almanya'sında Mason Localarında toplanmış olan toplumun önde gelen kişileri arasında, İngiliz Masonluğunun Eski Mükellefiyetlerinin liberal düşüncelerin yayılmasını önlemek için kullanılması eğilimi ortaya çıkmıştır. Albert Pike Kardeş tarafından, o dönem Avrupa'sında Masonluğun en önde gelen kişi olduğu ileri sürülmüş olan ⁽³²⁾ II. Frederik'in bizzat imzalamış olduğu bir belgede bu eğilimin izlerine rastlanmaktadır. Söz konusu belgede, "muhafazakar" görevlerden bahsedilmekte ⁽³³⁾ ve kuruma "disiplin" enjekte edilmesinin zarureti dile getirilmektedir. ⁽³⁴⁾

Almanya ile karşılaştırıldığında, Fransa'da Masonluğun daha fazla siyasi baskı altında tutulmuş olduğunu görüyoruz. Bunun bir nedeni, Fransız Masonluğunda merkezi otoriteyi sorgulayan görüşlerin benimsenmesi ve bu görüşlerin alenen savunulmasıdır. Grand Orient de France ve Grande Loge de France, harici alemdeki anlamları ile özgürlük, eşitlik ve kardeşlik kavramlarını Masonluğun landmarkları düzeyine yükseltmişler, siyasal rejimleri açıktan eleştirmişler, yeni siyasal rejimlerin, örneğin 1848'de İkinci Cumhuriyetin kurulmasına

yardım etmişlerdir. ⁽³⁵⁾ Fransız Masonluğunun idari baskıya uğramasının ikinci sebebi, güçlü bir devlet geleneğine rastlanılan Fransa'da, Masonluk gibi, devlet ile birey arasında yer alan ve devletin otoritesini sorgulama potansiyeli taşıyan sivil toplum kurumlarına olan güvensizliktir. Toplumsal ve siyasal aktörler arasında karşılıklı bir güvensizliğin hüküm sürdüğü siyasal sistemlerde bu tür bir olgu ile karşılaşılması kaçınılmazdır. Bu tür ortamlarda, geleneklerin gelişmesi ve kökleşmesi kolay olmamakta, büyük çatışmalara yol açmadan, baskıya yönelen merkezi otoriteye karşı direnmek güç olmaktadır.

Daha önceki yüzyıllarda siyasal baskılar nedeni ile ortadan kalkmış olan Masonluk onsekizinci yüzyılın birinci yarısında Fransa'da İngilizlerin bir loca açmasından sonra serpilmeye başlamış, fakat çok geçmeden tekrar şimşekleri üzerine çekmiştir. Örneğin, 1737 yılında Fransız Parlamentosunda Barbier adlı bir avukat, Masonluk gibi gizli toplulukların ülke için tehlike yaratacağından bahsetmiştir. Bu tür düşünceleri, Masonluk ile ilgili aşağılayıcı dedikoduların yayılması takip etmiştir. Bu durumun sonucu olarak, 1740 yılında Paris ve çevre şehirlerde ancak 15 Loca çalışabilmiştir. ⁽³⁶⁾ XVI. Louis döneminde "zararsız" görüldüğü için Masonluğa ilişilmiyordu. Marie Antoinette'e göre, Mason Localarında, sadece "bolca yeniyor, konuşuluyor ve şarkı söyleniyor"du. ⁽³⁷⁾ Devriminden sonra ise, bir kaynağa göre, Locaların "büyük bölümü" çalışmalarını durdurmak zorunda kalmışlar; ⁽³⁸⁾ bir diğer kaynağa göre ise, Localar tamamiyle dağılmışlardır. ⁽³⁹⁾ Daha sonraki yıllarda Locaların tekrar canlanması üzerine, Napoleon Bonaparte, akrabası Joseph Bonaparte'ı Büyük Doğu Locası'na Büyük Üstat seçtirdi. Emniyet Müdürü de Büyük Görevlilerden biri oldu. Napoleon Büyük Konsey'in başına da kendisine sadık bir generali getirdi. ⁽⁴⁰⁾ 1834 tarihli bir kanun, 20'den fazla kişinin toplantı yapmasını yasakladı ve Localar kapanmaya başladı. ⁽⁴¹⁾ 1851'de Büyük Doğu Locası kapatıldı. 1852'de tekrar açılmasına izin verildiğinde Büyük Loca'nın başına III. Napoleon'un akrabası Prens Murat getirildi. ⁽⁴²⁾ 1815-1848 döneminde, her siyasal kadro değişmesinde Obediyanlar'ın kademelerinde değişiklikler oldu. ⁽⁴³⁾

Fransa'da Masonluğun siyasallaşmasına, İngiltere'de devrilen Stuart Hanedanının Fransa'ya sığınması, Hanedan mensuplarının bu ülkede yeniden tahta geçme çabalarını sürdürmeleri ve onlara bu çabalarında yardım edenlerin genel olarak Masonluğu ve özel olarak Masonluk alegorilerini ve sembollerini kullanmaya çalışmaları da sebep ol-

muştur. Bu dönemde Fransız asılladelerini Masonluk bünyesinde bir araya getirmek ve Stuart Hanedanı tarafına çekebilmek için şövalye unvanlı İskoç Riti dereceleri dahi yaratılmış, devrilen Hanedan ile Üçüncü Derece Üstat Hiram efsanesi özdeşleştirilerek Hanedanın yeniden doğuşu ümitleri körüklenmiş ve ritüellere, Latince "miras" anlamına gelen "Haeredum" dan bozma "Heredom" gibi, Hanedan nosyonunu hatırlatacak semboller dahil edilmiştir. (44)

Öte taraftan Masonlar, Ansiklopedistler'e paralel olarak, Kiliseyi ön plana çıkaran teist katolik dünya görüşünü reddetmişler ve Descartes'ın akli kutsayan felsefesine sıcak bakmışlardır. (45) Grand Orient de France, rasyonalist bir dünya görüşünü benimsemiş (46) ve daha önce belirttiğim gibi, İmparatorluğun son yıllarında Tanrı'nın varlığı ve ruhun ölümsüzlüğü birer Landmark olmaktan çıkarılmıştır. (47)

Siyasallaşan, aşırı ölçüde rasyonelleşen ve genel olarak Masonluğun Landmarkları'na giderek daha az riayet etme eğilimine giren Fransız Masonluğu, giderek Mason çevrelerinde ağır eleştirilere uğramış ve daha önce değindiğim gibi, pek çok Büyük Loca tarafından düzensiz ilan edilmiştir. Bu arada Fransa'da çok sayıda başıboş Loca da ortaya çıkmıştır: gerekli yetki alınmadan Localar kurulmuş, Üstadı Muhteremler kendi kurallarını kendileri koymuşlar, unvan meraklısı hariciler Localara kabul edilmiş, karşılıklı fikir teatileri bu defa yerini hakaretlere ve fiziki saldırılara bırakmıştır. Bu kötü gidişi önlemek amacı ile Şövalye Ramsey, "Vatan sevgisi ile insanlık sevgisi arasında köprü kurulmalı, Mason Üstat her türlü aşırı düşünce ve uygulamalardan kaçınmalı ve akıl ve hikmet yolu ile kemale erişme konusunda yol gösterici olmalıdır." demek zorunda kalmıştır.

Daha önce de ileri sürdüğüm gibi, uygun bir kültürel ortamın olmadığı durumlarda evrensel bildirgeler pek etkili olamamaktadırlar. 1980'lerin başında dahi Fransa'da yedi Büyük Loca bulunmakta, bunlardan sadece biri-yalnızca 4,200 üyesi olan Grande Loge Nationale Française - düzenli sayılmaktadır. (48)

Son olarak, burada kullandığım analitik perspektif açısından, Operatif Masonluk deneyimi bulunmayan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Masonluğa değinmek istiyorum. A.B.D. Masonluğunun İngiliz Masonluğuna benzeyen yönü, her iki Masonluğun da siyasallaşmaması ve aşırı ölçüde rasyonelleşmemesidir. 1801 yılında kurulan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Güney Jüridiksiyonunun önceleri Kara Avrupası Ritlerinin rasyonalizminden bir ölçüde etkilendiği doğrudur. Jüridiksiyonun 1861 ve 1891 yıllarında Grand Komandörlüğünü yap-

miş olan Albert Pike, Rit'in ilk yıllarında üye kaydında özellikle entelektüellere ve bilim adamlarına ehemmiyet verildiğini belirtmiştir. (49) Ancak Pike, 2 Ağustos 1877 günü İngiliz Yüksek Konseyi Grand Komandörü 33. derecedeki Nathaniel George Phillip Kardeşe yazdığı mektupta, "Framasonluk ile ateizmin aynı temele oturduğu kabul edilemez" diyerek Masonluğun ezoterik yönünü ve hikmet'e verilen değeri vurguluyor ve A.B.D. Masonluğunun Kara Avrupası Masonluğundan ayrıldığı çok önemli noktalardan birinin altını çiziyordu. (50)

A.B.D. Masonluğunun, Magna Carta geleneğinden etkilenmiş olan İngiliz Masonluğundan ayrıldığı temel nokta ise şudur: Operatif Masonluk döneminden devraldığı gelenek ve kurallar olmadığı için ve çeşitli din ve etnik gruba mensup heterojen bir toplumu bir arada tutmak için yazılı Anayasasını yüceleştiren A.B.D.'lerinde, yasama, yahut yeni kural koyma süreci, eski gelenek ve kurallarla kuşatılmamıştır. Bu nedenden dolayı, "Anayasa'da sayılan haklar, kişinin başka hakları yoktur şeklinde yorumlanamaz" hükmünü getiren Amerikan Anayasası ile ilgili Dokuzuncu Tâdil (Ninth Amendment), "unutulan", yahut kaale alınmayan, bir Tâdilat olmuştur. (51)

Bu durumun sonucu olarak, Magna Carta olgusunun İngiltere Masonluğunda tesis etmiş olduğu, Landmarkların tespitinde genel Landmark tanımlarından hareket edilmemesi geleneği A.B.D.'de benimsememiş ve bu yüzden bu ülkede Landmarklar enflasyonu ile karşılaşmıştır. Her ne kadar, Pike, "Bizi susturmak isteyen olumsuz bir rakip her şeyi Landmark yapar, ama işine gelmeyen yerlerde aynı şeyi veya başka bir şeyi Landmark kabul etmez" diye sızlanmış ve kendisi Landmarkları iki ilkeye -Masonların muntazam bir Locada toplanması ve Locanın bir Üstadı Muhterem ve iki Nazır tarafından yönetilmesi ilkelerine- indirgemişse de, (52) bu konudaki gayretleri, örneğin kendisinin Grand Komandörlüğü sırasında Büyük Sekreterlik yapmış olan Mackey'in 25 maddelik bir Landmark listesi geliştirmesine mani olamamıştır.

Türkiye'deki duruma gelince, Magna Carta geleneğine sahip olmamasına rağmen, (53) aklın yanında hikmet'e gerekli ehemmiyeti veren ve dolayısıyla aşırı rasyonalizme kaymamış olan, Landmark konusunda temelde genel tanımlardan hareket etmeyen ve dolayısıyla Landmark enflasyonu yaratma eğilimi göstermemiş ve siyasallaşmamış olan Türk Masonluğu benim burada ileri sürdüğüm argümanı çürütüyor mu sorusunu akla getirebilir. Doğaldır ki bu soruya cevap vermeye çalışmadan önce Türk Masonluğunun benim burada kullandığım anali-

tik çerçeve açısından ayrıntılı bir biçimde incelenmesine gerek vardır. Belki, ilk bir hipotez (sav) olarak şu ileri sürülebilir: Türk Masonluk deneyimi, muhtemelen bu çalışmanın temel argümanını çürütmez, çünkü Türk Masonluğunun Osmanlı-Türk kültürel mirası ile karşılıklı bir etkileşim yolu ile değil, fakat son tahlilde doğrudan İngiliz Masonluğunun iktibas yolu ile geliştiği söylenebilir. Bu durumun sonucu olarak, her ne kadar toplumda Anglo-Sakson Masonluğunun itibarına sahip olamamışsa da, belirttiğim gibi, bir bütün olarak Türk Masonluğu siyasallaşmamış, aklın yanında hikmete yer vermiş, Landmarklar enflasyonu yaratmaktan kaçınmış ve dolayısıyla geleneksel Masonik esaslar çizgisinde gelişmiştir.

KAYNAKLAR

- (1) Samuel E. Thorne, William H. Dunham, Jr., Philip B. Kurland ve Sir Ivor Jennings, **The Great Charter: Four Essays on Magna Carta and the History of Our Liberty** (New York and Toronto: The New American Library, 1965), s. 13-19.
- (2) *Ibid.*, s. 27.
- (3) C. E. Carrington and J. Hampden Jackson, *History of England* (Cambridge, England: At the University Press, 1937), s. 117.
- (4) Thorne ve diğerleri, **The Great Charter**, s. 71.
- (5) Carrington ve Jackson, **History of England**, s. 118-119.
- (6) **Documents of the Baronial Movement of Reform and Rebellion, 1258-1267**, derleyenler R. E. Retarne ve I. J. Danders (Oxford: At the University Press, 1973).
- (7) Thorne ve diğerleri, **The Great Charter**, s. 29.
- (8) S. B. Chrimes, **English Constitutional History** (London: Oxford University Press, 1970), s. 103. İlk baskı 1948.
- (9) *Ibid.*, s. 118.
- (10) *Ibid.*, s. 88.
- (11) *Ibid.*, s. 7-9
- (12) George Macaulay Trevelyan, **History of England** (London: Longmans, Green, and Co., 1926) s. 169-170.
- (13) Chrimes, **English Constitutional History**, s. 2.

- (14) *Ibid*, s. 101, 102.
- (15) Fikret Çeltikçi, **Hür Masonluk Tarihinden Notlar** (Ankara: Mimar Sinan Yayınları, 6, 1998), s. 28. İlk baskı 1982.
- (16) Zikreden Salih Tugay, "Landmarklar ve Masonik Yaşamdaki Karşıt Değerleri," **Tolerans 76, 1991-1992'nin içinde** (Ankara: Tolerans Muh. :L.:sı Yayın No. 1, t.y.), s. 75.
- (17) A. Taylan Lünel, "Masonik Landmarklar, Anderson Nizâmâtı ve Eski Mükellefiyetler," *ibid.*'in içinde, s. 59.
- (18) *Ibid.*, s. 58.
- (19) Tugay, "Landmarklar ve Masonik Yaşamdaki Karşıtları", s. 79.
- (20) Zikreden Rapid Temel, "Landmarklar Nelerdir?" **Mimar Sinan**, No. 94, 1994, s. 51.
- (21) Vural Olcay, **Landmarklar (Derleme)** (Ankara: Hoşgörü Locası, 1997), s. 55-56.
- (22) Güner Ünal, "E. K. S. R. ve İnsan Hakları", **Kurtuluş Olgunlaşma Locası Çalışmaları, 1995-1996'nın içinde**, s. 70.
- (23) Asım Akin, **Masonluğun Kökenleri** (Ankara: y. y., 1997), s. 74.
- (24) *Ibid*, s. 84.
- (25) Çeltikçi, **Hür Masonluk Tarihinden Notlar**, s. 60.
- (26) *Ibid.*, s. 92-93.
- (27) Harry Carr, "Amerika Birleşik Devletlerinde Masonluk" (Çev. Orhan Sağcı), **Ulus Olgunlaşma Grubu 1992 Çalışmaları** (Ankara: Ulus Olgunlaşma Grubu Yayın No. 5, 1992), s. 290.
- (28) Albert Pike, derleyen, **Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry. The Constitutions and Regulations of 1762. Statutes and Regulations of Perfection, and Other Degrees. Dera Instituta Secreta et Fundamenta Ordinis of 1876. The Secret Constitutions of the 33d Degree with the Statutes of 1859, 1866, 1868, 1870, and 1872, of The Supreme Council for the Southern Jurisdiction** (New York: J. J. Little, A. M. 5664), s. 142. (İlk baskı: New York: M.:ik Publishing Company, A. M. 5632).
- (29) Akin, **Masonluğun Kökenleri**, s. 73.
- (30) Pike, **Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry**, s. 151.
- (31) Altay Birand, "18. Yüzyılda İskoç Ritinin Şekillenmesi," **Kurtuluş Olgunlaşma Locası Çalışmaları, 1995-1996'nın içinde**, s. 155.
- (32) Zikreden Pike, **Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry**, s. 127, 129.
- (33) *Ibid.*, s. 217.
- (34) *Ibid.*, s. 221.
- (35) *Ibid.*, s. 1920; Akin, **Hür Masonluğun Kökenleri**, s. 75.
- (36) Akin, **Masonluğun Kökenleri**, s. 72, 73, 76.

- (37) *Ibid.*, s. 76.
- (38) *Ibid.*, s. 79.
- (39) Ömer Lalik, genel raportör, **Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti ve İnsan Hakları (İnsan Hakları Beyannamesi Ekleri İle)**, s. y.
- (40) Akin, **Masonluğun Kökenleri**, s. 81, 82-83.
- (41) Çeltikçi, **Hür Masonluk Tarihinden Notlar**, s. 180.
- (42) Akin, **Masonluğun Kökenleri**, s. 81, 83-84.
- (43) Çeltikçi, **Hür Masonluk Tarihinden Notlar**, s. 185.
- (44) Albert Gallatin Mackey, **The History of Freemasonry: Its Legendary Origins** (New York: Gramercy Books, 1996), s. 267-286.
- (45) Akin, **Masonluğun Kökenleri**, s. 77.
- (46) Celil Layiktez, "Kıt'a Avrupasında Masonluğun Gelişmesi", **Tesviye**, Yıl 5, Sayı 24 (Eylül 1996), s. 19.
- (47) Çeltikçi, **Hür Masonluk Tarihinden Notlar**, s. 187, 193.
- (48) Çeltikçi, **Hür Masonluk Tarihinden Notlar**, s. 205-207.
- (49) James D. Carter, **History of the Supreme Council, 33° (Mother Council of the World). Ancient and Accepted Scottish rite of Freemasonry. Southern Jurisdiction, U.S.A. 1861-1891.**
- (50) *Ibid.*, s. 149.
- (51) Thorne ve diğerleri, **The Great Charter**, s. 60.
- (52) Tugay, "Landmark'lar ve Masonik Yaşamdaki Karşıt Değerleri," s. 76-78.
- (53) Osmanlı-Türk siyasi geleneğinin bir Magna Carta geleneğinden yoksun olduğunu şu çalışmamda göstermeye çalıştım: "Center and Periphery in the Ottoman Empire with Special Reference to the Nineteenth Century", **International Political Science Review**, I (1980): 85-110.

EZOTERİK BİR YORUM

"İlahi Komedyâ'dan"

R. Ruşen DORA

ÖN TANITIM

Bu baş yapıt Dante (1265-1321)'nindir. Dante Floransa'lı orta halli bir ailenin çocuğudur. O az konuşur ve çok dinlerdi. İlahî Aşk'ı Beatris idi. Yaşamı tutsaklık ve yoksullukla geçti. Yorgunluk ve sefalet onu âcizliğe ve zaafa sürüklemedi. Halkın dilini, Latince'ye yeğledi.

Divina Commedia, Perşembe-yi Cumaya bağlayan gece, ormanda kaybolduğu (1300) tarihinde yazıldı ve büyük paskalyanın Pazar günü tamamlandı.

Yapıt, Cehennem - Araf ve Cennet bölümlerinden oluşur. Yapıt el yazması ve 600 adet kopyadır.

Ön izlenimlerde Hristiyan etkili bir kurgu var görünürse de, asıl amaç; alın teri, ahlâk, erdem ve

değer yargılarının önde tutulmasıdır. Masalın etkilerini "Cehennem - Araf - Cennet" kavramlarına yüklemede izleyenleri bildikleri tanımlarla buluşturmuştur. Yoksa masalın gerisi önemlidir.

1. Yolculuk: (CEHENNEM) 34 Kanto (4720 mısra) ile kaside şeklindedir. Bu bölümde Cehennem 9 boğumlu mahruti (ters koni) şeklinde bir uçurum gibidir. Aşağılara indikçe azaplar çoğalır. En dip, Arş-ı Alâ'dır. Yani arzun merkezidir.

Bu bölümde "Delâlete düşen ruhun mücazaatı" anlatılır.

Virgil, Dante'ye Cehennem ve Araf'daki yolculukta rehberlik eder. Ve Dante ona; Muhterem Üstad der.

2. Yolculuk: (ARAF) 33 Kanto (4755) mısradır. Cehennem ile Cennet arasındaki endişeler anlatılır.

Araf 8 daire (çember) şeklinde varsayılır.

3. Yolculuk: (CENNET) 33 kanto (4755) mısradır.

Burada rehber Beatrice'dir. Beatrice, Dante'nin güzellik sembolü ve ilâhî aşk mabaidir.

YOLCULUKLAR

"Les Voyages"

Bir rüyada, "Sabahın ilk ışıklarının doğudan saçılması sıralarında bir orman kenarındaki meydana girmiş geçmiş pek çok bilgenin bu konudaki konuşmalarına tanık olmuştuk. Bu arada gösterişsiz, çelimsiz gövdeli biri **"Bilgeliğin hidayete ermek"** olduğunu söylüyordu. Bu kişi bir yandan da **"Dorik, İyonik"** başlıklı, üzerinde Nar taneleri olan iki sütunun belirlediği bir geçite doğru yaklaşıyordu. Yarı karanlıkta hafifçe ışıldayan bu sütunlar ve önündeki bir tümsekte ayakta duran pelerinli vakur bir hayâl ve sütunlar girişinde üç canavar vardı. Vakur kişi, geçide yaklaşan çelimsiz yabancıyı dik-katle süzüyordu.

Şimdi bundan sonra olacakları hep birlikte izleyelim:

Vakur Ses: "-Ey yabancı! Sen! Görüyorum ki buraya yönelmek-

tesin. Şu elem diyarına neden gelmek istiyorsun? Her türlü zevk ve sefa yerleri varken, neden buradasın? Buradaki dertler bize yeter. Hazır vakit varken, geri dön. Kimse seni kınamaz. Göz yaşı beldesine buradan gider."

Çelimsiz Yabancı ürkerek başını bu sese doğru kaldırır ve geçit üzerinde şu yazıyı fark eder:

"YÜCE YARADANIN REHBERİ ADALETTİR"

ve altında daha büyük,

**"BEN! İLÂHÎ KUDRET
-Rabban-ı Hikmet'im-"**

ve

**"BEN İLK AŞK'IM ...
BENDEN ÖNCE HİÇBİR ŞEY
YOKTU, SONRA DA
OLMAYACAKTIR.**

(Alfa-Omega)

A Z

Ses: "-Ey buradan girecekler! Her türlü yanlış beklenti ve bu tür ümitlerinizi dışarıda bırakın."

Vakur Ses: "-Vicdanın müsterih ise, gelecek kabulümüzdür. Belleği kuvvetli olan, iyi dinlemiş demektir."

"-Ey yabancı! Yaşam tüm ölçüleri ile bir bütündür, orada her şeyin bir değeri vardır." Hiçbir şey kaybolmaz, her şey kalır" uyanık olun."

Bir Ses: "- Ey Yabancı! İnsanın içindeki vicdan ise Tanrı'nın gözüdür. Her şeyi izleyen O'dur. Güneşin ışıkları tam tepemizde iken, tüm kötülük ve gizemler kaybolur. *O güneş ise, tanrısal yeti olan vicdandır.*"

"- Yaşam ve sonrasını kaplayan, "İnsan olgunluğu" ise, saban koşumu gibidir. Bu özveri, alınteri ve emeği simgeler: Unutma !.. Dikkatli Ol!.."

Sesler: "- Uyanık Olalım !.. Uyanık Olunuz !.."

Vakur Ses: "- Ey yabancı! Burada çok zor yolculuk yapılır. Ancak şu üç günahı işlememiş olmalısın:"

İşte:

"1. Günah: Akıl ve Hikmet'in rehberliğinden yoksun olup kibir ve gurura kapılmaktır.

2. Günah: Para, hırs, şan ve şerefi hak etmeden istemektir.

3. Günah (Vakur Ses kuvvetlice seslenir): "- Ey dış âlemin kişisi, ilk iki günahdan kişi kendi çabaları ile kurtulabilir. Ancak doğuş eksiklik ve kusurlarından arınmak kolay değildir. Bunun için iki rehber gerekir. Bu yolda ilerlemek isteyen **ilk rehberi:** Akıl ve Hikmet!..; **ikinci rehberi:** Sevgi ve Güzellik'tir."

"- Yine de, ancak, Tanrının yardımı ve kuvveti ile bu yolda yürüyeceksin."

"- Bu üç günahın:

Birincisini engelleyecek Canavar:..... **ASLAN**,

İkincisini engelleyecek Canavar:..... **PARS**,

Üçüncüsünü engelleyecek Canavar..... **KURT**'tur."

(Kurt; günahkârlara yol vermeyen aç ve vahşi olandır).

"- Ey Yolcu! Dikkatli ol! Bu canavarlar çok acımasızdır. Günahkârları amansızca durdururlar."

Bir Ses: "- Ey Yabancı! Dikkatli ol ve Dinle: Ancak Tanrının yardımını ile; **Birinci rehberin:** Akıl ve Hikmet, **İkinci rehberin:** Sevgi ve Güzellik'tir."

"Bu üç günahın birincisini engelleyecek canavar Aslan ve ikincisini durduracak Pars ve sonuncusunu ise; günahkârlara yol vermeyen aç ve vahşi Kurt'dur."

Vakur Ses: "-Ey Yolcu; Bu üç canavar çok acımasızdırlar. Günah işleyenleri amansız şekilde durdururlar. "Halâ bu yolda ilerlemek istiyorsan çok dikkatli ol!.."

Harici (Dante), İlerlemek isteği ile kapıya adım atarken gözü de kapının üstündeki yazının en önemli gerisini okur. **"EY ULU YARADAN! SEN! EN YÜCE AKL-I HİKMET, EN MUHTEŞEM GÜÇ VE EN GÜZEL SEVGİSİN"...**

Vakur Ses: "- Ey cismani kişi! Madem halâ buraya girmek arzusundasın - benden ayrılma- ve dediklerime çok dikkatli ol! Dikkatli ol ki!; hakikat sanılarına, hakikate benzer gibi yanılgılara dudaklarını kapalı tutasın."KE-TUM OL!" Böyle yanlışlar kişiye hak etmediğı bir utanca maruz bırakabilir. Unutma!"

Az sonra; ilk rastlanan Bir Ses şöyle seslenir; "- Ey fani kişi! Buraya neden geldin? Bu dert çukurunda ne arıyorsun? Bizim derdimiz bize yeter. Çekil git buradan!..."

"- Acele et ki, biz de azaplarımızla yalnız kalalım..."

Başka Tayflar, şöyle seslenirler: "- Kıyafetinden, dış âlemin fisk ve fücür halkından olduğı sanılan **SEN; Hey! Dur!** (Vakur sesli rehberle üstadım diyen harici Dante ne diyeceğini bilemeden durur.)

Aynı seslenişleri duyan rehber Üstat Virgile, Dante'ye der ki; "- **Bekle yürüme!** Bu ruhlar senin ilginı merak ederler. Onlar bunu isteyip öğrenmeye lâyıktırlar. Ama bekle dur. Zemin yıldırımlı alevlerle kaplı olmasa, onların sana gelmesi yerine, onlardan yana gitmek sana yakışırdı. İlerleme gücün var mı? (Olumlu yanıtın sonra), Harici Dante arkada ve Üstad Virgile önde yürüyüşe devam ederler. Bir köprüye

gelirler. Akan nehrin suları alevler ve ateş tendir. Bu geçidi, uç koruyucusu çok acımasızca korumaktadır. Bunlar kimseleri buradan geçirmemeye azimli görünen çok güçlü Zebanilerdir. Zebaniler köprüden geçmek için önden yürüyen Üstada ellerindeki çatalları çevirdiler.

Üstad: "- İnsafsız olmayın!" diye seslendi. Çatalınızı batırmadan önce beni dinleyin. Sonra isterse- niz ve cesaretiniz varsa beni şiş- leyin.

Görevli baş koruyucu olan (Zebani) Malacade: "- Sizler burada ne arıyor, ne istiyorsunuz?"

Üstad: "- Büyük zorluklarla bu- raya gelişimiz Tanrının iradesi ve kaderin müsaadekârlığı ve kendi çabamızladır. Yolumuzdan çekilin, geçelim."

Baş Koruyucu öteki zebanilere seslenir: "- Bu adamlar kapımıza gelen iyi bir kişi ile ona yol gösteren saygılı biridir! **Bırakın geçsinler!** Ancak göğüslerine dayalı oklarımızın keskin uçlarını unutmasınlar."

Üstad(bana...): "- Oraya sinmiş olan sen. Korkma gel..."

Zebanilerin önünden geçerken her biri: "- **Geçiniz**" diye bağırlar... Harici o kadar yorulmuştur ki, oturur kalır."

Üstad: "- Tembelliğini yen! Kuş-tüyünde oturmakla amaca ulaşılmaz. **Kalk!..** Ruhunu cismine tutsak etme!.. Sözlerimi anlıyorsan yararlan !.. der. Ve köprüden geçerler."

Yazar burada der ki: "- **Ey izleyici! Nazarlarınızı burada, asıl hakikat üzerinde durdurun. Örtü o kadar incedir ki, hemen içine nüfuz edilir sanmayın!..**"

Aslında öyle bir yere gelmişlerdir ki, burada her yerden gelen sesler duyulur. "- **Sen!.. Sen!.. Sen!..** Hey Yabancı uzak sulardan bu dağın eteklerine nasıl geldin? Ama görüyoruz ki, yalnız değilsin sana kefil olan bir rehberin yanındadır. Yolunuz doğrudur, rehberinize uyun ve güvenin. Kapı oradadır! Geçiniz."

O geçişte üç ayrı renkli basamak vardı, en üst sette yüce bir tayf oturmakta idi. Elinde ışıkları göz olan yalın kılıcını hariciye yönelten Tayf, gök gürlemesi sesi ile sordu: "-**Nereden gelip, nereye gidiyorsun söyle! Yanında neden kimse yok? Neden yalnız ve yoksul kaldın? Dikkat et, bu yükseliş sana zarar vermesin!**"

Rehber (Virgile) Üstad (çekildiği boşluktan cevap verdi): "- Deneyimli bir kişi, az önce, kapı orada, geçiniz!" dedi...

Yüce Tayf: "- O sözcü mutluluk yolunda size rehber ise, bu bize yeter! Basamaklarımıza geliniz."

(*Harici yaklaşır ve mırıldanır*):

"- **Basamakların ilki**, Siyahımsı koyu kırmızı, girintili çıkıntılı, yanık ve kırıklı taştandı."

"-**İkinci basamak**, grenli hafif pürtüklü, şarap renkli somaki mermerdi."

"-**Son basamak**, beyaz mermer öyle cilalı ve parlak idi ki, ayna gibi kendimi görür oldum." *Ve harici mırıldanmayı sürdürür:* "-Bu son sette elmaştan sandığım eşikte oturan yüce kişi ayaklarını bu pırl pırl yere koymuştu."

Üstad, bu son sete çıkan hariciyi kolundan tutar ve "- geçiş kili-dini açmasını ondan (Yüce Tayf'dan) saygı ile dile!" der.

Üstad Yüce Tayf, *ayağa kalkar ve kılıcı ile göğsüme üç kere vurur:* "- **İlerlemek istiyor musun-?**" der.

Harici, "Evet" deyince, *bu kez kılıcının ucu ile alnına yedi ince çizikle (P) çizerek ve* "-İçeri girdiğinde bu lekeleri herkes kendi yıkar"; "Gayret et" *der ve iki anah-tarı uzatır.*

"- Gümüş olan ilk anahtarı kilide soktuğunda dönmezse, buradan asla geçilmez. İkincisi altındır ve daha kıymetlidir. Kapıyı açmak

da (bilgi, beceri, akıl, öğrenim ve sevgi gerektirir). Düşüm ilk **Kuvvet** ve sonraki **Akıl** ve **Güzellik** birlikteliği ile çözülür. Aslında bu yol herkese her zaman açık olmalıdır. Ta ki sevenler gelsin."

Kapıyı kutsal yöne -Doğuya doğru- sonuna kadar açtı ve "Geçiniz!" dedi.

"- Ama şunu da bilin ki, aklı dışarıda kalan (arkasına bakan) gene oraya döner. Unutmayın!"

Yüce Tayf, yolu kesen başka bir tayfa döndü:"- Bırakınız onu, ilerlesin. Burada her kişi kendi kaygısını kendi yürütür."

Ses: "- Düşün; bu anı düşün! Bu an bir daha avdet etmez."

Ses: "- Ölümü düşün! Yaşamı düşün!"

Ses: "- Geliniz! Artık yolunuz engelsizdir."

Ses: "- Size kötülük edenleri bile seviniz!"

(Virgile) Vakur Ses: "-Merhamet söz söylerken çıkan ses değildir. Güneş körlere nasıl gelmezse, kötülere de **NUR** öyle görünmez."

Büyük bir vuruş ile harici kendine gelir.....

Ses: "- Kim var orada? (Qui Voila)

Cevap Ses: "-Ölüm onu almadığı halde aramızda dolaşan kişi, korkma, kim olduğun değil, yalnız olmayışın ve nasıl olduğun önemlidir."

Gök Gürlemesi Gibi Bir Ses: "- **Kötü hırsa sahip olmayanlar ne bahtiyardır. Kalıbın iyiliği yetmez. Onu cevher tamamlar."**

Üstad Rehber: "- Bu ses insana aşırılıktan sakınmayı söyleyen sert dizgindir. **Dikkatli ve uyanık ol!"**

"- Ey yüce ruhlar! Aramıza gelen bu iyi kişiyi yüce derecelere doğru sevk ediniz!"

Yüce Ses: "- Bunu gerçekten istiyor musunuz?"; "Arzu ve istekler kendinden daha güçlü bir dilek karşısında zor dayanır."

Virgile: "-*Vicdan, Erdem ve Fazilet* bile her zaman dilediğini yapamaz. Ama bunların tutuştuğu bir ateş, bir aşk daima başka bir sevgiyi tutuşturur."

Ses: "-Başka düşünce ile bağlı değilseniz... *Geçiniz!"*

Virgile: "- Burada dikkatlerin dizginini sıkı tut! Zira hataya düşmek kolaydır. *Müteyakkız ol!, Yürekli ol! Çekinme!" ve Unutma Ateş Yakar, Uçurumsa Yok Eder..."*

-SON ÇIKIŞ-

Virgile: "- Aramıza katılan Kişi; Oğlum! Cismani ve sonsuz ateşi gördün. Öyle bir yere ulaştın ki, artık orada seni, sana emanet ediyorum. Sarp yollar aş-tın, dar patikalardan geçtin. İra-den ve cüziyen doğru ve salimdir. Artık benden söz ve işaret bek-

leme. Sen artık kendi hüküm-darınsın ve yoluna yalnız gide-ceksin.

İşte! Şimdi asıl yolculuğun başlı-yor:

*"En Güzel,
En İlahi (Tanrısal) ve
Ahlâklı ve En Zoru..."*

NOT : Dante artık Arafa ve oradan da cennete duhul edecektir ve "-Ah! Bu şimdiki medhaller! İlk yolculuktaki girişlerinden ne kadar farklı. Buralara şarkılarla, oralara ne feci çığlıklarla girilebiliyordu..." diyecektir.

BİLİM VE ÖĞRENİM : TAŞÇI KALEMİ

Ertem KALAYCIOĞLU

Çıracak Kardeşlerin kullandığı avadanlıklardan biri de Taşçı Kalemidir. Tekris sırasında, II.Nazır "*Bilim ve öğrenim, kalem gibi yontar ve düzeltir.*" diyerek, yeni Kardeşe Taşçı Kalemmini teslim eder, kullanmasını öğretsin ve yaşamında uygulasin diye!..

Bu kalemi, Mason olma yolunda ilerleyen bizler, kendi üzerimizde kullandığımızdan, kalemin ne olduğuna yönelmeden önce, kendimizi, çalıştığımız malzemeyi iyi tanımamız gerekir. Nedir bu insan dediğimiz varlık? Hangi nitelikleri ile yaşama yönelir" Öğrenir ve bilir!.

Öğrenim de, Bilim de, insana özgü bir davranıştır. Bu uğraşımız, beynin dediğimiz, kafatasımızın içinde bulunan, merkezi sinir sisteminin temel organının bir becerisidir. Beynimiz, 20 yaşındaki bir erkekte 1400 gr kadar, dıştan bakılınca gri renkte, kesitinde ise, dışta gri ve içte beyaz renk gösteren bir dokudur. Özellikli bir et parçası.

Masonik öğreti beyinde üç özelliğin taşındığını anlatır: Akıl, irade ve hisler. Akıl, sözlükte "*insanın düşünme, anlama, tedbir alma yetkisi, hafıza*", İrade, "*bir şeyi yapmayı ve de yapmamayı belirten iç güç, isteme*" His, "*duygu, sezme*" olarak tanımlanıyor. Duygu da, "duyularla sağlanan izlenim ve düşünce" (1).

Dış ortamı bize tanıtan ise duyularımızdır. Görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma... Akıl, irade ve hislerle, bunları dış dünya ile temasa getiren duyular, bizim dışımızdaki nesneleri kavramamızı sağlar.

Yeni doğanın Merkezi Sinir sistemi öğrenmeye ayarlanmıştır. Bu dünyaya geldiğinde ona yol gösteren, refleksler, içgüdüler ve bazı kavrama kabiliyetleridir. Beş duyu organı ile doğadan elde ettiği veriler doluşur beynine. İlk nefesinden itibaren uğradığı duyuşsal uyarı bombardımanından bir mana oluşturmaya başlar. Giderek beyninde, kendi dışındaki maddelerin hayalini oluşturur. Dış dünyanın dahili temsili modelini (internal representational model) geliştirir. Aslında insanın kavradığı bu alanda canlandırdığı olaylardır. O kadar güçlü bir model oluşur ki, sonunda, bu modelde kavranan dış dünya olayları, beynin dışında, dış dünyada olmuş gibi algılanır.

Mantığımızla kavrama işlevinin beynimizde olduğunu biliriz. Ama nesnelere baktığımızda, veya bir ses işittiğimizde, havayı kokladığımızda gerçeği kavrayışımız, gerçek gibi gözükür, bizlere. Elmanın temsili modelini değil, elmayı görürüz. ⁽²⁾

Bir çok insan için, kavradıklarının, her zaman karşılarında duranla izomorfik (eşbiçimli) olmadığını kabul etmeleri zordur. Bizim kavrama aygıtımız, devamlı olarak, kendiliğinden, duyularımıza gelen uyarılardan anlamlı misaller oluşturmaya uğraşır. Oluşan misallerden büyük çoğunluğu anlamlıdır. Ama, bir kısmı da değildir. Sadece kavrama kabiliyetimize güvenerek, anlamlı misallerle, anlamsızları ayırt edebilmemiz ise, imkansız demesek bile çok zordur. Bu misalleri, kendiliğinden ve bilinçsiz olarak oluştururuz.

Hemen hepimiz pazardan geldiğimizde içinden çürük elma veya domates çıkan file ile karşılaşmışızdır. Gözümüzün önünde, pazarcı çürük meyveyi atıvermiştir fileye, el çabukluğu kadar, o sırada pazarcıya çürük olarak görünen elmanın bize sağlam görülmesi de vardır, işin içinde... veya bir kokulu mendilin ne koktuğunu sorsam sizlere, kimi gül derken, bir başkası yasemin veya sümbül kokuyor da diyebilir. Herkes kendine göre algılar duyuları... Güneşin de doğup battığından bahsederiz... Acaba güneş göründü ve kayboldu dersek, bugünkü bilgilere göre daha doğru olmaz mı?

Tarihte insanlığın gelişimini etkileyen örnek verebileceğimiz çok önemli savlar da vardır. Meselâ Pytolemi ve onun evren modelini öğretisinde devam ettiren Aristo, dünyayı evrenin merkezine sabit bir ci-

sim olarak yerleştirmişlerdir. Neden sonra Copernik, Kepler ve Gali-le'nin çalışmaları bunun böyle olmadığını, dünyanın küre şeklinde ol-duğunu ve aslında güneşin dünyaya göre sabit kabul edilmesi gerekti-gini göstermiş. Newton ise evrende her şeyin hareket halinde bulun-duğunu kanıtlamıştır. Yine Aristo'nun "doğal boşluktan nefret eder" savı patlamalı motorların gelişmesini geciktirmiş ancak Toricelli'nin vakum olacağını ispatı ile bu kavram yıkılmıştır. (3)

Özetle, gerçeğı kavrayışımız her zaman gerçek gibi değildir. Onun için de biz buna "hakikat" diyoruz. Gerçek evrende bulunduğu haliyle tek-tir, ama "hakikat" muhtelif olabilir. Bu nedenle hakikati arıyoruz, "gerçeğe yaklaşabilmek için varmamız mümkün mü" pek belli değil.

Bir başka açıdan bu arayış, doğanın araştırılmaya açık, tutulması de-mektir. Günümüzde hala devam eden "hal mi? süreç mi?" kavgasının nüvesini bu tartışma oluşturur. Dini öğretiyi savunanlar, yaratılışın "hal" olduğunu ve araştırılmaması gerektiğini savunurken, bilimsel inanç sistemi "süreç" olduğunu savunarak, akla gelen her şeyi araştır-maya yönelmektedirler.

Gerçeğı kavrama, hakikati canlandırmak kabiliyetimizi sınırlayan unsurlar vardır. Öncelikle, bize ulaşan malumat eksik kalmış veya hatalı olabilir. İkinci olarak, algılama işlevi ile ilgili başka bir proble-mimiz daha vardır. Dikkatimiz geçicidir. Aynı anda her şeye odakla-namayız. Bu nedenle malumatı kısmen toplarız. Duygusal yoğunlu-ğumuzun arttığı dönemlerde bu özelliğimiz daha da belirginleşir. (2)

Anlama kabiliyetimiz bunun da ötesine gider, ulaşabildiğimiz malu-matı aşar, farkına varmadan boşlukları doldururuz. Bu işlev de çoğu zaman doğru çalışır. Ancak, arada sırada çok önemli hatalar yapma-mıza neden olur. Boş inanç, hurafe vb. yanlış davranışların oluşumun-daki biyolojik temel burada saklıdır. Sihirli düşünce (Magical thin-king) diye tanımlanan bu davranış tarzı, "Cennetin kapısı" (Heaven's gate) grubunda olduğu gibi, bilgisayar mühendislerini bile, kuyruklu yıldızın arkasındaki uzay gemisine götürebilir. Veya, avda kımıl-da-yan bir dalı domuz sanıp arkadaşını vuran birçok avcı vardır. Halusi-nasyon, rüya, ölüme yakın deneyimler, rüya gibi olayların hepsi, bey-nimizdeki" dahili temsili dış dünya modelinde" oluşan misallere bağı-lıdır. İnsan dış dünya ile, beynindeki" temsili dış dünya modelinde" olanları her zaman birbirinden ayırt edemez.

Bu özelliğimizin güzel örneklerinden biri de illuzyondur. İlluzyonist-ler yaptıkları gösterilerde, bu özelliğimize hitap eden oyunlarla, çeşit-

li olayları gerçekleştirirler. Şapkadan tavşan çıkar, insanı keserler, kan akmaz, yerçekimi kanunlarını hiçe sayarak insanı hiçbir şeye bağlı olmaksızın havada tutarlar... Sonunda David Copperfield, bir stadyum dolusu seyircinin önünde kocaman bir uçağı dahi kaybetti!... Sinema tekniğı bile bu özelliğimizden yararlanmaktadır.

İnsan, açıklamaya çalıştığımız bu niteliklerle yüklenmiş olarak doğadaki serüvenine devam ederken, yaşadıklarını öğrenir. Buna *dene-yimle öğrenme* (*experiential learning*) denilmektedir. Doğduğu haliyle, her insanın, temel öğrenme metodudur. Bir çok evcil hayvanın da eğitilebilir olması, deneyimle öğrenebilmesine bağlıdır. Bu çeşit öğrenme iki yolla oluşur: Benzerlik ve geçici devamlılık (*resemblance and temporal contiguity*)... Benzerlik, bir olay veya nesne hakkında öğrendiklerimizin benzer olay ve nesnelere yansıtılmasıdır. Örneğin, bir at bizi sırtından atarsa, başka atlara da binmeyiz. Yediğimiz bamyanın tüyleri hoşumuza gitmezse, şeftali de yemeyiz.

Geçici devamlılık ise, zaman içinde çok kısa ara ile oluşan rastgele olayların, beyinde kendiliğinden birleştirilmesidir. Standart ve operatif şartlanma, geçici devamlılık tabiri ile belirtilen davranışın temelindeki yöntemdir. Buna kısaca koşullanma da diyebiliriz.

Öğrenmenin diğer yolu ise entellektüel öğrenmedir. (*Intellectual learning*) İnsana doğal olmayan bir yöntemdir. Her insanın uygulayabileceğı bir yöntem de değildir. İyi lisan kullanımını gerektirir. Kavram ve fikirlerin zihinsel çalışılmasına dayanır. Kendiliğinden değil, kasten öğrenilebilir. Bireysel deneyime bağlı olmayıp, yüzyıllardan beri edinilmiş bilgi, bir öğretici aracılığı ile veya kitap vb araçlardan öğrenilmektedir. (2)

İnsan, "hakikati aramaya" bu özellikleri ile yönelir. Hakikat (Truth) enteresan bir kelime. Kafamızda doğru olduğunu benimsediğimiz fikri ifade ediyor. İnanç! Gerçek ise bildiğimiz doğruyu. Bilgi! Nereye baksanız Hakikate rastlıyorsunuz. Kutsal kitaplar ondan bahsediyor. Felsefenin her köşesinde var ve Bilim de onun peşinde... Herkes onu arıyor. Ama anlaşılan henüz kimse onu bulabilmiş değil. O halde aranan ne?

Çok önemli bir sorunun cevabı! **VAROLUŞUN AÇIKLAMASI.**

"NEDEN HERŞEY VAROLMUŞ?" (4).

SORU'ya bulunan ilk cevaplar, günümüze kadar gelebilen mitolojilerde açıklanmaktadır. Bunlara insanın düş gücünün ürünleri de diyebiliriz. Batı yaşamı ile ilgili olanlarının proto-neolitik çağa kadar uzandığı bilinmektedir. -İ.Ö. 9500-5500. Zaten o devirde hakikatin açıklanabilmesinin başka seçeneği olamazdı ki! ⁽⁵⁾

Antik Yunandan itibaren, Hakikati aramaya yönelenler, çalışmalarında başlıca üç disiplini kullanmışlardır. Hala da kullanılmaktadır. Çağlara göre de bu disiplinlerden biri veya diğerinin önemi ön plana çıkmaktadır. Bu disiplinler, DİN, FELSEFE, ve BİLİM' dir.

Din sözlük anlamı ile, 1-İnsanların anlayamadıkları, karşısında güçsüz kaldıkları doğa ve toplum olaylarını, gizemsel nitelikteki güçlerle açıklamaya yönelme olgusu; 2- Bu nitelikteki tasarımların kurallar, kurumlar, törenler ve simgeler biçiminde örgütlenmesini sağlayan düzen, 3- İnaniş çok bağlanılan düşünce, inanç ya da ülkü olarak tanımlanıyor.⁽¹⁾

Felsefe ise, 1-Varlığın (varolmanın) ve bilginin bilimsel olarak araştırılması, 2- Bir bilimin ya da bilgi alanının temelini oluşturan ilkeler bütünü olarak tanımlanıyor. ⁽¹⁾

Bilim tanımı ise şöyle: 1- Evrenin ya da olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneysel yöntemlere ve gerçekliğe dayanarak yasalar çıkarmaya çalışan düzenli bilgi, 2- Genel geçerlik ve kesinlik nitelikleri gösteren yöntemli ve dizgesel bilgi, 3- Belli bir konuyu bilme isteğinden yola çıkan, belli bir ereğe yönelen bir bilgi edinme ve yöntemli araştırma süreci. ⁽¹⁾

Dikkatlerinizi bu disiplinlerin bazı özelliklerine çekmek istiyorum. Öncelikle her üç disiplin de insana mahsus bir davranış tarzıdır. Bir an insanın evrenden yok olduğunu düşünelim. Din de, felsefe de, bilim de yok olur.

Bu disiplinlerin konularını bilen, doğru veya yanlış olduğuna karar veren yine insandır. Doğru olduğunu benimseyen, başka bir deyişle, inanan. Sözlük İnanişmayı şöyle tarif ediyor: "Bir şeyi doğru olarak benimsemek" ⁽¹⁾. Doğru veya yanlış olduğuna emin olmadan! Sanırım Din konusunda bu düşünceme itiraz eden olmaz. Din iman gerektirir. O da inanmaktan başka bir şey değildir. Felsefe tümü ile varsayımlara dayanır. Soyut konuları incelediğinden her zaman yanlışlığı müm-

kündür. Ama bazı dönemlerde bazı savlara inanılır. O süre için bu savlar geçerli de olabilir. Komünizm ve başına gelenler bunun örneklerinden biridir.

Bilime gelince o da inançtır. Gerçek bilim savlar üzerine gelişir. Öğrenilenler gerçek olduğunda "bilgi" olarak ortaya dökülür. Bilgi, teknolojinin sınırları içindedir, bundan böyle... eser veya ürün olarak kullanıma sunulur... Ancak bilim hep inanç, doğru olduğu sanılan saha içinde çalışmaya devam eder. İspatlanmaya çalışılanlar hep teoridir. Big bang, superstring teorilerinde olduğu gibi.

Her üç disiplin de insan beyninde oluşan işlevlerdir. Yani insanın kafasında, oluşturduğu "*temsili dış dünya modelinin*" içinde yer alırlar. Tarih boyunca, bu disiplinlerin biri veya diğeri toplum yaşamında ön plana çıkmış, birinin doğru olması için diğerlerinin yanlış olması şartmış gibi, değişik disiplinlerin müritleri, zıtlasma içinde, büyük mücadelelerle, yaşam savaşı vererek, kitleleri mutsuz ederek çekişmeyi sürdürmüşlerdir. Üçüncü Millenium'un arifesinde bu zıtlaşmanın gerekmediği ve bu disiplinlerin aslında birbirlerini tamamlayan öğeler olduğu, erdemin, zıtlasmadan değil kooperasyondan, her üç disiplinin de birlikteliğinden doğduğu nihayet anlaşılmıştır. News Week dergisinin 23 Temmuz 1998 sayısında, "Bilim tanrıyı buldu" (science finds god) adlı makalede konu etraflıca incelenmektedir. (6)

Masonik öğretinin ima ettiği de budur. Aynı kafada her üç disiplini de en iyi şekilde taşıyabilmek. Bu özelliği, "kompartmanlaştırma" (compartmentalization) tabiri ile tanımlıyor kitaplar. Beynimizdeki *temsili dış dünya modelinin* odacıkları olarak Laiklikden kastımız da bu olmalı, aslında... Yeter ki konuları ve yöntemleri karıştırmayalım... Bunlar karıştığında içine düştüğümüz açmazlardan biri, hiç şüphesiz ilim (bilim) ile bilim (müspet bilim) arasındaki ikilemdir. (2)

İnsanoğlu, yer yüzünde asırlardır doğal yetenekleri ile dolaşmaktadır. Hiç eğitim görmemiş insanlar hala aramızda yaşamaktadır. Atalarımızın çoğu da okuma yazma dahi bilmeyen kimselerdi. Hiç olmazsa nesillerini devam ettirebilecek kadar yaşadılar. Hayatlarını bazı becerileri ile kazandılar. Birçok alet yaptılar. Teknoloji aslında bu şartlarda gelişti.

Antik Yunanda başka türlü veri edinme şekli ortaya çıktı. Önce bireyin davranış toplum birey ilişkilerini incelediler, sonra buradan doğa felsefesine geçtiler, doğada var olan pek çok şeyi sorgulamaya başladı-

lar. Neden, Niçin ve Nasıl sorularını sormaya başladılar. Yaşantı ile elde edemeyecekleri deneyimlerin açıklamasına yöneldiler. O kadar doğallardı ki, doğayı da insana özgü öğelere göre değerlendirdiler. Dünyayı evrenin merkezine yerleştirip, kendilerine göre bir dünya görüşü yarattılar. (Pytolemi) Göğe fırlatılan bir taşın yere düşmesini ve ya, dumanın havaya yükselmesini, cisimlerin ait oldukları yere dönmesi olarak düşündüler (Aristo). *Beyinlerindeki "temsili dış dünya modelinde" şekillendirdikleri hakikatlerin dış dünya ile izomorfik olduğunu kanıtlamaya uğraştılar (ilim-müspet olmayan bilim)*. Bu davranış günümüze kadar da devam edegelmiştir. Güzel örneklerden biri, uzayın eterle kaplı olduğunu ispata yönelik uğraşlardır. Einstein 20 yy. başında uzayda eter olmaması gerektiğini, uzayın bir boşluk olduğunu ispatlayana kadar da bu uğraş devam etmiştir. Buna paralel olarak, dünyada her yerin hava vb. maddelerle kaplı olduğu, vakum olamayacağı savı (Doğa boşluktan nefret eder- Aristo) pistonlu motorların (buhar makinesi) teknolojinin kullanımına girmesini geciktirmiştir. (Toricelli, Otto von Guericke, Robert Boyle ve Papin). Günümüzde iki İtalyan mühendisin fusion ile enerji elde ettiklerini iddia etmeleri ve Dr. Ziya Özel'in kansere bulduğu ilaç, ilime verilecek örneklerdir. (3)

Antik Yunanlılar daha sonraları başka bir boyuta geçmeyi başardılar. Farkettiller ki doğa insana göre değerlendirilemez!.. Beyinlerindeki *"temsili dış dünya modelini"*, kendi etkileri olmadan kullanmasını öğrendiler. ("neutral" kafa durumu) Problemi ortaya koyacak doğru soruyu sormayı, ve tartışmayı başardılar. (Kritik/Eleştiri) Savlarını doğada denemeye, ondan sonra, bu şartlarda da doğru ise benimsemeye başladılar. (Deney) Bu davranışın en önemli şahsiyeti Archimedes'ti. Artık varlık ve varoluşa yeni bir yöntemle yaklaşıyorlardı. Bilimsel inancı yakalamışlar, kritik-analitik düşünciyi kullanmaya başlamışlardı. Ancak bu davranış, bir ara bilge ile sınırlı kaldı. Bugün, ABD'nde toplumun, % 15'inin bilimsel inanca sahip olduğu göz önüne alınırsa, o zamanlarda ne kadar az insanın bilimi anlayabildiği aşıkardır. (4) - MS 2 yy. ortalarında antik düşünce, medeniyete can veren idealleri oluşturacak, optimistik etik dünya görüşüne ulaşabilmiştir. Bu görüş 18. yy. da güçlü bir uygarlık hareketinin temelini oluştursa da, o dönemin greko-romen toplumu için geç gelen bir oluşumdur. Kitlelere nüfuz edememiş, bir grup elitin özel mülkü olarak kalmıştır. Sanki, askerleri olmayan subaylar gibi. (7)

Bu görüşün kitlelere nüfus edememesinin nedeni, toplumu eşzamanlı etkileyen diğer güçlerle, bağdaşamamasıdır.

Öncelikle, bu dönemde, Hristiyanlık Avrupa'da yayılmaktadır. Hristiyanlık, dualistik ve pesimistik karakterde; bilimsel inanca varan Stoicism ise, monistik ve optimistik karakterdedir. Hristiyanlar, bu dünyayı kötü (evil - şer) olarak dışlarken, Stoikler ideal mekân olarak görürler. Bu görüş farklarının oluşturduğu mücadele, Stoik görüşün yok edilmesi ile sonuçlandı. Doğa felsefesi etiğine kavuşamayan antik felsefe, bir anlamda pesimistik dualisme yem olmuş, hiçbir etik eylemin yapılamadığı döneme girilmiştir. Bu yeni dönemde olsa olsa "safiyet" etiğinden bahsedilebilir.

İkinci neden de, doğa felsefesinin bu dönemde bir eser verememiş olmasıdır. Felsefesinin akışı, daha temel doğa kanunları keşfedilemeden, doğa felsefesine sırtını dönmüştür. Antik felsefenin ufku çok uzun süre kapalı kalmış, doğa felsefesine varılması bu nedenle de gecikmiştir. Felsefede gerçekçilik ve optimizmi yaşayan düşünürler, zamanında, ortaya çıkmamıştır.

Devrin psikolojik faktörleri de bir başka neden sayılabilir. Antik devrin insanları yüzyıllar sonraki nesillerin her şart altında canlı tutabildikleri ilerilik (progress tekâmül) bilincine varamamışlar, bu savın sağladığı psikolojik dürtüyü hissedememişlerdir. (7)

Antik devrin sonlarında güzel bir başlangıç yapan bilimsel inancın aniden durmasına, artık insanlığın kötü kaderi demekten başka seçeneğimiz yok!...

Karanlık çağ! Arşimet'ten Galile'ye kadar geçen yaklaşık 1800 sene Roma kilisesinin her şeye sahip ve hâkim olduğu dönem. Her türlü değişik düşüncenin yasaklandığı, Tanrının gelip İmparatorluğunu kurmasını bekleyen, zavallı, aç, sefil ve monarşi ile kilise arasında ezilen insanların yaşadığı yüzlerce yıl...

Avrupa'nın bir arayış içine girmesinin nedeni, Osmanlı'larca İstanbul'un alınması ve doğuya giden ticaret yollarının Avrupa'lıların denetiminden çıkmasıdır... Kilise dirense bile, krallar yeni ticaret yollarının bulunması, özellikle okyanusa açılacak güçlü gemilerin yapılması için eski bilgilerin bulunmasına ve kullanılmasına göz yummuşlardır. Böylece Eski Yunan'dan o güne kalan ve Arapların derledikleri bilgi yeniden Avrupa'ya, Sicilya-İtalya, İspanya ve İstanbul'dan kaçan Bizanslılarca getirilmiştir. Bir diğer yol da her nasılsa

bazı katedrallerin mahzeninde kalan eski yazıtlar, ve günümüz Ma-sonluğunun temelini teşkil eden Rex Deux ailelerinin bu değişime katkılarıdır. Böylece Avrupalı teknolojiye kullanılabileceği eski bilgi ile yeniden tanışmıştır. Bilgi uzmanlaşmış olmadığı için de, aynı yazıtlarda Antik Yunan'ın dünya görüşünü inceleyen çok önemli çalışmalar, böylece Avrupa'ya girmiş oldu. Ve yeniden Avrupa aydınlandı. Din ve dini felsefenin dışında başka bir inanç tarzı da ortaya çıktı. Bilimsel -Humanist inanç- ve tabii bu inancın yöntemi olan nedensel düşünce, kritik-analitik yöntem. (8)

Artık Avrupa'da Transandantal inanç ve bunun yöntemi olan anımsama/benzetme ve koşullanma'ya karşı, Bilimsel - Humanist inanç ve yöntemi kritik-analitik düşünce karşı karşıya geldi. Bir açıdan, Ma-sonluğun felsefi serüveni de, aslında bu iki inancın hikayesidir.

Masonik öğretilerde yer alan bilimsel faziletlere, bazı yazarların verdiği ad, "*objectivite kültürü*"dür. Bu kültürün temelini bilimsel çalışma oluşturur. Bugün sanki doğuştan okur, yazarmış gibi bizlere çok tabii gelen bu beceriyi insanlık çok zor kazanmıştır.

Bir belge almak için değil, tam anlamı ile, bilimsel tartışma yapabilecek kadar dil bilinmesi gerekir.... Aynı konuda çalışan, başka dilleri konuşan araştırmacıların anlaşması için yüksek düzeyde birden çok dil bilinmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Zamanın ünlü bilim adamı, Robert Boyle, Avrupa'da çeşitli memleketleri gezerken tanıdığı bilim adamlarından oluşan topluluğu, görülmez kolej (Invisible College) olarak tanımlar. İnsan kendini, "Acaba Masonluğun görülmezliğindeki gizem burada mı saklıdır?" sorusunu sormaktan geri kalamıyor . (9)

Yazı kadar, bilim dili olan matematiğin de bilinmesi gerekir. Zaten, Masonlukta Kalfa Derecesi çalışma tablosunda bildiriyor bilim dallarını: Belagat, Gramer, Mantık, Aritmetik, Geometri, Müzik ve Astro-nomi.

Zaman diğer öge. Eskiden esnek, günümüzde kesin zaman kavramı ile yaşıyoruz. Önceleri günü ante meridian (AM), post meridian (PM), olarak ikiye ayırarak kullanabilen insan, günümüzde saniyenin milyarda birini kullanabilir, seviyeye gelmiştir. Zaten öğretimizde 24 Bölümlü Cetvel Masonluğun zamana ne kadar önem verdiğini anlatmıyor mu?

Kayıt tutmak bilimselliğin bir başka ögesidir. Bu faziletin Loca çalışmalarımıza yansıyan uygulamaları arasında, tersimatların titizlikle tutulmasını, tezlerin yazılı bir örneğinin Loca arşivine verilmesini sayabiliriz. Bilimsel ortamda "kayıtlar tamamlanmadıkça iş bitmez". Tarihin de kayıt tutma ile başladığını düşünürsek, kayıt tutmayı, medeniyetin simgesi olarak görebiliriz. Bir yandan bilginin kaybolmamasını ve tekrarlanması sağlarken, diğer yandan hatalardan ders alınabilmesine imkan tanımaktadır.

"Objektivite kültürü" olarak değerlendirdiğim ve yukarıda saydığım özelliklere ilaveten Masonluğun bilimsel öğretisinde iki önemli fazilet vardır: "Tekâmül ve Yapıcılık."

İlk karşılaştığımız bilimsel fazilet "tekâmül"dür. (İlericilik - İngilizcesi progress). Mabede adımızı atar atmaz bir emirle karşılarız. "Hakikatı ara!". Tekâmül sözlük anlamı olarak "uzun sürede geçirilen değişiklik, evrim, gelişim, olgunluk, olgunlaşma" olarak verilmektedir. ⁽¹⁾ Cambridge lügatı ise, progress'i "daha iyi bir düzeye ulaşmak" olarak tanımlıyor. Sürekli olarak, ulaştığımız bilginin ötesindeki merhaleye varma dürtüsü veya uyarısı ile yaşamak desek daha yerinde olur. Süreklilik bu faziletin temel ögesi olarak bilinmelidir.

Tekâmül bir fazilet olarak bilimselliğin ilk ögesi olmuştur. Bilim bu davranış tarzının bir fazilet özelliğini alması ile gelişebilmiştir. Bilim alfabesinin ilk harfi de diyebiliriz. Bilimin olmazsa olmazı. İnsanı durağanlıktan devingenliğe geçiren aksiyondur. Antik Yunan'ın bulduğu bilimselliği, nedensel düşünce tarzını devam ettiremeyişinin ana nedeni, "Tekâmül" kavramını oluşturamamasıdır. ⁽⁷⁾ Tekâmül oldukça yeni, son birkaç yüzyılın kavramıdır. Belki de bu fazileti insanlığa mal eden Masonlardır.

"Semboller içinde saklı hikmetler" konusunda hazırladığı, Vadiler Arası Ortak Çalışmasında, Tamer Ayan K. yeşil ceviz tasviri ile tekâmülün ne olduğunu açıklıyor. Hakikati aramayan insan yeşil cevizi eline aldığı anda yemeğe kalkar, ısırır. Ağzına ekşi bir su dolar, beğenmez, fırlatır atar. Hakikati arayan ise önce yeşil kabuğunu soyar, sonra kırar, tahta kabuğu soyar, derken içindeki odunsu yapıyı ayırır, beyaz dokuyu örten ince zarı inceler, içini yer ki ödülünü almış olur. Veya sıkar yağın çıkarır, onu kullanır, enerjiye, böylece nihai hedefe ulaşır. ⁽¹⁰⁾

Ben size, bu davranışta örnek bir insandan bahsetmek istiyorum. Thomas Edison.... Bir yaşama sığdırdığı 1000 den fazla icad ve

sonraki nesile bıraktığı, el yazısı ile yazdığı 3500 defter dolusu bilgi... Edison durmak bilmemiştir hayatı boyunca, hep bir sonraki aşamayı tasavvur etmiş, bir çok hakikatı de gerçeğe döndürmüştür. (11)

Günümüzde bilim, hakikatı anonim arama alışkanlığını da edinmiştir. Bilim veya bir araştırma grubunun bulduğuna, bir başkası yenilikler eklemekte, basamaklar çıkıldıkça hayatımızı kolaylaştıran bir çok alet ve bilgi evlerimize girmektedir... PC ve Internet... Ultrasonlardan genetik bilime tıp vb..

Bu devinim içinde kalabilmektir, tekamül.

İkinci bilimsel fazilet ise, "tesis etmek", J-sütunu ile sembolize ediliyor. Yapıcılık (constructivism). Mason kelimesi de inşaacılık anlamı taşıyor... Müspet kavramı, hayatımızda gelişme için daima bir yer olmasının temini de diyebiliriz bu kavrama. Yaratıcılığın temelini oluşturan davranış tarzıdır.

Bertrand Russell, "Karakter eğitimi" (Education of Character) adlı kitabında, bir bölüm ayırmış bu konuya. "İlgi duyduğumuz bir sistemin potansiyel enerjisini arttırdığımız zaman yapıcı, azalttığımız zaman yıkıcı oluruz" diyor. Veya, psikolojik terminoloji ile, tasarlanmış bir yapıyı imal ettiğimizde yapıcı, doğal kuvvetleri serbestleştirip, mevcut bir yapıyı, oluşacak yeni yapının ne şekilde biçimleneceğini umursamadan, etki ederek bozmasına yıkıcı diyebiliriz. (12)

Bu açıklamaların ötesinde, güncel hayatta, bir uğraşın yapıcı veya yıkıcı olduğunu biliriz. Bazı hallerde, insan yapıcı olmayı amaçlasa da yıkıcı olabilir. Bunu da her zaman samimiyetle yaptığından emin olunamaz.

Yapıcı beceri kazanamamış insanlar, hükmetme arzularını tatmin için masum uğraşlar bulamazlar. Eğitimsiz içgüdünün eseri olan, düşüncesizce yapılan zalimliği önlemenin en iyi yolu, yapıcılık ve gelişmeye ilginin oluşmasıdır. Yapıcılık, her zaman maddesel düşünülmemelidir. Güzel sanatlarla ilgilenmek, gösteri sanatlarına veya koro çalışmalarına katılmakta yapıcılıktır. Yapıcılık, entellektüel, sosyal ve psikoloji alanlara da yansıtılabilir. (12)

Bilimsel yöntemin önemli özelliklerinden biri de, muhakeme tarzıdır. Bunu kitaplar, "*nedensel düşünme*" olarak tanımlıyor. Nedensel düşüncenin ilk ögesi "*eleştiri*" (*critic*). Güncel hayattaki uygulaması, soru sormak, "*sorgulamak*"tır. HAKİKATİ ARAMAK kavramı, İngilizce ifade edilmek istendiğinde, kullanılan bir tabir de "*The quest for*

truth" dur. Bu tabirin anlamı aramanın yanı sıra, sorgulama ifadesini de taşımaktadır. Soru kelimesinin İngilizcesi "*question*", işte bu "*quest*" kökünden türemektedir. Bu açıdan, Hakikati aramak demek, "*Doğru olduğunu benimsediğiniz tüm verileri de sorgulayınız*" demektir.

İnsan, doğru olduğunu benimsemediği verileri zaten sorgular. Ve, batı dünyası 1600'lü yıllardan başlayarak her türlü veriyi sorgulamaya başlamış, böylece aydınlığa yönelmiştir.

Sorgulamayı, düşünce alanına kazandıran ünlü düşünür. Sokrates'tir. Sokrat yaşamında her şeyi sorgulamıştır. Toplumun birer tabu olarak bilinen temel kavramlarını da sorgulaması, "gençliğin kafasını karıştırması ve toplumu temel inançlarından uzaklaştırması" olarak değerlendirilerek yargılanmış, ölüme mahkum edilmiş, ve bizzat kendisi, eline verilen baldıran zehrini şerbet gibi içerek hayatına son vermiştir. (13)

Soru sormak basit bir olay değildir. Soru öyle sorulabilmelidir ki, cevabı verildiğinde arzulanan bilgi edinilmiş olsun. Sorunun kapsamında tenkit de gizlidir. İşte, bu tenkite verilecek yanıt, mantıklı ve duygusallıktan uzak olabilmelidir. Masonluğun öğrettiği "tolerans" kavramı burada devreye girer. Bir Mason doğru soru sorabilen, kendisine sorulan soruları toleransla karşılayan, bunlara mantıklı cevaplar üretebilen insan olmalıdır. Masonluğun tolerans kavramının bu sorgulamayı hazmetme, içine sindirebilme özelliğinden başka bir anlam taşımadığı kanısındayım. Yoksa, suratına tokat atan adama, öbür yanağını çevir anlamında bir davranış tarzı olamaz. Masonluğun çağ dışı, insan ve insanlığın zararına oluşacak konulara hoşgörü ile yaklaşması beklenemez.

Bilimsel münakaşanın yapılacağı yerler bellidir. Konular, konferans, panel vb çeşitli isimlerle adlandırılırsalar da, genelde oturumlar halinde düzenlenen toplantılarda, tartışılır. Asıl olan, bu oturum esnasında fikirlerin ortaya atılması ve cevaplandırılmasıdır. Tartışma, hatta kavga olacak ise burada olmalıdır. Bu tartışmaların kişiselliğe dökülmeden, fikri yapıda kalmasında gereklilik vardır. Tolerans burada gereklidir. Bir oturum kapandığında, tartışma orada bitirilmeli ve orada kalmalıdır. Katılanlar, oturum sırasında kavga da etmiş olsalar, oturum sonunda konuya nokta koyabilmeli, ve kol kola girerek salondan çıkmayı başarmalıdır. Oturum dışında, ve özellikle konu hakkında bilgisi olmayan kişilere, bu tartışmalar yansıtılmamalıdır. Bu tarz

davranışın, katılımcıya destek kazandıramayacağı ve bunun "dedikodu" dan başka bir şey olamayacağı bilinmelidir. Bu tutumun Masonik çalışmalarda da geçerli olduğuna inanıyorum.

Sorduğumuz soruya, alacağımız yanıtın "objektif" olmasını arzularız. Aslında burada yanlış bir terim kullanıyoruz. Doğrusu "neutral" olmalıdır. Hiç bir etki altında kalmadan, "tarafsız"... Neutral kelimesini "boş" tabiri ile güncel hayatımıza sokmuş bulunuyoruz... Otomobilde vitesi boşa almak gibi... Soruya cevap aramaya çıktığımızda, PC' lerimizde "delete" komutuna basmış gibi, yola boş bir sayfa ile çıkmamız gereğini anlatmaktadır. Kafamızda cevabı şekillendirmeden önce, bu konuda daha önce bilinenler, duygusal veriler ve her ne varsa, hepsi, ama hepsi silinmeli, boş bir sayfa ile yola çıkılmalıdır. Beynimizin "neutral" durumu yüksüz, işlenen konuda müspet veya menfi hiçbir bilgi olmaksızın yola çıkmamızı anlatır. Tabii ki eski bilgiler değerlendirilecektir. Ancak, boş bir sayfa ile yola çıkıldıktan sonra, yeniden ve hiçbir önyargıya bağlı kalmaksızın. (7)

Diğer öge de, "analitik düşünce"dir. Ülkemizde, bilimsel kitle bu düşünce tarzına "yargılama" demektedir. Bilginin, koşullanmaya ve benzetmeye bağlı, kalıplaşmış haliyle kullanılması yerine, birimlere bölünebilmesi, ve bu birimlerin birçok değişik kompozisyonlarda kullanılmasını anlatmaktadır. Bir ev kadınının, bir gün önceden kalan yemeklerden, o gün yeniden yemek yapabilmesi, bir şairin kelime seçiminde gösterdiği hüner, veya mühendislerin aynı fizik kanunları ile, değişik yapılar üretmede gösterdikleri beceri, hep analitik düşünebilmelerinin ürünüdür. İnsanın, yaşamına yenilikler katması bu tarz düşünceyi uygulamasından geçer. Bunu uygulayamayan kişiler, kendilerine öğretilen biteviye işlemlerin dışına çıkamaz... Tıpkı köylülerin ağaç budama alışkanlıklarını değiştirmeden zorlandıkları gibi... Analitik düşünmeyi başaran ziraatçılar ise, yazılı metinleri okuyarak önerilen değişiklikleri uygulamakta, bizlere, her türlü yeni bilgiyi tatbik ederek, ürünler sunmakta ve verimlilikte büyük farklar kazanmaktadırlar...

Deney, bilimselliğin çok önemli bir unsurudur. Soruya verilen cevap, mutlaka doğal şartlarda denenmelidir. Kağıt üzerinde vardığımız sonuca uyarsa, ancak o zaman doğruluğu ispatlanır. Modern bilim, bir araştırma grubunun vardığı sonuçların, en az üç müstakil, ve ilk grupla hiçbir yakınlığı bulunmayan grupça da tekrarlanmasını, bunların yaptıkları deneylerde aynı sonucu verirse, o zaman bilginin, "klasik bilgi" grubuna alınabileceğini kabul eder. Yakın geçmişte, iki İtalyan

mühendisın fusion ile enerji ürettikleri savının doğru olmadığı, yaptıkları deneyin, başka araştırma gruplarınca tekrarlanamamasından anlaşılmıştır. (3)

Bilimsel inancın, bir başka unsuru da kuralcılığıdır. Transandental inancın kuralları çoğunlukla doğa ötesi kuvvetlerin, veya onların adına düzenlendiğı kurallar olması nedeni ile değıştirilemez. Kurallara uyulmamasından doğacak suç ve günah bu doğa üstü kuvvetlere karşı işlenmiş bir cürüm olarak değerdendirilir. Birey EUM'na karşı sorumludur. Bu nedenle kural değışmese de, zamanın şartlarında değerdini yitiren kuralların dolaylı yollarla değıştirilmesi, tabir caizse, delinmesi veya etrafından dolaşılması yolları, fetva vb uygulamalara sıkça başvuru olan yollardır.

Bilimsel inanca dayalı düzende ise, kurallar toplumun, dolayısıyla insan yapısıdır. Suç insana veya topluma karşı işlenir. Birey topluma karşı sorumludur. Kuralları değıştirme veya düzeltme yolları vardır. Zaman içinde uygulanamaz olan kuralların düzeltilmesi esastır. Bunun için kanunun çizdiği yolu izlemek gerekir. Kural delinemez, etrafından dolaşabilecek yollar olamaz. Geçerli kanun ve kurallara tam olarak riayet şarttır, tıpkı bilimsel çalışmalarda gerektiğı gibi... Kimyasal bir reaksiyonun oluşması şartların aynen tekrarlanmasına bağılıdır... Bir biyolojik preperatın boyanması, preperatın değışik aşamalarda, tanınan değışiklikte hazırlanmış eriyikler içinde, kesin olarak belirlenen süreler boyunca kalmasına bağılıdır. Bilimselliğın temeli kurala uymaktır.

Toplum dinamiğinin sağlanması da önemli farklar gösterir. Bilimsel inanç toplumu daha mükemmel hedeflere yöneltir. Bu hedefe varmak için toplumlar veya bireyleri kooperasyon içinde çalışacaklardır. Bu mükemmele yönelme toplumu yönlendirecektir. Batılı toplumlarda görülen uzun ömürlü ortaklıklar bunun eseridir. Batı ilk olarak Suveyş kanalının yapılmasını, böyle bir hedef olarak göstermiştir. Günümüzde uzay çalışmaları aynı davranışla ivmesini devam ettirmektedir. Onaltı devlet bir araya gelerek, uzayda laboratuvar kurmaktadır. Bizde bunun örneğı Güneydoğı Anadolu Projesi(GAP)'dir. Toplum refahını arttıracak, daha iyiye götürecektir bir proje olarak gerçekleştirdiysek de, topluma mal edemedik.

Bilim dışı toplumda ise, dinamizmi, zıtlasmlar devam ettirir. Toplumlar veya bireyler birbirlerine üstün gelmek üzere faaliyet içinde bulunurlar. Mükemmele yönelme, varılmaya çalışılan bir hedef yok-

tur. Önemli olan kimin veya kimlerin toplumların mevcut imkanlarını kullanacağıdır.

Bilimselliğin öğrettiği tarafsızlık (neutrallik) temelinde, bilimsel akılcılığın (nedensel düşünce, kritik-Analitik yöntem) sosyal yaşama uygulanması toplumu insani değerlere (Hümanist) getirmiştir. Hümanizm, bilimselliğin yapışık kardeşidir.

Bu değerlerin başlıcaları, Eşitlik, Adalet ve İnsan Hak ve Hürriyetleridir. Her biri ayrı birer çalışma konusu olan bu değerleri hatırlatmakla yetineceğim.

Bilimin desteklenmesi neden önemlidir?

Çünkü, bilim insanın doğal bir davranış biçimi değildir. ⁽³⁾ Her bilimsel - hümanist inanca sahip ve nedensel düşünceyi uygulayabilen insanın, **"Bilimsel Adam"**ın hayatı, ömrü ile sınırlıdır.

Doğan her yeni insan karşımıza, transandantal inanca uygun, yaşantısal düşünceyi uygulayabilen varlıklar olarak gelmektedir. Bu varlıktan, bilimsel adamı oluşturabilmek, ne yaptığını bilen rehberlerin yardımı ve çaba, gayret, özveri ile çok çalışarak gerçekleşmektedir. Yatağında akan bir nehrin suyunu, doğal akışının dışındaki yörelere götürmek için, nasıl suyun önünü barajla kesip, pompa ile basıyorsak, insanı da bilimle buluşturabilmek için eğitmemiz gerekiyor, bilimsel araştırmaların yapılabilmesi için toplumun maddi ve manevi (itibar) katkısı gerekiyor, bilimsel verilerin saklanabilmesi için derlenmesi, makale, kitap, CD yapılması, kütüphane veya uygun yerlerde ve istendiğinde ilgililerin ulaşabileceği ortamda saklanması gerekiyor; bu verileri teknolojiye uygulayabilmek için de bilimsel kafa yapısına sahip teknokratlar gerekiyor, vb vb vb... Halbuki, insanın **"Transandental Adam"** olarak yaşaması için, doğması yeterli!... ⁽³⁾

Bu saydığım nedenlerden de anlaşıldığı gibi, bilim, bir toplumda kendiliğinden gelişemez. Kasten, amaçlı olarak geliştirilmesinden başka seçenek yoktur. Bilim batıda bu şartlarda gelişmiştir. Onun için, biraz önceki sözlerimi tekrarlıyorum. Bacon bilim babası ise, biz de bilimin ailesiyiz. Onu kendi evlatlarımızı yetiştirir gibi, yetiştirmemiz lazım. Masonluğun bize gösterdiği bir hedef te bul... Bayrak yarışı misali, bilginin, nesilden nesile geçerek yaşamasından başka yol yoktur. Kasten ve uğraşarak, topluma bilimsel niteliklerin kazandırılması durursa, bir nedenle bu devamlılık oluşamazsa, yeniden bilgisizliğe karanlık çağa dönülmesi kaçınılmazdır. ⁽⁴⁾

Bilgi akışının kesintiye uğradığı ilk dönem, karanlık çağ olarak bilinen, yukarıda izah etmeye çalıştığım, antik devrin sonu ile yeni çağ arasında geçen dönemdir. İkinci duraklama. 19. Yüzyılın sonlarında yaşanmıştır. Üçüncü duraklama döneminin de içinde bulunuyoruz. Bu nedenle bizi daha büyük görevler bekliyor.

19. Yüzyılın sonlarına doğru, belki de önemli yeni buluşların gerçekleşmemesi nedeni ile, özellikle fizik ile uğraşanlar, bilinebilecek her şeyin bulunduğu kanısına kapılmışlardır. Bu olay, "son yüzyıl sonunda ne düşünmüşlerdi?" münakaşası, olarak bilinmektedir. (The that's - what - they - thought - at - the - end - of - The - last - century argument.) Aslında, bu deyişin, ABD patent ofis müdürü Henry Ellsworth'un, 1843'te, kongreye verdiği ifadede, daha fazla kaynak istemek için kullandığı sözlerden kaynaklandığı zannedilmektedir. "Yıldan yıla, sanatlarda elde edilen ilerlemeler, inandığımız her şeyin yükünü arttırmakta, bizleri, insani ilerlemenin bir gün son bulması gerektiği kehanetini, yapmaya zorlamaktadır." (4)

Bu kısa duraklama dönemi 20. Yüzyılın başlaması ile yerini, sürpriz buluşlar diyebileceğimiz, insana - parmak ısırtan, yeni bilgilerin bulunduğu, canlı bir bilimsel ilerleme dönemine bırakmıştır.

Öğrendiğimizde şaşırdığımız bu buluşlardan bazılarını kısaca hatırlayalım.

- Einstein'ın zaman, mekan ve gerçekliğin lastik gibi esnek (izafi) olduğunu keşfetmesi.
- Astronomların, Evrenin genişlediğini ve geliştiğini izlemeleri.
- Quantum mekaniğinin, her şeyin temelinde, ihtimaliyet elemanının olduğunu göstermesi, Laser ve transistörün bu kavramın doğruluğunu kanıtlaması.
- Proton ve neutronların daha ufak parçalardan yapıli olması. Quarklar.
- Önemli biyolojik olayların moleküller seviyesinde gelişmesi. Daha ufak madde parçalarının incelenmesinin, biolojik bilimlere katkısı olmyacağı.
- Evolusyonun, DNA temelinde, doğal seleksiyonla oluştuğu.

Bundan sonra bulunacak bilgiler, bu derece önemli sürprizler içerecek midir? Bilimin sonu yaklaştığını düşünen herkes, 19. yy sonundaki fizikçiler gibi, ufku kapalı insanlar olmak riskini taşımaktadırlar. Ancak, bilimin ilerlemesini yavaşlatacak etkenler mevcuttur.

Artık bilim, fenomenlerin oluştuğu seviyenin dışında gelişmektedir. Kamu oyunun kolayca etkileneceği sonuçların ortaya çıkması zorlaşmıştır.

Bazı konular ise, mevzuları ile sınırlıdırlar. İnsan anatomisi, coğrafya gibi.

Biyologların temelde cevap arayacakları üç sual kalmıştır. Hayat nasıl başladı? Döllenmiş tek bir hücre nasıl oluyor da çok organlı bir organizma halini alabiliyor? ve Merkezi sinir sistemi bilgiyi nasıl işliyor?

Fiziki bilimlerin önu açık görölmektedir. Ancak, gittikçe daha uzak yörelerden, mikro ve makro kosmostan, bilgi edinmeye çalışmaları, kaçınılmaz olarak başkalarınınca anlaşılamama, bazı fizik ve kaynak-sal problemlerin içine girmeleri ile sonuçlanacaktır. Sonuçta, toplumun desteğini kaybetmeleri olasıdır. Örneğin, daha birkaç sene önce, atom partiköllerinin incelenmesinde kullanılmak üzere inşasına başlanan supercollidlerin yapımı durdurulmuştur. İptal edilen bu çalışmalardan ayrılan gençlerin özellikle, bilgisayar programcılığı (Micro-soft) ve Borsada (Wall Street) aranılan personel olduğu bilinmektedir.

Toplum daha rahat ve zengin olduğua, giderek daha az sayıda genç, bilimsel araştırmaların zorlu yaşamında ve hatta güzel sanatlarda yer almak isteyecek, bu da ilerlemenin olduğu yerde kalması ile sonuçlanacaktır. Son yıllarda ABD de bilimsel konuları seçen kolej talebelerinin sayısında önemli azalma vardır. Böylece oluşabileceğinden korkulan sosyal ve entellektöel durgunluk, evrensel keyif dönemine, uygun bir isim de bulunmuştur. "Yeni Polinezya" (The New Polynesia). İsim babası, Berkeleydeki California Üniversitesi'nden, ünlü biolog Gunt-her Stent'tir. (4)

Varılmış bulunan bilimsel toplum yapısının bundan böyle aynı şekilde devam edeceğini düşünmek bir yanılığdır. İnsanlık yeniden, "transandantal adam"ın değerleri ile yaşamaya yönelirse, objektivite költürünün gerilemesi, subjektif ögenin ön plana çıkması sonucu, bir grup insanın refahı pahasına, diğer bir grubun mutsuz ve sağlıksız bir yaşama mahkum olması mümkündür.

Son bir kaç yüzyıldan beri olduğu gibi Bilimsel- Hümanist inancın sürekli desteklenmesi zaruridir. Bilimsel yönteme inancın kaybolmaması gerekir. Yaşanması gereken bir inançtır, aslında. Bilimsel disip-linin bizi hedefimize götüreceğine inanmak!....

Hendek atlamaya çalışan çocuğun bile o hendeği atlayabileceğine inanması gerekir. Bu güven oluşmazsa, çocuk hendeği atlamaya kalkmaz bile; tam atlarken annesi "Aman oğlum düşersin!" derse, bakarsınız çocuk düşer. Tam yola çıkmışken, inancı kırılmıştır... Lisan öğrenen gençleri de zorlarsınız, bazen "Sokakta bir yabancı var git konuş onunla!" Genelde genç cesaret edemez gidip konuşmaya. Konuşamayacağından değil, konuşabileceğine inanmadığındandır. Uçağa binmeyen birçok insan var hala aramızda, onlar da uçağın onları taşıyamayacağından değil, salimen gidecekleri yere varabileceklerine inanmadıklarındandır, uçağa binmemeleri! Bizlerin de, gelecekte karşılaşacağımız problemleri bilimsel disiplin içinde çözebileceğimize inanmamız gerekir... Bilimselliğin yaşaması için. (2)

Belki bilimsel gelişme yeni ürünlerini, geç veya az verecektir. Tıpkı spor dallarındaki yeni dünya rekorlarının kırılmadığı gibi... Belki insan, gücünün limitlerine gelinmiştir ama sportif çalışmalar aynı yoğunlukta devam ediyor. Atletler hala yarışıyor, yüzücüler hala yüzüyor... Havlu atılıp spora son verilmiyor. Devinim devam ediyor.

Aynı şekilde, devinim bilimsel inanç için de devam etmelidir. Bilimsel disiplinin yaşaması, metodun kaybolmaması, özellikle sosyal yaşamda, nedensel düşüncenin (akılcılığın) uygulanması için gereklidir... Her bireyin, toplumdaki varlığı hakça paylaşabilmesi ve dolayısı ile gerçekleştirilebilecek en mutlu hayatı yaşayabilmesi için, bildiğimiz yegane yol budur...

Özgür toplumun değerleri olarak tanıttığım hümanist faziletlere varılabilmesi, sosyal problemlerin çözümünde bilimsel akılcılığın kullanılması ile gerçekleşmiştir. Önemli olan bireyin kendisine tanınan hürriyetleri ve düzenin sağladığı imkanları kullanması kadar, başkalarının da bunları kullanmasını hazmetmesi, kendi yararının ötesinde, bilimselliğin öğrettiği tarafsızlıkla, gerekli toleransı göstererek başkalarının hak ve hürriyetlerine saygı göstermesidir. Başkalarının hakkı olan konularda, bu hakları harfiyen yerine getirmesidir. Sosyal düzende, bazı fertlerden beklenebilen özveri ve fedakarlığın yerini, hakça paylaşımı sağlayan adalet almalıdır... Bu da, özünde, "sevgi" ilkesinden başka bir şey değildir...

"Bilim ve öğrenim, yol levhalarını okumaya benzer." EUM'nın döşediği yollarda kaybolmadan yürüyebilmek, bilgili insanların meziyetidir.

Yolumuz açık ve EUM yardımcımız olsun.

KAYNAKLAR

- (1) *Türkçe Sözlük ve Yazım Klavuzu, Hazırlayan: Kemal Demiray Milliyet Yayınları, İstanbul. 1990.*
- (2) *The Hight from Science and Reason Annal of New York Academy of Sciences. Vol: 775. 1996. James E. Alcock Sayfa 64-65.*
- (3) *Bilimin Doğal Olmayan Doğası, Lewis Wolpert. Çeviren: Excimen Perçin, Sarımal Yayınevi, İstanbul. 1994.*
- (4) *The End of Science John Horgan Helix Books, Third Printing, July 1996. Addison-Wesley Publishing Company. Inc. Reading. Massachusetts. USA.*
- (5) *İlkel Mitoloji - Tanrının Maskeleri, Joseph Campbell: Çeviren: Kudret Emiroğlu, İmge Kitapevi, İstanbul. 1992. Sayfa 8: 149-152.*
- (6) *Science Finds Good, Sharon Begley, Newsweek. 27 Temmuz 1998, Sayfa: 44-50.*
- (7) *Civilization and Ethics, Albert Schweitzer, Unwin Books. London. Great Britain. 1961.*
- (8) *Düşünce Tarihi, Afşar Tımuçin, BDS yayınları, 1992. Sayfa: 34-36.*
- (9) *Keşifler ve Buluşlar, Daniel J. Boorstin: Çeviren: Fatoş Dilber, T. İş Bankası Kültür Yayınları. 1996.*
- (10) *Üç Başlı Yılan, Tamer Ayan K(, 1997 yılı konferansı.*
- (11) *The Tesser Known Edison, Neil Baldwin, Scientific American. Şubat 1997. Sayfa: 46-51.*
- (12) *Education of Character, Bertrand Russell The Wisdom Library, New York. N. Y. USA. 1961. "Constructiveness" Sayfa: 60-71.*
- (13) *Sokrates Davası, Yaşar Şahin, Anıl Ara Yayıncılık, 1990, Sayfa: 86-87.*

MASONLUK ÇAĞDAŞ MI? ÇAĞDIŞI MI? YOKSA EVRENSEL VE EBEDÎ Mİ?

Semih S. TEZCAN

Gelin sizlerle Masonluk'un genel bir değerlendirmesini yapalım. Masonluk'un savunduğu kâmil insan tipi, samimi, dürüst, adanmış, faziletli ve yardımsever bir insan yetiştirilmesi fikri, insanlığın kökeni kadar eskidir. Nitekim, M.Ö. 3000'li yıllarda Mısır'da Keops Piramidi'nin içinde Osiris rahip adaylarının inisiyasyon törenleri ile mesleğe kabul edildiğinin belgeleri vardır (1), (2), (3). Kâmil insan modeli oluşturmak üzere, Antik Yunan'da Pisagor (M.Ö. 570) tarafından kurulan Enstitüler'e girebilmek için de, benzeri inisiyasyon sınavları ve törenleri düzenlendiğini, Çıraklık, Kalfalık ve Üstadlık gibi üç dereceli tedrisat yapıldığını biliyoruz (2).

Masonluk, yani kâmil insan okulu, çeşitli şekil ve formatlarda, Ortaçağ ve Yakınçağ'da Ortadoğu ve Avrupa'da çok yaygınlaşmış, bu okulun Anayasa'sı nihayet 1723 yılında İngiltere'de İskoçyalı bir rahip olan Dr. Anderson tarafından toparlanıp yazılmıştır. Dolayısı ile, eski çağlardan beri devam edegelen Masonik öğreti, bugünkü modern yaşantımızın şartları açısından, acaba çağdışı kalmış sayılabilir mi? Daha doğrusu Masonik öğreti hâlâ çağdaş niteliğini sürdürebiliyor mu? Gelecek için ne vaad ediyor?

Bu sorulara gerçekçi bir yanıt verebilmek için, bir yandan Masonik öğretinin temel özelliklerini ve iç yapısını yakından inceleme-

li, diğer yandan bunları bugünkü ve özellikle gelecekteki insanın ve insanlığın beklentileri ile karşılaştırmalıyız. Oldukça zor olan bu analitik ve mukayeseli değerlendirmeyi yapmak büyük bir cesaret ve mahâret ister. Dilerse-niz, gelişigüzel bir sırada bazı Masonik hususları ele alarak, bu mukayeseye bir yerden başlaya-lım ve deneyerek ilerleyelim:

1. Farklı Dinlerin Ortak İdeali

Bütün dinlerin ortak bir ideali vardır. Bu ideal kısaca, "*Tan-rı'ya inancın bütünlüğünü ka-bul ederek kusursuz, erdemli in-sanlar yetiştirmek; insan sevgi-sini ve insanlar arasında kar-deşlik kavramını yaymak ve ge-liştirmek*" diye özetlenebilir. O halde, "*Masonluk'a ne gerek var-dır?*" diye bir soru aklı gelebilir. Ama tarihsel ve güncel gerçekle-re bir göz atalım.

Tek Tanrıcılar'la çok Tanrı'ya inananlar arasında (M.Ö. 5000); Mısırlılar ve İbranîler arasında (M.Ö. 1250); Yahudiler'le Hristi-yanlar arasında (M.S. 250); Sünnîler'le Alevîler arasında (M.S. 680); Alevî orijinli İsmailîler ve özellikle *Hasan Sabbah*'ın Fedayiîleri ile, Sünnî orijinli Selçuk ve Abbasîler arasında (M.S. 1100); Haçlı Seferleri'nde Hristiyan-lar'la Müslümanlar arasında

(M.S. 1015-1272) boğaz boğaza savaşlar olmadı mı? Günümüzde hâlâ devam eden İrlanda Protes-tanları ile İrlanda Katolikleri arasında ve İsrail'de Yahudi-ler'le Filistinliler arasında bir türlü bitmeyen din kökenli sa-vaşlara ne dersiniz? Dinî inanç-lar ve dinî öğretiler, insanlar ve toplumlar arasındaki kavgayı yatıştırmaya, barışı, huzuru ve sevgiyi yerleştirmeye yeterli ol-muyor. Bilâkis, bazen dinsel farklılıklar, kavganın esas nede-ni oluyor.

Bugün, her tarafta mutsuz in-sanlar, gelir dağılımından daha fazla pay almak isteyenler, daha fazla güvence arayanlar, daha fazla politik üstünlük sağlamak isteyenler, artan toplumsal prob-lemeler, toplumlar ve ülkeler ara-sında ilân edilmemiş savaşlar vardır. Bütün bu sorunların çö-zümü için acaba Hür Masonluk ne vaad ediyor?

Masonluk bir din olmadığı gibi, dinlerin yerine geçmek gibi bir amacı veya iddiası da yoktur. An-cak, Tanrı'ya inanmayan, imanı ve bir dinî inancı bulunmayan şüpheci ve materyalist ateistlere kapısı kapalıdır. Ama Masonluk din, mezhep, dil, renk, ırk, sosyal durum ve ülke farkı ne olursa ol-sun, Mason olsun veya olmasın, tüm insanlar arasında, hiçbir ay-rım yapmadan kardeşlik sevgisi-ni kurmayı ve tüm insanlık için

hürriyet ve ahenk içinde çalışan bir sevgi mâbedi inşa etmeyi amaç edinir. Önemli olan, gerçek Masonik Ülkü'ye sahip Masonlar'ın yeryüzünde çoğalmasındır. Dolayısı ile, Masonluk, insanlık için tüm dinlerin bütün çabalarına rağmen getiremedikleri sulh ve sükûnu getirmek, kardeşlik sevgisini bütün dünyaya yaymak için, bir anlamda dinlerin yapamadıklarını yapmak için vardır.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedîdir.

2. Politika ve Dinî Tartışmalara Yer Yok.

Günümüzde, pek çok yerde Tanrı unutulmaktadır ve ikinci plânda kalmaktadır. Tanrı fikrinin modası geçmiş, batıl ve uyuşturucu olduğunu savunan pek çok görüş vardır. Hür Masonluk ise, Tanrı'ya inancın en önemli köşe taşı olduğunu söyler. Hür Masonluk dogmalarla, ibâdet usûlleri ile veya bir cami veya kilisenin herhangi bir uygulaması ile ilgilenmez. Hür Mason Tanrı'ya ve ruhun ölmezliğine inanmalıdır. Fakat, Hür Masonluk, asla Tanrı'nın her ferde nasıl görüldüğü veya her ferdin Tanrı'ya nasıl ulaştığı ile de ilgilenmez. Buna rağmen, Hür Masonluk'un, ahlâk kaidelerinin öğretilmesi yolu ile ve de tabiat ve ilmin gizli sırlarının araştırılmasını teşvik ederek, mensuplarını, Tanrı'ya

giden yolu kendine özgü düşünce ve inançlarla seçmeye ve keşfetmeye yöneltir.

Hür Masonluk, her kişinin kendi dinî inançlarına sahip olmasını toleransla karşılar ve değişik inançlarda olan kardeşlerin birlikte ve âhenk içinde çalışmalarını sağlar. Ne isim verirsekelim, bir tek Tanrı vardır. Hür Masonluk, asırlarca değişik inançlardan kimselerin Tanrı'nın yüceliği altında birlikte toplanıp birbirlerinin inançlarını öğrenmeyi ve ona saygı duymalarını sağlamıştır. Masonluk dinî inanç farklılıklarından dolayı bir anlaşmazlık ve çatışma çıkmasına asla müsaade etmez. Masonluk, Localar'da politik ve dinî tartışmalara müsaade etmeyen dünya çapında tek kuruluştur.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedîdir.

3. Bireylerin Mutluluğu Esas Alınır.

Hür Masonluk'ta bir müessese ideali veya bir kuruluşun menfaatleri yoktur. Kısaca, bir kütle ortamı ve bir kütlenin yararları kesinlikle söz konusu değildir. Masonluk sadece bireylerin mutluluğu için ve bireyler esası üzerinden çalışır. Kişi yalnız olarak ele alınır ve mükemmelliğe yönelik eğitime tabi tutulur. Her yeni üye, birey olarak ele alınır, katılan odur, yetiştirilir ve becerisi

arttıkça üst derecelere yükseltir.

Mason olsun veya olmasın insanları mutlu kılmak ve karşılıksız insan sevgisi yaratmak, Masonluk'un değişmez ve en önemli görevidir. Bireyler mutlu olursa millet, millet mutlu olursa, dünya huzur ve barış içinde olacaktır. Dolayısı ile, Masonluk'ta en önde gelen şey bireydir. Masonlar bir bireyin dünyanın en önemli unsuru olduğuna inanır. Birey mutlu olmadan, birey mükemmelleşmeden toplum mutlu olamaz. Bireylerin devlete hizmet ederek ve vergi vererek topluca devletleri kalkındırdıklarını kabul eden sistemlerin aksine, Hür Masonlar kuruluşların, müesseseselerin, Hükümetler'in ve devletin bireylere hizmet için var olduklarına inanır. Bunun en şayanı iftihar kanıtı; Beynelmillel İnsan Hakları Beyanname-si'ni hazırlayan ve yürürlüğe sokan imzaların çoğunluğunun Masonlar'a ait olmasıdır. Dolayısı ile, Hür Masonluk yavaş yavaş unutulmakta olan bireye dönüş, bireyin hakları ve mutluluğu idealini savunmaktadır. Her birey önemlidir ve onun kişisel hakları, mutluluğu, başarısı ve refahıdır en ön plânda olan... Toplumların refahı ve mutluluğu daha sonra kendiliğinden otomatikman sağlanır.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedidir.

4. Görev ve Sorumluluklar Ön Plânda

Toplumda her vesile ile bir veya öteki "*hak*"tan bahsedildiğini duyarız. Oysa, niçin "*görev*" ve "*sorumluluk*"tan aynı oranda bahsedilmez? Hür Masonluk, başkalarına olan görevlerimizi, fertlerin aile ve toplumlarına ve vatanlarına olan sorumluluklarını bize öğretir. Her "*hak*"kın karşısında bir görev ve sorumluluk vardır. Dünya bugün "*haklar*"a ağırlık verirken buna tekâbül eden ödevleri atlamaktadır. Hür Masonluk ise "*haklar*"dan bahsetmez. Daha çok her Kardeş'in görev ve sorumluluklarını ortaya koyar. Eğer hepimiz üzerimize düşen görevleri hakkıyla yaparsak, adalet kendiliğinden yerine geleceğinden, kimsenin "*haklar*"dan söz etmesine gerek kalmayacaktır. Masonluk "*haklar*"ı değil, "*görev*" ve "*sorumlulukları*"ı ön plâna çıkarır. Böylece, hak arama çabalarını ve çatışmalarını ortadan kaldırmıştır.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedidir.

5. Çalışmanın Kutsallığı Vurgulanır

Hür Masonluk, Antik Çağlar'dan geldiği ve özellikle duvarcı, inşaatçı ve mimar Locaları'ndan kaynaklandığı için, "*çalışmak*" felsefesini, çalışma seremonilerini

ve çalışma sorumluluklarını devamlı işler.

Bugünlerde çoğu insan hiçbir şey yapmadan köşeyi dönmek istemektedir. At yarışları, loto, kumar ve buna benzerazardan para kazanma alışkanlıkları toplumda çok çekici bir haldedir.

Varlıklı olabilmenin ancak yogan bir çalışmanın sonucu olduğu gözden kaçırılmaktadır. Atalarımız operatif Masonlar, elleri ile çalışan kimselerdi. Ahşap ve taş binalar inşa ettiler. Genç insanlar için doğal yeteneklerini ancak çalışarak geliştirebilecekleri bir "Çıraklık" sistemini kurdular. "Çalışma" fikri Hür Masonluk kumaşının yapısına dokunmuş bir niteliktir. Hür Masonluk çalışmanın, mutluluğu aramak yolunda, vakur ve kaçınılmaz bir ihtiyaç olduğuna inanır. Masonluk bugünün dünyasına, çalışmanın şerefli, kutsal ve gerekli olduğunu ve ancak çok çalışmayla varlıklı ve mutlu olunacağını en veciz ve en güzel bir şekilde anlatmaktadır.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedidir.

6. Ait Olma ve Önemli Olma Duygusu

Hür Masonluk, bireylere sosyal temaslar kurma ve arkadaş edinme fırsatını tanımaktadır. "Ait olma" hissi her insanın en önem-

li bir parçasıdır. Hiçbir kimse başlıbaşına izole bir varlık değildir. Mutlu olabilmek için bir aileye ve bir topluma ait olmanın gururunu yaşar, ayrıca sosyal, kültürel ve sportif çok çeşitli kulüplere ve pek çok meslekî kuruluşaya üye oluruz.

Hür Masonluk, şanlı geçmişinden, pek çok büyük adamın bu camiadan çıkmış olmasından, üyelerine verdiği derslerden ve insanlığa yaptığı hizmetlerden ötürü, ait olma duygusunu tatmin etmek için en ideal bir yerdir. Üyeleri'nin bu ulvî gayeye hizmette "Kardeş" olarak birbirlerine çok bağlı olmaları, bu "aidiyet" duygusunu daha da kuvvetlendirmektedir.

Bu duyguya bağlı olarak, bir de psikologların "önem" adını verdiği bir duygu daha vardır. Mutlu olabilmek için bir kimse ve bir toplum nazarında "önemli" sayılmak gerekir. Hür Masonluk bu duygunun gelişmesine olanak verir. Yalnız, dünyanın en büyük Kardeşlik camiasının bir üyesi olmaktan ötürü değil, aynı zamanda Localar'da görev alarak, araştırma ve eğitim çalışmaları yaparak, yardım hizmetlerinde bulunarak, hasta Kardeşler'in ziyaretine giderek, onların yardımlarına koşarak, muhtaç ve düşkünlerin yaralarını sararak ve karşılıksız sevginin örneklerini sergileyerek, hem Kardeşler

hem de toplum için "önemli" biri oluruz.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedidir.

7. İnsan Sağlığı Açısından

Merkezi Washington D.C.'de bulunan Neurotics Anonymous International Liasion Inc. (*Uluslararası Sinirsel Hastalıklar Derneği*)'nin bir neşriyatına göre (4), tıbbî yönden, bir insanın sinir sistemini, iç huzurunu ve ruhsal dengesini ve dolayısı ile sağlığını bozacak ne gibi zararlı unsurlar varsa (*öfke, korku, sabırsızlık, kibir, suçluluk, endişe, kıskançlık, bencillik, cimrilik, hile, tembellik, korkaklık, küstâhlık, açgözlülük, v.b.*), bunların tam zıttı olan meziyetler (*sevgi, anlayış, hizmet, cömertlik, alçakgönüllülük, inanç, yaşama sevinci, gülme, iyimserlik, cesaret, sabır, hoşgörü, uyum, dürüstlük, şefkât, çalışmak, v.b.*), tamamen olgun bir Mason'da aranan özelliklerdir. Dolayısı ile, Masonik prensiple-re, tıbbî yönden bir insanın sağ-lık ve sinir sistemi için gerekli ve en uygun bir yaşam tarzı ve iksiri gözü ile bakabiliriz.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedidir.

8. Etkili Öğretim Metodu

Hür Masonluk bireylere temel ahlâkî hakikatleri, iyi ve mü-

kemmel bir insan olmanın nite-liklerini ve en doğru davranış bi-çimlerini öğretir. Bu öğretilenle-ri daha da önemli kılacak ve onla-rın daha iyi kavranmalarına ve akılda kalmalarına yardımcı ola-cak şekilde, eşsiz ve çok etkili bir öğretim tekniği olan semboller ve alegoriler ile verilir. Bu altın öğ-retim metodu sadece Mason-luk'ta vardır.

Ahlâk kuralları ve iyi insan ol-manın özellikleri aile, okul, cami ve kilise gibi çok çeşitli ortamlar-da da verilmektedir. Dolayısı ile, "*Bunları yeniden öğretmeye ne gerek var?*" denilebilir. Ancak, unutulmamalıdır ki, bu ortam-lardan hiçbiri Masonik Loca-lar'da kullanılan kendine özgü ve eşsiz eğitim teknolojisine ve Hür Masonluk'un dünya çapındaki muhteşem organizasyonuna benzemez.

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedidir.

9. Kapalı Olmanın Yararları

İnsanlık ideali için bu kadar ya-rarlı ve gerekli olan bu öğretiler-in Mason olmayanlara niçin ka-palı olduğu sorulabilir. Aslında bu sorunun cevabı insan tabia-tında ve sistemin güvencesinde yatmaktadır. Apaçık olan bir şe-ye zamanla alışılır ve artık dik-kat çekmez. Saklanan aranır, çe-kicidir ve ilgi toplar. İkinci bir se-bep, sembol ve alegoriler içinde

gizli hikmetlerin ehil olmayan el-lerde zulme uğramasını önle-mektir. Nitekim, bu önemli hu-sus aşağıdaki beyitte en veciz şe-kilde dile getirilmiştir. (6).

*Hikmeti ehlinden esirgemek
ehline zulümdür.*

*Naehline vermek ise
hikmete zulümdür.*

Hazreti Mevlâna

Ritüellerimizin gizli olmasının başlıca nedenleri bunlardır. Gi-zemli, bir hayli merâklı ve olduk-ça sürprizli bir ortamda, insan-lık idealinin mükemmel yapı taş-ları oluşturulur. Bu taşlar top-lumda, haricî âlemden, Mason ol-sun veya olmasın tüm insanlar ve insanlık için huzur, mutluluk ve sevgi odağı olurlar. Açılırlar ve açık olurlar. Masonlar ehil el-lere açılmak ve açık olmak için kapalıdır.

***İşte bu nedenle Masonluk
evrensel ve ebedîdir.***

10. Bilgi Çağından Sonra Sevgi Çağı

İnsanlık onbinlerce yıl *Mağara Devri*'ni, *Taş Devri*'ni ve en so-nunda *"Tarım Çağı"*ni yaşadı, daha sonra buharlı makineler-in geliştirilmesi ile 1870'den itibâren yaklaşık ikiyüz yıl *"Sa-nayi Çağı"*ni keşfetti. Sanayi Ça-ğı önce İngiltere'ye, ondan sonra Avrupa'ya ve bütün dünyaya ya-

yıldı ve daha sonra Amerika Sa-nayi Devrimi'nde öne geçti. Fa-kat şimdi Sanayi Devrimi de ka-panıyor. Sanayi Devrimi öyle bir noktaya geldi ki, artık bunu daha ileri götürmek pek mümkün gö-rünmüyor, çünkü büyümenin de bazı limitleri var. Hava kirliliği, su kirliliği, ses kirliliği ve nüfus patlaması gibi unsurlar sanayi-nin gelişmesini önlüyor. Sanayi-nin yarattığı servet de bir yerde limitleniyor, çünkü paranın kıy-meti düşüyor. Bundan sonra in-sanlığı yönetecek olan itici güç, para değil, bilgidir (7).

Son otuz yıldan beri insanlık baş-döndürücü bir hızla *"Elektro-nik"* ve *"Bilgi Çağı"*ni yaşamak-tadır. Öyle görülüyor ki, çarşıya gitmeden elektronik alışveriş, okula gitmeden eğitim, gazi-noya gitmeden sanal kumarhane, bankaya gitmeden para işlemi, toplantıya gitmeden toplan-mak, sürücüsüz trenler, satıcı-sız dükkânlar gibi bir sürü robo-tik ve enformatik işlemler çok geçmeden ister istemez günlük yaşantımızın bir parçası olacak ve yaşam stilimizi oluşturacak. Ancak, bu elektronik yaşantıda kişisel ilişkilere, karşılıksız sev-giye, yardımlaşmaya, şefkât ve merhamete, hoşgörüyeye, insanî meziyetlere, istisnalara, özel il-giye, insancıl davranışlara yer yoktur.

İşte insanlık gün geçtikçe kay-betmekte olduğu bu yüksek

insanî vasıfların peşine düşecek ve bilgi çağından sonra, insan sevgisi ve insan mutluluğu ekseninde dönen "*Sevgi Çağı*"nı getirecektir. Belki de bütün dinler birleşecek, bir tek "*Din*" olacak dünyada, o da "*Kardeşlik ve Sev-*

gi Mâbedi", yani Masonluk'un ta kendisi egemen olacak hayatımızda...

İşte bu nedenle Masonluk evrensel ve ebedîdir.

KAYNAKLAR

- (1) Gener, C., "*Esoterik-Batını Doktrinler Tarihi*", Gece Yayınları, N.35, 1994.
- (2) Tezcan, S.S., "*Antik Çağdan Günümüze Masonluğun Orijini*", İstanbul, 1997.
- (3) Boucher, J., Nouden, P., "*Masonluk Bu Meçhul*", Okat Yayınevi, İstanbul, 1966.
- (4) Tezcan, S.S., "*Bitmeyen Arayış*", Mimar Sinan Dergisi, No. 85 s.61-76, 1992.
- (5) Alphonse, Cerza, "*What is Masonary Offering to the World*", *The Short Talk Bulletin of the Masonic Service Association of the USA*, Vol. XLIII, No.8 August, 1965.
- (6) Erengül, F., Özel Görüşme
- (7) Alaton, İshak "*Genç Mezunlara Öğütler*", İletişim ve Prezantasyon Kitabı, Marmara Üniversitesi Teknoloji Vakfı Yayınları, M.Ü. Mühendislik Fakültesi, Mayıs, 1998.

ZAMANIN MASONİK BOYUTU

Moiz VARON

Söze bir Latin özdeyişiyle başlamak istiyorum. "Veritas filias temporis". Hakikat zamanın kızıdır. Denebilir ki, zamanla ilgili gerçek, zamanın içindedir. Gerçeği arama, gerçeği anlama, anlamsıza anlam kazandırma işidir. Araç yapan ve kullanan, konuşan, düşünen, olgular arasında ilişkiler kuran ve anlam arayan bir varlıktır insan, insan için anlam arayışı, olgular arasındaki karmaşa demek olan kaostan bir kozmos tasavvuru kurma girişimi, akıldışılıktan akılcılığa giriş denemesi, evrenin sonsuz çeşitliliğini sınıflandırma, Çok'u Bir'e indirgeme çabasıdır...

Bu anlayışta evreni; sanat, artistik imgelerle, din, fantastik düşüncelerle, bilim, mantıksal kavramlarla açıklar. Evrenden soyutlanamayan zaman da sanatın, bilimin ve dinin varlık alanlarında aynı anlayışla izah edilir. İnsanlığın ortak belleğindeki tüm birikimlere rağmen, zaman nedir tam olarak bilemiyoruz ama, zamana ilişkin kavramlar üretiyoruz.

Dönem diyoruz, devir diyoruz, çağ diyoruz. Zaman geçmişten geleceğe uzanan bir boyuttur diyoruz. Sınıflandırmalar yapıyoruz. Bilinen o ki, zaman çok geniş bir fenomenler yelpazesini kapsayan bir kavramlar, olaylar ve ritimler kümesidir. Zamanı kavrama, anlama, açıklama ve sınıflandırma, zorluklarla kaynayan bir iştir. Kavramın derinliği, enginliği ve gizemi bizi bir Ortaçağ teologu ve düşünürü St. Augustinos'un sözlerine ortak ediyor.

"Kimse bana sormazsa, zaman nedir biliyorum. Soran birine açıklamak istersem, bilmiyorum."

İnsan, evrenin hangi zamanında var oldu, mağaranın karanlığından ne zaman gün ışığına çıktı, ne zaman iki ayağının üstünde dikildi, ne zaman bildi, ne zaman alet yaptı, ne zaman ateşi buldu, ne zaman konuştu, bilmiyoruz. O günlerden bu güne kaç yıl geçti, onu da bilmiyoruz. Bildiğimiz, evrende dünya, dünyada insan vardır.

Bernhard Groethuysen felsefi antropolojinin kurucularından bir Alman düşünür ve tarihçidir. Bakınız ne diyor: "Evrendeki dünyaların sadece birinde yaşıyoruz. Dünyahılar ister yeryüzünde, ister ayda, nereye giderlerse gitsinler, geometri yapmasını, dakikaları saymasını ve nedenleri tartışmasını bilirler. Bulundukları her yerde saatlerine bakarlar ve yerleri ölçerler". Bu sözler sadece felsefi bir düşüncenin ifadesi değil, hayatın pratiğidir de.

Varlık alanının iki unsuru olan zaman ve insanın ilişkisi, yönetme yönetilme olgusunun dışında bir diyalektik etkileşim ilişkisidir. İnsan, uzay-zaman boyutlar dörtlüsüne bilinç sahibi ve gözlemci bir varlık özellikleri ile beşinci boyut olarak katılır.

Varoluşçu düşünce biçimine göre: İnsan, önce dünyaya gelir, varolur, sonra tanımlanıp belirlenir. Kendini nasıl yaparsa, öyledir. Bu anlamda, insan geleceğe bir atılış, bir gelecek bilincine varıştır. Kendini yaşıyan bir tasarı, kendi özünü yaratıştır. Kendi kendini biçimlendiren bir varlık olarak insan, özgür ve sorumlu olmak zorundadır.

Hegel'e göre, önce evrensel bilinç vardır. Tüm doğa evrensel bilincin ürünüdür, doğa diyalektik evrimin sonunda bu bilince ulaşarak kendi kendini tanıyacaktır.

Mistik düşünceye göre, insan bilinci evrensel bilincin bir parçasıdır. Bu bilinç, insana, kendisini çevreleyen şeyleri farketmesini, algılamasını, algıladığını kavramasını sağlar, istemesini ve istediğini yapmasını gerçekleştirir.

Akl ve bilinç sahibi insan, hür iradeyle yaptığı seçimlerle kendini biçimlendirir, yaratır.

Taocu düşünceye göre, evrensel gerçeklik ve düzen bir bütündür. Bu bütünü algılayan insanla, bütün arasında bir birliktelik vardır.

Evrene sırlarını çözerek egemen olmaya çalışan, evreni yorumlayan bilinci ile evrende yer kaplayarak, psikofizik zaman yaşıyan yapısı ile aklı, hafızası, sezgisi, hayal gücü, duyuları ve duyu dışı idrak yeteneği ile geçmişte dolaşan, hali sürdüren ve geleceğe uzanan öz gücü ile insan, makro kozmosta yer tutan mikro kozmostur.

Gününü güneşin doğuşu ile başlatıp, gün batımında bitiren, zamanı mevsimlerle tanımlayan, geçmişini tarihte iz bırakan olaylara göre anımsayan insan, zaman kavramını dünyanın doğası ile bütünleşmek olarak algılar. Alet yapan insan olarak tarihin çok geride kalmış günlerinden başlayarak geliştirdiği teknolojinin dürtüsü ile kısıtlı zamana mümkün olanın en fazlasını sığdırmak ve zamanı en verimli, en ekonomik kullanma çabasında olur.

Günümüzde planlı programlı bir makinaya dönüşen insan, zamanla yarışarak çağı yakalamayı, ekonomik verimliliği artırmayı, teknolojik gelişmeyi sağlamayı ve aşmayı dener. Hızlı trenler, cep telefonları, uydu haberleşmeleri ve sestten hızlı uçaklarıyla dünyayı küçültmeye, mesafeleri kısaltmaya, zamanı kazanmaya çalışır. İnsanoğlunun zamanı denetleme ve hız artırma çabaları ve başarıları, doğanın ölçüleri ile kıyaslandığında son derece marjinaldir. Yaprak kımıldamayan bir ortamda dünya saatte 1600 km. hızla dönmekte, güneşin etrafında saatte 107 000 km. hızla hareket etmektedir. Bir teknoloji harikası olan bir uçağın saatte 100-200 km. daha hızlı gitmesinin bu ölçüler karşısında ne önemi olabilir ki...

Motorsiklet bir teknoloji ürünü. Ona biner, 80-100 km. hızla tabiata ve zamana dalabilirsiniz. Doğa, doğanın ürünü insan, insanın ürünü motorsiklet bir arada iç içedir. Hızla giderken, ayağınız bir kaç cm. altındaki toprağa değebilir, güneşin hararetini, rüzgârın serinliğini hissedebilirsiniz. Tabiatın verilerini algılar ve gözlerken düşünebilirsiniz de. Aylardan eylülüdür, başınızı göğe kaldırdığınızda göçe hazırlanan kuşları görür, onları hedeflerine götürecektir bilgiyi nereden, nasıl bulduklarını merak eder, genlerindeki programı, programcılığı düşünürsünüz. Altınızdaki motorun ısı enerjisini harekete dönüştürdüğünü bilir, termodinamiğin 2. yasasını, entropiyi, evrenin başlangıcını, sonunu, varlığı, hiçliği düşünür, fizikten metafiziğe geçtiğinizi hissedersiniz. Einstein'ın şu sözleri hatırlanır. "Her insan kendi düşünce yapısına en çok uyan evreni yaratmayı dener. Onu, tecrübelerle kurduğu yapıya intibak ettirmeğe çalışır. Ve bu evreni duygusal dünyasının merkezi haline getirir. İnsan için en yüce görev, evrenin temel yasalarını bulmaktır. Bu amaca mantık yolu ile değil, deneysel bilginin kaynağındaki sezgi ile, sevgi ile varılabilir". Ve Einstein'ın deneysel bilginin kaynağına sezgiyi ve sevgiyi yerleştirmesine şaşırsınız. Zen Budist şaşmaz. O bilir ki, mistik tecrübeyi yaşamış kişi, kendisine özgü iletişim kanallarıyla sezgi ve sevginin rehberliğinde bütünü bilgisine ulaşabilir, bütünle bütünleşebilir. Mistiğin zamanı kutsaldır. Kutsal zaman sarmaldır, döngüseldir. Geçmişin, şimdinin ve geleceğin bulunduğu daimi andır. O an, bir başlangıcın sonu, bir sonun baş-

langııcıdır. Mistik, zaman ve mekânla sınırlı olmayı yaşar. Tasavvuf'ta Tay-yı Zaman Tay-yı Mekân deyimlerinde ifadesini bulan zaman ve mekân ötesine geçebilenler için "zaman, gerçek bir varlığa sahip olmayan hayali bir mahiyettir." diyor Muhyiddini Arabi.

Mitologyanın zamanı tanrıların kavgasıdır. Kronos ile Zeus'un kavgasında zaman yenilendir.

Tarihin zamanı insanın zamanıdır. Çizgiseldir, geçmiş, hali, geleceği kapsayan üç boyutlu zamandır. Tarih geçmişte olup bitenleri kronolojik düzen içinde, kaynak malzemelere dayanarak, nedenleriyle araştıran, inceleyen, irdeleyen bilim dalıdır.

Tarih teorileri genel olarak metafizik veya diyalektik kökenlidir.

Metafizik görüşe göre tarih, ya Tanrı iradesiyle yönetilen, ya da büyük insanlar ve üstün düşüncelerin biçimlendirdiği tesadüfi olaylar dizisidir. Diyalektik görüşe göre tarih, doğal bir sürecin ürünüdür. Temeli toplumsal ekonomik ilişkilerdir.

Özgürlüğün zamanı göçebenin zamanıdır. Göçebenin coğrafyası vardır, tarihi yoktur. Göçebenin yürüyüşü "Gün dağlara değende" başlar. Gelecek yürüyüşün ucundadır. Şimdi başlayacak yürüyüşün ucunda. Göçebe için zamanın sonu, yeşilin sonudur.

Zamanın göreceliği, zamanın algılanışında, yorumlanışında ve kullanılış amacındaki farklarda kendini gösterir. Dünyayı tükenmez bir ham madde deposu gibi gören, ekolojik dengeleri umursamayan, üretimde sayısal çokluklar peşinde olanın zamanı ile, gözü kaliteli yaşamda, bireysel tatminde olanın zamanı aynı mıdır? İş adamının zamanı nakit, dindarın zamanı vakittir. Sanatçının zamanı sestir, sözdür, renktir. Şairin zamanı mısralarına yansır.

*"Hepsini gördüm ayrı ayrı
Kuşların zamanı tunç rengindedir.
Tanrılardır taşın zamanı.
Denizin zamanı ölür dirilir.*

*Göğü tanıyamadım, yok ki,
Sahipsiz zamanlarda doldurmuşlar,
Ama ordan iner o eski
Ölümsüz sevdaların zamanı kar*

*Ve havlamayan dev köpekleriyle
İnsanın zamanı... Olmayan
Ama hayalet bir yasemin gibi kokan,
Toprağımız eşlendikçe*

M. C. ANDAY

M.'nin zamanı M.'ik amacın zamanıdır. Hakikatı aramakta yoğunlaşan zamandır. Masonun zamanı anlamak ve kavramaktaki yetkinliği, zamanı kullanmaktaki mahareti ve zamanın gizemine nüfuz etmekteki marifeti, Masonluğun: "Bizler zamanın müdürleriyiz" iddiasını doğrular. Masonun aradığı hakikat, Fizik gerçek olduğu kadar, gnostik ve spiritüalist düşünce temeline dayalı metafizik gerçektir.

Nedir Masonluk? Aydınlanma'nın ürünü, eklektik düşünceler ve evrensel değerler bütünü. Tanrı, insan, evren üçgenine derinlemesine bakış. Diyalektiğin zemininde bilgilenme süreci. Pytagorasın geometri ağırlıklı, mistisizm-bilim birlikteliği anlayışından, Kartezyen analitik yönetime varış. Yöntemin desteğinde Newton'un mekanistik fiziğinde buluşma. Aydınlanma Çağı'nda akıl gücü ile tanışma. Çağın etik değerlerine yürekten saygı. Kesişme noktasında başlayan, düşünce, bilim ve evrensel değerler çizgisinden yansıyanlar, mesleğin öğretilerine esin kaynağı. Esin, Evrenin Ulu Mimarı'nda alegorisinde ifadesini bulan esindir.

Esin'in bizleri yönlendirdiği nokta, çağımıza adını veren bilimin ulaştığı düzeyde, metafizik ile fiziğin buluştuğu **bir**'lik ve **tek**'lik noktasıdır. Temelde bir evren ve varlık görüşü, bir madde ve ruh görüşü, bir yaşam ve ahlâk görüşü olan Masonik öğretinin sembolizmasına derinlik ve yoğunluk kazandıran Tanrı, insan, Evren kavramlarının içerdiği. Bu içeriğin semboller ve alegorilerle ifade edilir olması, mesleğin doğru ve başarısı sınanmış yöntemidir. Yöntemin özelliği Kardeşlerimizi sembollerin somut varlığında, soyut kavramları anlamak ve yorumlamak noktasına getirir.

Mason inisiyatik metodla bu kavramlarla tanışan, onları sembolizmin evrensel diliyle kavramaya ve yorumlamaya çalışan, sınırlı mekânda ve sınırlı zamanda sonsuzluğu idrâk etmek gayretinde olan, aydınlık bilincine erişmeğe çabalayan kişidir. Hedef tüm akıl, tüm kuvvet, tüm güzelliğe ulaşmaktır. Yol zor bir yoldur.

Masonun yolu, çalışarak kendi sınırlarının, yeteneklerinin, ve gerçek imkânlarının bilincine varan insanın, tanıyabileceği ve yapabileceği yoldur. O yolu yaparken, aslında kendini yaratmakta, kendini biçimlendirmektedir.

Mesleğimizin ilgi odağı insandır. Amacımız insanı inşa etmek, şekillendirmek, yüceltmek, mutlu kılmaktır. Hedef toplumun âhenkli düzenini sağlamak için çalışmak, birbirimizle olan ilişkilerin âdil ölçüsünü bulmak, hırslarımızı sınırlamak ve insanları kardeşlik içinde birleştirmektir. Bu ortak çabada ilk görevimiz, insanı tanımak, kendimizi bilmektir.

Mesleğimizin mensupları Masonik tecrübeleri yaşamış, derecelerinin bilgilerini almış, aydınlık bilincine ermiş, özgür ve bilimsel düşünme gücüne sahip kişilerdir ve meslekte yücelme adına kendi kendilerini eğitmek durumundadırlar. İnsanı en yüce değer sayan, dünyaya açık, çok yönlü, kendini sürekli aşmak isteyen, sorgulayan, eleştiren, hakikatı arayan ve giderek renklenen bir kültürel zenginliğin sahibi olarak, kendini tanımak, kültürünü tanımlamak durumundadır.

Kendini tanımak, kültürünü tanımlayabilmek, başkalarını tanımak, başka kültürlerin özelliklerini algılamaktan geçer. İnsanların, kültürlerin farklılığı bilincinde olmak, bu farklara hoşgörü ile bakmak, bunun doğallığını, olağanlığını bilmek, insanları Kardeşlik içinde birleştirebilmenin ön koşuludur. Mason bu bilinçle görevini ve sorumluluğunu bilir.

Belirlenen hedef, aydınlanma, bilinçlenme, olgunlaşma, bilgiğe ulaşma, insanlaşma hedefidir.

Bu anlamda Mason, aydınlanmışlığıyla toplumu aydınlatan yönlendiren bilge kişidir.

Dünyamızda bir Aydınlanma Çağı yaşandı. Bu çağa damgasını vuran düşünce "Davranışlarımızı aklımıza göre düzenlemek gerekir" yargısıdır. Batı toplumlarına yayılan ve kabul gören bu temel düşünceyi Alman düşünür Kant, insanlık için bir hedef düşünceye dönüştürür: "Ey insan! Aklını kullanma gücünü göster".

Bu sözlerde insanın evrendeki yerini bilmesi, yaşama düzenini ona göre kurması vardır. Aydınlanma yüzyılında, Din, Devlet, Toplum, Eğitim, Erdem gibi kavramlar ve değerler aklın süzgecinden geçirilmekte, bu kavram ve değerlere evrensellik yolu açılmaktadır. Bu çabada evrensel değerler etrafında ve yeni düzen içinde insanlığın birleşmesi umudu yatmaktadır. Umut güzel bir umuttur.

Antik Çağ Aydınlanmasında, gelecekteki Aydınlanmanın ısıltıları vardır. Doğaya ve insana yöneliş, spekülatif düşünceden eleştirel düşünceye, insansal yasadan doğa yasasına, göksel hayallerden yersel bilgilenmeye geçiş, düşsel uykulardan uyanış vardır.

18. yüzyıl Aydınlanmasında doğmalara, skolastiğe, bağnazlığa savaş, özgür düşünceye alan vardır.

Akla güvenme, akla dayanma, insana doğa yasalarını kavrama yolunu açar, "inanma"dan "bilme"ye yöneliş başlar. Antik Çağ'dan gelen, özü eski misterlerin ezoterizminde saklı olan ve 18. Yüzyılda anlamını kazanan Aydınlanma, gelecekteki gerçek Aydınlanmaya, insanın, bilimin gücünü ve değerini kavraması ile ulaşılabilir. İşte o zaman in-

san, bilimsel planda kendisini, evrendeki yerini, nereden gelip nereye gittiğini anlar, algılar.

Öğretisi, hiyerarşik düzeni, amaçları ve hedefleriyle bir güzellik abidesi olan Masonluğa egemen olan paradigma üç yüzyıldır etkinliğini sürdüren paradigmadır. Nedir paradigma?

Yunanca paradeigma (örnek) kelimesinden gelen paradigma terimi, bilim adamları ve düşünürler toplumu üyelerinin ortaklaşa kabul ettiği ve benimsediği düşünceler, inançlar ve değerler bütünü bir dünya görüşüdür. Belli bir gerçeklik anlayışını biçimlendiren ve temsil eden bu görüş, bir toplumun kendini organize etme tarzının temelidir.

Masonik öğretiye egemen olan paradigma, yöntem anlayışını Francis Bacon'dan, mekanistik sistemi Newton'dan, ezoterik inisiyatik geleneği Hermetizmden, geometriyi, sayıların gizemciliğini, orfik kültün etkilerini Pytagordan, ruh ve madde duality düşüncesini Descartes'dan alan paradigmadır. Öğretinin sentetik zemininde çağdaş paradigmanın izlerini de görmek mümkündür.

Bu paradigma, "Evren nesneler ve olaylar arasındaki dinamik ilişkiler ağıdır" diyen paradigmadır. Desteğini Doğu mistisizminden, bilimden ve felsefeden alır. Çağdaş paradigmaya göre algılanan - algılanmıyan, görülen - görülme-yen tüm nesneler uzay-zamanda dans ediyor. Dans Şiva'nın dansıdır. Şiva, Hinduların evrende birliği, bilimin, sanat'ın ve düşüncenin beraberliğini simgeleyen dans tanrısı. Dansının sonsuz akışı içinde yaratmakta ve yoketmekte, doğumla ölümün ritmini sergilemektedir. Maddeyi oluşturan atomların titreşimi kozmik dansın koreografisini ve senfonik müziğini oluşturmaktadır. Doğu mistisizmi, yaratma ve yok etmenin sonsuz sürekliliğinde, dinamik evren modelinin sezgisini uyandırmakta ve evrende bulunan sonsuz biçimlerin kesin şeyler değil, hayalî ve değişken olduğunu düşündürmektedir. Bu anlayışta, algılanan tüm nesne ve olaylar birbirine bağlıdırlar ve aynı gerçekliğin değişik görünümleridir. Evrende "**bir**"lık ve "**tek**"lık esastır.

Çağdaş bilim bu düşüncüyü üç dev buluşla desteklemektedir. Fiziğe 4. boyutu getiren, zamanla uzayın birbirinden ayrılmazlığını, birbirlerine dönüşebilirliğini gösteren, maddenin donmuş enerji olduğunu kanıtlayan izâfiyet kuramı, Atom-altı dünyasındaki gerçekliğin, kendi algı dünyamızdan farklı olduğunu keşfeden, evrende bağımsız nesnelerin olmadığını, herşeyin birbirine bağlı olduğunu ortaya koyan kuantum fiziği, bütün varedilmişlerin aynı bütünün parçaları olduğunu, özlerinin eş ve bir, kendi içlerinde bütünün bilgisini taşıdıklarını simgeleyen hologram teorisi.

Bilimler bilimi sibernetik de kosmozun canlı ve zeki olduğunu, sonucun var olduğunu ortaya koyuyor.

Felsefede Kant, Leibnitz'in Monad kavramını geliştirerek, maddenin cisimliliğini belirleyen nitelik kuvvettir derken, doğada cisim ve özün yokluğunu, enerjinin varlığını vurguluyor.

Mistisizm, felsefe ve bilim, evrenin yapı taşının düşünce olduğunda birleşmekte, evrensel gerçekliği ve düzeni bölünmez bir bütünlük olarak görmektedir. Ayrıca bu bütünlük ile onu gözlemleyen gözlemci arasındaki birliktelik ve beraberliğini savunmaktadır. Bu düşünceler, bizleri "Herkes, herkesten ve herşeyden sorumludur" yargısına ulaştırmaktadır.

Amacı evrimleşmek, daha yüksek ruh ve bilinç düzeyine erişmek, Aydınlanmak, evrenseliği yakalamak, Birle bir olduğumuz olgunluğuna varmak olan olan Masonik düşünce, çağdaş paradigmanın hâkim düşüncesiyle çakışır. Bu düşünce Hallac'ı Mansur'a "Enel hak" dedirten düşüncedir. "Tanrı insan değildir. İnsan tanrıdır." düşüncesi.

İnsanlığın vardığı bu bilgi ve düşünce düzeyinde, yaşadığımız çağa bilgi çağı denmektedir. Bu çağda zamanın sonuna geldik diyor günümüzün bir tarihçi düşünürü Fukuyama. Bu son, doğum, yaşam, ölüm çevriminin sona ereceğini, artık büyük olayların olmayacağını, hayatın duracağını kastetmiyor. İnsanlığın büyük temel sorunlarının nihai olarak halledildiği, teknolojinin yarattığı sınırsız zenginlik birikimi sayesinde tüm isteklerin karşılanma imkânlarının doğacağı, tarihsel kökenlerinden ve kültürel miraslarından bağımsız, homojen toplumların oluşacağı ve insanın evrensel değerlere göre onurlu bir varlık olarak kabul göreceği bir dünyayı işaret ediyor.

Bu işaretin aydınlığında gördüğümüz kadarıyla Masonluğun sosyal entropiye direnen, arınmayı, insanı yüceltmeyi hedefleyen, kaostan bir düzen çıkarmayı amaçlayan misyonu kroniktir. Masonluğun anlam dünyasına nüfuz edemeyen Masonlara, haricilerin bunlar da mı Mason yargısına muhatap olanlara, Masonluğu sadece regalya kuşanmak, unvan sahibi olmak sananlara, şekilciliği öze tercih edenlere, dış âlemin çirkinliklerini mesleğimize taşıyanlara bakışımız ironiktir.

Localarda Yapılan Konuşmalar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
<u>İSTANBUL</u>			
İDEAL	Selim Ramazanoğlu,	İlke ve Düzen	16.10.2000
	Haluk Özkarakaş	Atatürk	13.11.2000
	Demir Uygur	Bir Yaşama Sorunu Olarak	
	Atilla Erdemli	Profanlaşma	11.12.2000
	Faruk Han	Yeni Sosyo Ekonomik Düzen	22.01.2001
KÜLTÜR	Niyazi Yılmazay	Süleyman Mabedi Sonrası ve	
		Ortaçağda Masonluk	13.10.2000
	Ali Nahit Babaoğlu	Yeniçağda Masonluk	27.10.2000
	Deniz Oksal	Yabancı Gözüyle Atatürk	10.11.2000
	Metin Yelkenci	7. Bü. Üs. En Muh.	
		Servet YESARİ	24.11.2000
	Haluk Kulen	Türkiye'de Masonluk	08.12.2000
	Kaya Paşakay	Kudüsten Esintiler	22.12.2000
	Ahmet Oskay Şen	Türk Masonluğundan	
		Portreler -8. Bü. Üs. En Muh.	
		Dr. F. Takiyeddin ONURALP	05.01.2001
ÜLKÜ	Fikret Nemli	Salim Rıza KIRKPINAR K. ve	
		9. Senfoni	04.01.2001
KARDEŞLİK	Kaya Ekinci	Ömer Hayyam Bir İnisiye Midir?	18.01.2001
	Ruhet Genç	Atatürk	02.11.2000
	Basri Köseoğlu	Mu Medeniyeti	16.11.2000
	Can Arpaç	Göz Göre Göre Gözardı	
		Etmeye Hakkımız Olmayanlar	11.01.2001
HÜRRİYET	Aykut Keskindürk	Hoşgörü	25.01.2001
	Necati Böke	Atatürk	14.11.2000
	Yusuf Nomal	Masonlukta Eğitim	12.12.2000
	Tansu Gökçen	Baphomet	09.01.2001
	Yüce Erim	Ölümsüzlük	23.01.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SEVGİ	Haluk Pekuz	Toplum ve Masonluk	09.10.2000
	Sevil Çalışkan	Bilim, İnanç ve Ulu Yaratıcı	06.11.2000
	Murat Argon	Sevgi Üzerine	20.11.2000
	Giray Aksu, Erkan Şişman, Emre Doğu	Ezoterizm Ve Tarihsel Gelişimi	18.12.2000
MUSAVAT	M. Remzi Sanver	İnisiyasyonun Metodolojisi	20.10.2000
	Can Gökdoğan	Masonik Soruşturma ve Haricide Aranan Özellikler	17.11.2000
	Gürdal Çeliköz	Bitmeyen Özlemimiz VEFA	01.12.2000
LİBERTAS	A. Özmete	İnsanlık ve Ceza	11.10.2000
	Erdem Cever	Evrensel Yaşam ve İdeal	08.11.2000
	Tevhid Arıkan	Masonluk ve Laiklik	17.01.2001
HAKİKAT	Andon Parizyanos	Mithra MİSTERLERİ	22.11.2000
	Koray Darga	Bir Yaşam Öyküsü - Giacomo Puccini	17.01.2000
AHENK	Tuncay Kesim	M.'lik Eğitimin Tanımı, Amaç ve İlkeleri	25.10.2000
	Utku Oğuz	Atatürk	08.11.2000
	Tanju Koray	Masonluğun Çağa Uyumu	03.01.2001
	Ergun Zoga	Masonluğu Anlamak	17.01.2001
FAZİLET	Teoman Çetin	Masonlar Niçin Hürriyeti Savunmak Zorundadırlar?	10.10.2000
	Enver Necdet Egeran	Masonluğun Güncellenmesi	24.10.2000
	Ercan Öngör	Atatürk Devrimleri	07.11.2000
	Mümtaz Diker	Nur-u Ziya Sok. No: 25	05.12.2000
	Neşet Yazgan	1965 Olayları ve Türkiye Masonluğu	02.01.2001
	Üstün Gürtuna	Mozart Kardeşin Eserlerinde Masonik Temalar	13.02.2001
DELTA	Arif Davran	Masonik Sevgi	09.10.2000
	Kasım Eren	Türkçe'nin Kullanımında Yanlışlar	23.10.2000
	Cezmi Sezer	Cumhuriyet ve Atatürk	20.11.2000
SADIK DOSTLAR	Ertan Sunay	Mutluluğu Yersiz Heveslerden Kurtulmakta Aramalıyız	05.10.2000
	Necdet Egeran	Masonluğun Kanun, Kültür ve Sanatı	19.10.2000
	Ergun Zoga	Masonik Mesleğin Dinamizmi ve Bugünün Koşullarında Üyelerine Yüklediği Sorumluluklar	02.11.2000
	Semih Tezcan	Atatürk'ün Karakterinin Enteresan Yanları	16.11.2000
	Alp Ulusoy	Önlüksüz Mason; Dr. Albert Schweitzer	14.12.2000
	Adnan Sütmen	İnisiyatik ve Ezoterik Kuruluşlarda Adalet Kavramı	03.10.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Selçuk Erez	Manevi İnanç Sistemleri	17.10.2000
	Kaya Kerim Ekinci	Sembolik Koruyucu	31.10.2000
	Misak Toros	Tekris	28.11.2000
	Nedim Haviyo, H. Kerrar Karagözoğlu, Demir Özerman, Ahmet Gürsoy	Niçin Buradayız, Ne Arıyoruz?	14.11.2000
ŞEFKAT	Erhan Çulha	Evrensel Zaman ve An	13.11.2000
	Ali Savaşman	Yunus Emre'yi Anlamak	27.11.2000
HÜMANİTAS	Aleks Kapudağ	Coelhonun Görüşleri	24.10.2000
	Marco Benbanaste	Ulusal Eğitim Politikasında Atatürk'ün Devrimi	07.11.2000
	Runa Sontaş	Altın Oran ve Michel Ange	21.11.2000
HULUS	Lefter Karakaş	Çalışmalara Başlarken	11.10.2000
	Kimon Mungiu	Şövalye Ramsay	25.10.2000
	Lefter Karakaş	Masonluk Tarihine Bakış	01.11.2000
	Waltev Machate	Altı Kollu Yıldız	15.11.2000
	Dimitri Karakaş	Masonlukta Felsefe	29.11.2000
	Lefter Karakaş	Büyük Misterler	13.12.2000
	Lefter Karakaş	Yeni Yıla Başlarken	10.01.2001
	Kimon Mungiu	Masonluğun Kökleri	24.01.2001
FREEDOM	Nurhan Artel	Alzheimer Hastalığı	12.10.2000
	Üzeyir Garih	İş Hayatı ve Masonluk	09.11.2000
	Koral Embil	Ötenazi Üzerindeki Tartışma	23.11.2000
	Tunçel Gülsoy	Jazz ve Masonluk	04.01.2001
	Yasef Özserfati	Endülüslü Filozof Miamonides'in Hayatı	18.01.2001
DEVİRİM	Ergun Zoga	Günümüzde Bir Masona Yüklenen Görevler	18.10.2000
	Tanju Koray	Masonluğun Çağa Uyumu	29.11.2000
	Haluk Sanver	İntizam ve Tanınma Üzerine Bir Söyleşi	24.01.2001
PINAR	Haluk Sanver	İntizam ve Tanınma Üzerine	06.02.2001
SEVENLER	Levent Uysal	Etkili Sunum Teknikleri	24.11.2000
HİSAR	Şevki Gökerman	Ulusal Egemenlik ve Atatürk	07.11.2000
	Kemal Görkey	Aydın Olmak, Mason Olmak	30.01.2001
ÜÇGEN	Kaya Paşakay	Kudüsten Esintiler	06.10.2000
	Atilla Büyüktuncay	Atatürk Devrimlerinin Kronolojik Değerlendirilmesi	03.11.2000
	Tamer Ayan	Ham Taştan Küp Taşa	17.11.2000
	Metin Sağ, Mecit Çelebi, Adnan Dinçer	Masonlukta Teklif ve Sorumluluğu	15.12.2000
	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Adamlığı	12.01.2001
	Kazım Sarı	Ortadoğu Uygarlıklarında	
	Tosun Tosun	Mabed Mimarisi	26.01.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ÜÇİŞİK	Sevil Çalışkan	Bilim, İnanç ve Ulu Yaratıcı	06.11.2000
	Oktay Gündoğdu	Tampliye'ler, Şövalye	20.11.2000
	Güner Koçal	Ramsay ve Ritler	15.01.2001
	Halit Şehirlioğlu	Mühendislik ve Masonluk	29.01.2001
GÜN	Kaan Erdem,		
	Karun Nemlioğlu	Gönye Sembolizması	12.10.2000
	Mutlu İzmen, Cahit Güren	Türkiye'de Masonluk Tarihi	07.12.2000
	Daniel Şoef	Tampliye'ler ve Masonluk	21.12.2000
ÖZLEM	Galip Özgören	Düşünsel Evrim	04.01.2001
	Erol Balkanay,	Atatürk'ün Bilim ve	
	Enis Fosforoğlu	Teknolojiye Verdiği Değer	16.10.2000
	Ergun Akgüney,		
	Tanıl Esemeli	İyi Niyet ve Şüphe	27.11.2000
	Erdoğan Karakoyunlu	Masonik Erdemler	11.12.2000
	Nubar Kazanç	Masonik Sohbet	08.01.2001
	Nişan Sönmez	Malzememiz İnsan	05.02.2001
BAŞAK	Murat Güvercinci	Türk Masonluk Tarihi	26.10.2000
	Şinasi Afacan	Rehberlik	21.12.2000
IREM	Yıldırım Ekmekçiler	Yönlenme ve Yönlendirme	29.09.2000
	Yuda Yürüm	Dört Element	13.10.2000
	Sedat Uygur	Masonik Eğitim	27.10.2000
	Erdoğan Sağlam	Atatürk'ün Laiklik İlkesi	10.11.2000
	Serdar Hozan	Masonluk ve İnisiyasyon	24.11.2000
	Çınar Şahenk	Bitirmesini Bilmek	08.12.2000
	Sinan Gürmen	Bilginin Resmi	05.01.2001
	Koray Darga	O da Bir Masondu:	
EVREN		André Chenier	19.01.2001
	Argun Kınal	Gördüğümüz Lider, Atatürk	02.11.2000
	Albert J. Behar	İnsanlığın Kurtuluşu veya	
		Aydınlanmanın Hikayesi	16.11.2000
	Koray Acarlı	Evrenin Çocukluğu	30.11.2000
	Yorgi Petridis	Masonik Toleransın Sınırları	14.12.2000
	Sümer Saldıray	Sevgi	11.01.2001
	Ali Canbolat	Ham Taş	25.01.2001
PİRAMİT	Nedim Uzman,	Türkiye'de Aydınlanma	
	Necdet Kabil, Turgay Gökçen	Çabaları-ATATÜRK	10.11.2000
	İzzet Arkan	Kalp ve Damar Serliği	05.01.2001
	Kirkor Döşemeciyan	İngilterede Masonluk	19.01.2001
NİLÜFER	Kaya Paşakay	Kudüs'ten Esintiler	10.10.2000
	Murat Alkan	Bilim ve Evrensel Düşünce	23.10.2000
	Necmettin Turan	Tahkikat, Teklif ve Rehberlik	28.11.2000
BURÇ	Namık Omağ	Arif ve İrfan Sahibi Olmak	23.10.2000
	Nuri Üstündağ	Masonluk ve Bilgi Çağı	06.11.2000
	Ömer Kılıç	Adalet	20.11.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SEMBOL	H. İbrahim Gökdeniz	Gerçek Dünya-Sanal Dünya	04.12.2000
	Ali Taőpolat	Masonlukta Kardeşlik	16.10.2000
	Haluk Feyzioğlu	Őiirde Sembolizm	30.10.2000
	Murat Bilgili	17 Ağustos 1999 Sabaha Karşı	
		Gelen Ziyaretçi Doğa İdi.	13.11.2000
GÜVEN	Kaya Paşakay	Kudüs'ten Esintiler	27.11.2000
	Işık Seyran	Landmarklar	11.12.2000
	Tamer Ayan	Bilgi Çağı Masonluğu	08.01.2001
	Selim Karakölah	Duygusal Zeka ve Masonluk	09.11.2000
	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Hayatı	23.11.2000
MEŐALE	Ali Nejat Eğilmez	Alegori ve Sembol	01.02.2001
	Erhan Eran	Mimar Sinan	25.10.2000
	Bölen Eskinazi	Sabır ve İzdırap	03.01.2000
	Koray Darga	Bir Yaşam Öyküsü (Giacomo Puccini)	17.01.2001
ANADOLU	Kemal Görkey	2000'li Yılların Dengeleri	17.10.2000
	Raőit Temel	Üstat Derecesi	09.01.2001
	Tamer Ayan	24 Bölümlü Cetvel	23.01.2001
SEZĞİ	Taylan Karatuna	Laiklik ve Masonluk	24.10.2000
	Söleyman Kasırğa	Atatürk	07.11.2000
	Tamer Ayan	Eğitim İlkeleri ve Ç. D.'si	
		Muhakkik Bilgileri	21.11.2000
	Tamer Ayan	Kal. D.'si Muhakkik Bilgileri	21.11.2000
	Tamer Ayan	Üs. D.'si Muhakkik Bilgileri	21.11.2000
	Hayati Sevgen	M. Etiket	05.12.2000
	Ahmet Arol	Tekamöl ve Masonluk	19.12.2000
	Nubar Kazanç	M. Sohbet	02.01.2001
	Bilgin Turnalı	Etmoloji Tuzağı: Batınilik	13.02.2001
AKIL VE HİKMET	İbrahim Erentay	Evren, Dünya ve Biz	19.10.2000
	Atilla Karadağ	Vitriol	18.10.2000
	Kaya Kerim Ekinci	Masonik Bakışla Ömer Hayyam ve	
YEDİTEPE		Düşünceleri	13.12.2000
	Arif Gürdenli	Camel Trophy	09.11.2000
	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Hayatı	23.11.2000
	Nail Güreli	Toplum, Medya, őiddet ve	
		Hoşgörü	21.12.2000
GÖNYE	İlhan Cedimağar	Moriah'tan Araft'a	20.11.2000
	Demir Tiryaki	Yaşlanmanın Evrimi ve	
		Biyolojisi	18.12.2000
GÜZEL İSTANBUL	Adnan Sütmen	İnisiyatik ve Ezoterik Kuruluşlarda	
		Adalet Kavramı	03.11.2000
	Cenk Karacaoğlu	Masonik Bakış Açıőıyla Atatürk	17.11.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	E. Necdet Egeran	Dünyada Masonluğun Güncel Hale Getirilmesi Gayretleri	01.12.2000
	İsmail Gerçek	Günümüzde İnsan Olmak Kavramı	12.01.2001
	Tunç Timurkan	Türk Masonluğunun Geleceği	26.01.2001
GÜNİŞİĞİ	Şevki Gökerman	Ulusal Egemenlik ve Atatürk	30.10.2000
	Naif Timur	İnsan Hakları ve Bu Hakların Kazanılmasında Masonların Rolü	27.11.2000
TANYERİ	Tamay Ercan	Atatürk'ü Anlamak	10.11.2000
	Osman Tanık	Ülkü Mabedi	08.12.2000
	Erdin Canyonan	Holografinin Mistik Açıdan Yorumu	05.01.2001
	Gürdal Çeliköz	Bitmeyen Özlemimiz -VEFA-	19.01.2001
SADAKAT	Gürkan Aktoluğ	Sokrates'in 2. Derece Sembolizması Üzerine Düşen Gölgesi	14.11.2000
	Cevdet Attila	Sevgi	09.01.2001
MARMARA	Ekrem Ülkü	Kabala	06.11.2000
	Kaya Paşakay	Kudüsten Esintiler	20.11.2000
	Ersin Alok	Uzakdoğu Ezoterizmi	04.12.2000
SABAH GÜNEŞİ	Nusret Korun	24 Bölümlü (Birimli) Cetvel	09.10.2000
	Necmettin Turan	Harici Teklifi ve Tahkikat ile Çırac M.'a Rehberlik Yapılması	23.10.2000
	Sürel Solakozlu	M.'lukta Bayrak Sembolizması ve Önemi	27.11.2000
	Sürel Solakozlu	Bilim ve Din	08.01.2001
DOSTLUK	Zeki Alasya	Ön. BÜ. Üs. En Muh.	
	Tamer Ayan	Prof. Rıza Tevfik BÖLÜKBAŞI	23.10.2000
	Tuğrul Şavkay	Bilgi Çağı	06.11.2000
	Üzeyir Garih	Çırac Derecesinin Temel Kavramları	15.01.2001
	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Hayatı	29.01.2001
GELİŞİM	Kaya Paşakay	Kudüsten Esintiler	21.11.2000
	Aydın Ekinci	Kardeşlik	05.12.2000
	Ergun Celep	Gördüklerim; Düşündüklerim ve Anladıklarım	30.01.2001
ONUR	Reşit Ata	Rehber	07.11.2000
	Naif Timur	3'üncü Bin Yılda İnsanlık	21.11.2000
UMUT	Erol Değerli	Olumlu Düşüncenin Zaferi	16.10.2000
	Yusuf Nomal	Skoç Masonluğu ve İskoçya Anıları	11.12.2000
	Cem Erözü	Pergel, Gönye ve Mimar Koca Sinan	08.01.2001
	Giray Aksu, Ertan İşmen, Emre Doğu	Ezoterizm ve Tarihsel Gelişimi	22.01.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
YAKACIK	Erşan Tınay, Burçin Oraloğlu, Üstün Gürtuna A. Abbas Şahin	Masonluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	30.10.2000
KADIKÖY	Cenan Torunoğlu Ömer Faruk Kurt	Çağdaş Türk Toplumunun İnşası Cumhuriyet Döneminde Eğitim Felsefesi ve Sistemi	13.11.2000 27.11.2000
	Salih Karahasanoğlu	Doğmak	11.12.2000
	Salih Karahasanoğlu, Levent Tarhan, Duran Çakmak, Fatih Ertimur	İnsan ve Toplumun Şekillenmesinde Masonluğun Etkileri	22.01.2001
GEOMETRİ	Tanju Koray	Masonluğun Çağa Uyumu	18.10.2000
	Uğur Tuzlacı	Geometrinin Geleceği	15.11.2000
	Emin Armağan	Ahilik	10.01.2001
	Ahmet Orhun	İngiltere'de Spekülatif Masonluğun Kuruluşu	07.02.2001
DOĞU	Yılmaz Bahadır	Bilim, Din Felsefe	31.10.2000
	Kaya Kerim Ekinci	Masonlukta Ömer Hayyam, Düşünceleri ve Rubaileri	14.11.2000
	Ömer Kaymakçalan	Akıl ve Bilimin Topluma Egemen Olmayışının Nedenleri	28.11.2000
	İyigün Özütürk	Masonik Yemin	12.12.2000
	Aykut Akmenek	Türkiye'de Masonluk Tarihi	09.01.2001
	Ahmet Akkar	Felsefe ve Masonik Felsefe	23.01.2001
ÜLKÜM	Ahmet Akkar	Masonluğun Temel İlkeleri Üzerine Bir Araştırma	31.10.2000
	Yusuf Nomal	Atatürk	14.11.2000
	Hoşcan Tura	İnsan Hakları ve Masonlukta Hak Kavramı	28.11.2000
	Naif Timur	Atatürk ve Masonluk	12.12.2000
	Kaya Paşakay	Kudüs'ten Esintiler	09.01.2001
	Fikret Nemli	Salim Rıza Kırkpınar K. ve 9. Senfoni	23.01.2001
UFUK	Ahmet Turat	Kardeşlerim Beni Böyle Tanırlar	19.10.2000
	Koray Bayraktaroğlu	Karizmatik Bir Lider (ATATÜRK)	16.11.2000
	Gürdal Çeliköz	Bitmeyen Özlemimiz: VEFA	30.11.2000
	Behzat Erdoğan	Dostluk ve Sevgi	14.11.2000
DORUK	Salih Cengiz	Hayatın Moleküller Kökeni	10.10.2000
	Kaya Paşakay	Kudüsten Esintiler	07.11.2000
	Panel: Fadil Harma, Melih Uzbil, Yunus Özden, Ersal Akçay	Atatürk	08.11.2000
	Sedat Toydemir	Simavnalı Bedrettin	22.11.2000
	Faruk Keskinel	Olimpiyat Tarihi ve Sydney 2000	21.11.2000
	Hoşcan Tura	Ritüel Tasarıları Hakkında	05.12.2000
	Ömer Hülagü	I-II-III. Derece Bilgileri	02.01.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Nedim Uzman, Turgay Gökçen, Necdet Kabil Erol Değerli	Türkiye'de Aydınlanma Olumlu Düşüncenin Zaferi	16.01.2001 30.01.2001
TESVİYE	Erşan Tınay, Murat Bilgili, Üstün Gürtuna, Ali Abbas Şahin Achille Caporalini Timur Koloğlu Murat Dağal	M.İluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları Masonluk Bilinç Üzerine Yeni Çağ Düşüncesi, Uygulama Alanları ve Sapmalar	30.11.2000 16.11.2000 14.12.2000 25.01.2001
SABAH YILDIZI	Ahmet Orkan Şadan Ersoy	Masonlukta Disiplin Masonluk ve Atatürk	23.10.2000 06.11.2000
GÜNEY	Arif Gürdenli Haluk Sanver İyigün Öztürk Can Kapyalı	Camel Trophy 2000 İntizam ve Tanınma Üzerine Bir Söyleşi Yemin 21. Yüzyıl Geleceğin Mimarları: Masonlar	12.10.2000 04.01.2001 18.01.2001 01.02.2001
ATAYOLU	Alp Ulusoy İlhan Cedimağar	Önlüksüz Mason : Dr. Albert Schweitzer Moriahtan Arafata	13.11.2000 27.11.2000
ALTAR	Şinasi Afacan, Haluk Oral, Zeki Alasya Ali Çakır Enver Yalçın	Atatürk'ün Son Günleri Anadolu Medeniyetleri - II Mitoloji ve Masonluk	31.10.2000 28.11.2000 09.01.2001
NAR	Kaan Baturay, Eser Karakaş Tuncay Şanlı Gökhan Özer Erşan Tınay, Murat Bilgili, Üstün Gürtuna, Ali Abbas Şahin Ahmet Cevdet Yalçınır, Işıkhan Güler	Tampliye Şövalyeleri Hayat Meselesi ve Atatürk Rönesans ve Masonluk Masonluğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları Tsunami ve Türkiye Kıyılarındaki Etkileri	09.10.2000 20.11.2000 04.12.2000 15.01.2001 29.01.2001
YÜCEL	Ergun Zoga Erol Değerli Kaya Paşakay Bülent Şen	21. Yüzyılda Masonluğun Masonlara Yükllediği Görevler Olumlu Düşüncenin Zaferi Fransa'da Masonluk Köy Enstitüleri	12.10.2000 04.01.2001 18.01.2001 15.02.2001
GÜZELLİK	Neş'et Karaca Kemal Gönenç Tamer Ayan Yusuf Nomal Alp Ulusoy	Rudyard Kipling Atatürk ve Özel Yaşamı 24 Bölümlü Cetvel Akıl ve Hikmet Önlüksüz Mason: Dr. Albert Schweitzer	31.10.2000 14.11.2000 28.11.2000 09.01.2001 23.01.2001
KÜRE	Nural Denker	İnsan Hakları ve Masonluk	02.10.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Leon Saporta, Turgut Akmenek	Diyalog	13.11.2000
	Önal Özsaruhan	Kalbimiz ve Biz	11.12.2000
	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Hayatındaki Rolü	08.01.2001
ÇEKİÇ	Süha Aksoy	Toplum ve İnsan	24.10.2000
	Yusuf Nomal	Akıl ve Hikmet	07.11.2000
	Naif Timur	İnsan Hakları ve Bu Hakların Gelişmesinde Masonların Rolü	05.12.2000
TAŞOCAĞI	Burçin Oraloğlu	Ateşi Sunan Adam	16.01.2001
	Demir Tiryaki	Yaşlanmanın Evrimi ve Biyolojisi	29.11.2000
	Fuat Altınsoy	Kopenhag Kriterleri ve Türkiye	01.11.2000
	Tamer Ayan	24 Bölümlü Cetvel	10.01.2001
MİMAR HİRAM	Mustafa Doğrusoy	Masonlukta İdari Organlar, Yetkiler, Kavramlar	27.09.2000
	Albert Erbeş	21. Yüzyıla Girerken İrkçiliğin Bir Hür Mason'a Düşündürdükleri	11.10.2000
	Hakan Akçar	Yeni Bin Yıla Girerken Çağını Aşmış Bir Devlet Adamı; ATATÜRK	08.11.2000
	Hilmi Or	Göz Sağlığı Hakkında Bilmemiz Gerekenler ve Yanlış Bildiklerimiz	22.11.2000
	Haluk Bitek	Ritüellerde Rol Alan Kişiler	06.12.2000
	Bülent Eskinazi	Sabır ve İzdırap	03.01.2001
ANIT	Tansu Bayraktar	Kendimizi Tanımak	23.10.2000
	Ahmet Turat	Kardeşlerim Beni Öyle Tanırlar	06.11.2000
	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Hayatı	04.12.2000
	Rüştü Çelebioğlu	Kültür	29.01.2001
KÖRFEZ	Tamer Ayan	Bilgi Çağında Masonluk	26.10.2000
	Şinasi Afacan, Zeki Alasya	Atatürk'ü Anma	09.11.2000
	Acar Tekinel	Masonluk Nedir? Ne Değildir?	18.01.2001
ZEYTİNDALI	Celil Layiktez	Washington'da Nur Locasının Tahsis Töreni	06.10.2000
	Macit Gökyıldız	Günümüzde Türkiye'de Bankacılık	03.11.2000
	Hitay Güner	Anadolu'nun Dünya Coğrafyasındaki Yeri	01.12.2000
	Celil Layiktez	Tamplier Şövalyeleri	15.12.2000
IRMAK	İbrahim Erentay	İnsan Nasıl Özgür Olur?	10.10.2000
	Haluk Pektaş, Tahsin Ünal	Geleneğimizde KA Mirası	24.10.2000
	İbrahim Erentay	Gelecek ve Biz	21.11.2000
SEBAT	Haluk Oral	Cumhuriyet	17.10.2000
	Şinasi Afacan, Haluk Oral, Zeki Alasya	Atatürk'ün Son Günleri	31.10.2000
	Ayhan Dural	Ahiler ve Ahilik	28.11.2000
	Tamer Ayan	Bilgi Çağında Masonluk	12.12.2000
	Bilgin Tunalı	Ne Türden Bir Güzellik	09.01.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SEVGİ YOLU	Reşit Ata	Rehberlik	16.10.2000
	Vecdi Tamer	Atatürk ve Kıyafet Devrimi	30.10.2000
	Erşan Tınay, Burçin Oraloğlu,	Masonluğun Yazılı Olan ve	
	Üstün Gürtuna, Ali Abbas Şahin	Olmayan Kuralları	13.11.2000
	Atilla Vanlıoğlu	Neyzen Tevfik	11.12.2000
	Faruk Keskinel	Olimpizm ve Masonluk	08.01.2001
	Ömer Ayan, Yalın Vanlıoğlu, Cavit Isiyel, Berk Gürdoğan	Kuvvet	22.01.2001
RÖNESANS	Aziz Kurt	Avrupada Aydınlanma ve Felsefesi	03.10.2000
	Mithat Melen	Masonluğun Dışa Açılması	12.12.2000
	Fatih Öztürk	Sevgi, Paylaşmak ve Masonluk Üzerine Birkaç Söz	23.01.2001
VEFA	Hakan Besnili,		
	Candan Varlık, Ziyaeddin İmer	Masonlukta Özeleştirir	17.11.2000
	Güngör Önal	Yaşarken	01.12.2000
	Ziya Tanalı	Masonluğun Anlatımı Üzerine Bir Deneme	15.12.2000
	Erol Eren, Erman Bozkurt, Ahmet Özgen	Masonluk ve Felsefe	22.12.2000
	Üzeyir Garih	İş Alemi ve Masonluk	05.01.2001
	Murat Duygan, Erkan Yatağan, Cumhur Erkaya	Masonluk ve Özgürlük	26.01.2001
SUR	Zeki Alasya	Filozof Dr. Rıza TEVFİK	26.10.2000
	Barbaros Sağdıç	21. Yüzyıl	09.11.2000
	Zeki Alasya	Kuruluşumuzdan Bugüne Binalarımız	04.01.2001
AYDINLANMA	Nişan Sönmez	Vefa	18.10.2000
	Yuda Yürüm	Dört Element	13.12.2000
	Tanju Koray	Masonluğun Çağa Uyumu	10.01.2001
	Tamer Ayan	Eğitim İlkeleri ve Çırak D.'si Muhakkik Bilgileri	24.01.2001
	Tamer Ayan	Kal. D.'si Muhakkik Bilgileri	24.01.2001
	Tamer Ayan	Üs. D.'si Muhakkik bilgileri	24.01.2001
AKASYA	Gündüz Karul	İnsan, Doğa ve Sanat	19.10.2000
	Yiğit Tanyolaç	Cumhuriyetimiz	02.11.2000
	Hilmi Yenidünya	Başöğretmen Atatürk ve Öğretmenler	16.11.2000
	Ziyaettin Etker	Yaşadığımız Çevre İstanbul	30.11.2000
	Fuat Altınsoy	Kopenhag Kriterleri	14.12.2000
	Anıl Sarıbayraktar	Masonik Sembolizma	25.01.2001
	K. Neşet Üster	Masonik Eğitim	08.02.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SÖZ	Nihat KaraköŖe	Eğitim ve Devamın Etkileri	16.01.2001
AKEV	Zeki Alasya	Dünden Bugüne Binalarımız	14.12.2000
	Erkul Uően	Masonik Etiket	11.01.2001
	Nubar Kazanç	Masonluktan Esinlenmeler	25.01.2001

ANKARA

UYANIş	Kurtuluş Çelebi	Öylesine Bir Söyleő	06.10.2000
	Selman Ugan	Zerdüő ve Mazdaizm	03.11.2000
	Yücel Güngen	İnsanlığın Evrimi ve Masonluk	17.11.2000
	Munis Özer	Yapı Ustalığı	01.12.2000
DOğUş	Farabi Dora	Zaman	26.09.2000
	İsmail Hakkı Ayhan	Bilim, Akıl ve İnsan	10.10.2000
	Coőkun Ağan	Tesviye'de Buluőalım	14.11.2000
YÜKSELİş	Erdal Türdü	Kader	05.10.2000
	Pulat Otkan	Sembollerle Anlatmak İstediklerimiz	19.10.2000
İNANIş	Cemil Tezcaner	Tolerans-Hoşgörü	09.10.2000
	Okay Yalđın	Globalleşmeye Elektronik İş Ortamının Etkisi ve Camiamıza Yansıması	23.10.2000
	Ergun Konur	Hermetik Öğreti Sistemlerinden Kaynaklanan Felsefi Yaklaşımlar	13.11.2000
BİLGİ	Enver Necdet Egeran	M.'luğun Güncelleőtirilmesi	04.10.2000
	Tevfik Orbey	Yedi Yılın Sonunda M.'lukta Öğrendiklerim ve Düşündüklerim	18.10.2000
	Tamer Ayan	Bilgi Çağı M.'luğu	01.11.2000
	Tamer Talu	Rönesans ve Aydınlanma Çağında Masonluk	26.10.2000
	Türev Berki, Tevfik Orbey	Mozart K.'le 7 Yıl (1784-1791)	03.01.2001
BARIş	Okan Işın	Ortaçağ Loncaları ile Operatif Localar Arasındaki Farklılıklar Nelerdir?	
		Spekülatif Hür M.'luk Hangisine Dayandırılmalıdır?	06.11.2000
	Necdet Ačanal	Sanat M.'luğundan Fikir M.'luğuna Geçiş ve Dünya	
		M.'luğundan Örnekler	20.11.2000
DİK MEN	Yener Ergüven	Benim Anladığım Masonluk	05.10.2000
	Aykut Çınaroğlu	Atatürk ve Arkeoloji	19.10.2000
	Kuşat Yazıcıoğlu	Erozyon	02.11.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Namık Kemal Baran	Barış Hekimleri	07.12.2000
YILDIZ	Mezaim Doğan	M.'luğun Yapısı	23.11.2000
	Mehmet Serdar Binnet	Cumhuriyete Doğru Türk M.'ları	20.12.2000
	Atilla Çelik	Masonluk ve Eklektisizm	11.01.2001
	Sinan Vargı	Masonlukta Mabet Kavramı	25.01.2001
ÇANKAYA	Faruk Kavkeralp,		
	Aziz Sıdar	Kabala ve Masonluğa Etkisi	13.10.2000
	Metin Sağnak	Hepimiz Çırağız	27.10.2000
	Haluk Güngör, Eşref Günbaş	Masonik Gerçek	24.10.2000
	Altay Birand	Tarih İçinde Mesleğimizin Rolü	26.01.2001
ARAYIŞ	Sabit Ağaoğlu	M.Olabilmek	17.10.2000
	Ural Ada	William Shakespeare'in	
		Gizemli Eserleri ve M.	21.11.2000
	Engin Bellisan	Eski İnançların Güncel	
		Yansımaları	19.12.2000
ÜÇGÜL	Şahin Yenişehirlioğlu	Ütopya	11.10.2000
	Orhan Pazarcık	Liderlik	25.10.2000
	Aydın Özkaynak	Bayrakların Dili	08.11.2000
	Onur Arsal	Yeni Dünya, Yeni İnsan ve	
		Masonluk	10.01.2001
AHİLER	Ali Rıza Arat	Mutluluk	09.11.2000
	Alp Ulusoy	Bir Önlüksüz Mason:	
		Dr. Albert Schweitzer	23.11.2000
ÇAĞ	Öner Çakar	Altın Oran	02.10.2000
	Ziya Tanalı	Güncel Yaşamın Kültür Üzerinde	
		Düşündürdükleri	18.12.2000
GÖNÜL MİMARLARI	Erkmen Böke	Masonik Disiplin	16.01.2001
	Naki Selmanpakoğlu	Doğada ve İnsanda Erozyon	06.02.2001
EŞİTLİK	Asım Ak'in	Atatürk Ulusçuluğu ve Biz M.'lar	14.11.2000
ANKARA	Ö. Faruk Türkmen,	Görkemli Üçgenler:	
	Faruk Edes,	Yunus Emre-Hacı Bektaş ve	
	Kadir Dursun	Mevlana'da İnsan ARAYIŞI	29.09.2000
	Tufan Karşıdağ	Türklerde Hoşgörü	20.10.2000
	Buğra Çilingir	Beyruni	03.11.2000
	Aydın Paykoç	Masonik Kitap (Hiram Key)	08.12.2000
YUNUS EMRE	Yavuz Güven	Şamanizm ve Felsefesi	13.11.2000
	Erdem Işıkan	Kabala	27.11.2000
	Ethem Sena Çınar	Dinlemek, Anlamak, Öğrenmek	11.12.2000
	Yaşar Aysev	Teklif, Tahkikat, Rehberlik	22.01.2001
İLKE	Erim Tanju	Neden Buradayız?	27.10.2000
	Utku Sağdıç	Küreselleşme	26.01.2001
ATANUR	Ufuk Ergun	Altın Oran	06.11.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Sabit Ağaoğlu	Mason Olabilmek	20.11.2000
ÇUKUROVA	Işık Olcay	Mimar Sinan'dan	23.10.2000
ERDEM	Ömer Cengiz	Mesleki Tarihimizden Bir Kesit	03.10.2000
	Engin Bellisan	Atatürk Yolu	05.10.2000
	Ateş Akyüz	Amerika'dan Masonik İzlenimler	17.10.2000
	Ercüment Yücel	Ahlak ve Hukuk	07.11.2000
	Asım Akin	Pozitif Düşüncenin Kökenleri	21.11.2000
	Çetin Gülovalı	Meslekte İlk Adımlar	16.01.2001
DENGE	Murat Artu, Yavuz Böke, Burhanettin Al	Masonluğa Doğru: Tolerans	10.10.2000
	Ziya Utkutuğ, Selim Türkbaş,		
	Haluk Alatan	M.'luğa Doğru	28.11.2000
	Süreyya Ural	Globalleşme	09.01.2001
	Hakan Şatıroğlu	1. Meclis	23.01.2001
DOĞAN GÜNEŞ	Özden İleri	Ayrılmamız Gönnye Üzerinden Oldu	27.11.2000
TOLERANS	O. A. Çezik	Bedri YİĞİT K.	27.09.2000
	Altay Birand	İskenderiye	11.10.2000
	Osman Atilla Çezik	Katharosçuluk	25.10.2000
	Haluk Deda	Atatürk Neleri Neden Verdi?	08.11.2000
	Metin Heper	Magna Carta ve M.'luk Geleneği	13.12.2000
KUTUP YILDIZI	Aydın Sefa Akay	Aydınlanma Çağında M.'luğun Etkileri ve Türk M.'luğu	21.12.2000
BAŞKENT	Oktay Solak	Landmark'lar ve M.'luğun Yazılı Olmayan Kuralları	16.10.2000
	Şükrü Demirel	Toplumsal Olgu Olarak Din	06.11.2000
	Erdem Evren	Yarın Bir Oğlumuz Doğuyor, Baba Olmanın Gururunu Yaşıyoruz	20.11.2000
	Ertan Tatlıcıoğlu	Karanlık Dünyamızı Aydınlatan Bilimin Mum Işığı	04.12.2000
	Erdem Evren	Öğretmen Yoktur, Öğrenci Vardır	29.01.2001
GÖKKUŞAĞI	Okan Işın	Masonik Çalışmalarda Bilgilenmeye Olduğu Kadar Eğlenceye de Önem Verilir	29.09.2000
	Erçin Kasapoğlu	Çekiç Felsefesi	20.10.2000
	Tuncay Kesim	Masonik Eğitimin Tanımı Amacı ve İlkeleri	03.11.2000
ANTALYA	Erol Işın	Pergel ve Gönyenin Düşündürdükleri	21.09.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Atilla Ramazanoğlu	Tesviye ve Şakulun Düşündürdükleri	19.10.2000
	Enver Necdet Egeran	Güncelleşmekte Olan M.'luğumuz	02.11.2000
	Halit Kakinç	Aydınlanmacı M.'luk	16.11.2000
	Metin Sevrük	İki Sütün'un Düşündürdükleri	07.12.2000
	Göksen Yedigöller	Akl-ü Hikmet, Kuvvet ve Güzellik Sütünlarının Düşündürdükleri	18.01.2001
EKİN	Necdet Açılan	Masonlukta Efsaneler	03.10.2000
	Yücel Kanpolat	Yeni Milenyum (Akıl ve Bilim)	17.10.2000
	Tolga Ener	Uygarlığın Barbarlığa Karşı Davası	31.10.2000
	Oktay Kural	Voltaire Kardeşimiz	07.11.2000
	Tuğrul Tankut	Deprem-Yanlışlar ve Doğrular	21.11.2000
	Haldun İplikçioğlu	Bilim ve Yönetici Sınıf	05.12.2000
YÖRÜNGE	Hilmi Kansu	Bir M. Olarak Neleri Bilmeliyiz?	26.09.2000
	Şener Koçyıldırım	Bağnazlığın Karanlığında	
		M.'luğun Nuruna	10.10.2000
	Mehmet Murat Ünal	Dul Kesesi	14.11.2000
PERGEL	Ali Selçuk	Evrensel İnsan	03.10.2000
	Hüsnü Çubukçu	Türkçenin Doğru ve Güzel Kullanımı	07.10.2000
	İhsan Baş	Fanatizm ve M.'luk	31.10.2000
	Ertan Delilbaşı	M.'lukta Sır ve Saklanması	07.11.2000
	Ünal Sakıncı	K.'lik Sofrası	21.11.2000
	Nurettin Cengiz	M.'ik Sır ve Saklanması	05.12.2000
	Ercüment Öktem	Özel Ahlak Sistemi ve M.'luk	19.12.2000
	E. Sena Çınar	Doğruluk ve Sabır	02.01.2001
UYUM	Ömer Ünver, Levent Akbaş	Kendinden Arınmak	11.01.2001
GÜNEY YILDIZI	Sabri Yurdakul	Masonik Dayanışma	14.12.2000
	Ömer Fıratoğlu	Teknik ve Masonik Sevgi	25.01.2001
AND	Güngör Yerdeş	Çıracılık Ruhu	23.11.2000
ESKİŞEHİR	Taner Ercan	Kardeşlik Kavramı	16.11.2000
ÇINAR	Teoman Alptürk	Dostluk ve Sevgi	02.11.2000
	Ali Arslan Özorhan	Yaşam ve Stres	16.11.2000
	Alp Korkut Perçin	Türkiye'de Aydınlar ve Masonluk	30.11.2000
EVİRİM	Cemil Lalik	Loca Amblemimizin Hazırlanması, Anlam ve Sembolizması	02.10.2000
	Beşir Erakman	Evrım	20.11.2000
PUSULA	Ahmet Emin Aslan	Bilişimin Bize Katkıları	04.10.2000
	Talat Yurdakul	Bilişim Tıp ve İnsan	18.10.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ODAK DEFNE	Haluk Tuna	Bilişim, Maliye ve İnsan	01.11.2000
	Engin Bellisan	Atatürk Yolu	05.10.2000
	Uğur Çilingiroğlu, Namdar Uluşahin Eftal Ceritoğlu	Türkiye İçin 20. Yüzyıl Dosyası -Gelir Dağılımı- Türk Masonluğunda Tekris, Gayri Muntazamlık ve Devam	04.10.2000 18.10.2000
	Burhan Apaydın	Antik Çağ'da İşlem Dünyası'na Yansıyan Işık	01.11.2000
	Ender Ergun, Levent Birgin Ender Ergun, Levent Birgin	Türkiye İçin 20. Yüzyıl Dosyası -İnsan Hakları- Türkiye İçin 20. Yüzyıl Dosyası -21. Yüzyılda Nasıl Bir Türkiye-	15.11.2000 06.12.2000
BİLİM	Serdar Ertun	Aydınlanma Çağı ve M.'luk	11.10.2000
	Ural Ada Halit Yıldırım	Francis BACON ve M.'luk Akıl, Zeka, Sezgi, Hikmet ve M.'luk	25.10.2000 08.11.2000
	Atilla Tözün Halit Yıldırım	Ezoterizm ve M.'luk Ölüm, Ruhun Ölümsüzlüğü ve M.'luk	22.11.2000 10.01.2001
	Ateş Akyüz Metin Ercan Emin Akata Erkan Yücel	ABD ve M.'luk Meram ve Zeban Doğrular - Yanlışlar Sarmaşığı Işıkçılık ve M.'luk	28.11.2000 14.11.2000 09.01.2001 23.01.2001
MOZAİK	Soner Akyol Reşit Ata Asım Akın	Mihtras ve Mihtrasızım Rehber ve Rehberlik Pozitif Düşünce ve Biz Masonlar	10.11.2000 24.11.2000 22.12.2000
GÜNEŞ	Mustafa Çakır Sunar Birsöz Yılmaz Topkara	Masonlukta Sır Psikoanaliz ve Kişilik Gelişimi M.'lukta Nezaket	12.10.2000 23.11.2000 11.01.2001
ÇAĞRI	Ahmet Çakıroğlu	1. D.'nin Öğretileri	03.01.2001
BİRLİK	Erdem Evren	Duyduğumu Unuturum, Gördüğümü Hatırlarım, Yaptığımı Anlarım	21.11.2000
	Erdem Özşınmaz Ali Gürsel	Boşa Geçen Bir Ömür Masonlukta Dayanışma ve Yardımlaşma	05.12.2000 19.12.2000
	Gürsel Usta Sinan Önem	Masonlukta Paylaşma Kalfa Derecesi	19.12.2000 16.01.2001
	Nejat Hatapkapulu	Taassup ve Boş İnançlar	16.01.2001
	Türev Berki	Türkiye'nin Çoksesli Müzik Serüveni Üzerine Çeşitlemeler	08.01.2001
TANYILDIZI			

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İZMİR			
İZMİR	Talat Muşkara	Benliğinizi Yüceltin	21.09.2000
	Ulvi Puğ	Bizim Dışımızdaki Dünya	
		Neden Karanlık	21.09.2000
	Halit Menemenlioğlu	Bencillğin Akıl Yolu ile	
		Yenilmesi	21.09.2000
	Can Karaca	Kardeşlik Zincirinin Anlamı	05.10.2000
	Tayfun Erkızan	Görev Bilinci	05.10.2000
	Nüvit Vardarlı	M.'nun Yaşamı ve Sosyal İlişkiler	05.10.2000
	Kutlu Payaslıoğlu	Türk Musikisinin Dünü,	
		Bugünü, Yarını	19.10.2000
	Avram Ventura	Mistik Doğu Öyküleri Işığında	
		M.'ik Erdem	02.11.2000
	Muharrem Erkekler	Aynada Aradığım	16.11.2000
	Hakan İrtem	Kalfalığın Önemi	16.11.2000
	Remzi Sanver	Işığı Arayanların Hikayesi	30.12.2000
	Bozkurt Güvenç	Magna Carta'dan Kopenhag	
	Kriterlerine Toplumsal		
	Ulu Erdemler	14.12.2000	
	Ergün Aybars	Ermeni Tehcirinin Sebebi ve	
		Sonuçları	21.12.2000
NUR	Sedat Özbeyler	Mason ve Gerçek Mason	26.09.2000
	Nazım Ece Özbaş	Atatürk'ün Eğitim Felsefesi	24.10.2000
	Suat Şehirlioğlu	Rehberlik	02.01.2001
PROMETHEE	Edip Ufuk Avun	Mabetteki Çıracık	18.10.2000
	Zeki Alasya	Kültür - Toplum ve M.	13.12.2000
GÖNÜL	Berkhan Savaşçın	Yazdık, Öldük, Doğduk	28.09.2000
	Baykal Yaylalı	Öğle Vakti Gölge Yok Oldu.	09.11.2000
	Hüsnü Göksel	Bilim - Gerçek M.'luk	23.11.2000
	İbrahim Temiz	M. Ve Ütopya	21.12.2000
	Sinan Kantarcı	Vitriol	21.12.2000
	Hakan Kündük	Mason Olmaya Çalışmak	04.01.2001
İRFAN	Eyüp Sabri Uçan	Mason Olarak Görevlerimiz	18.01.2001
	Tahsin Eğilmez	Özgürlük	16.10.2000
	Celal Aslan	Atatürkçü Düşünce Işığında	
		Eğitim	16.10.2000
	Salim Arslanalp	Bir Portre, Bir Dünya Görüşü:	
	Suzanna TAMARO	27.11.2000	
	Cihangir Gener	İnisiyatif Öğreti	11.12.2000
ÜMİT	Bülent Erkan	Niçin Buradayız?	26.09.2000
	Nazım Ece Özbaş	Atatürk'ün Eğitim Felsefesi	24.10.2000
	Cem Beşerler	Tekliften Rehber Üstatlığa	19.12.2000
	Mehmet Çelebisoy	Akıl ve Hikmet Bize	
		Kendimizi Tanıtsın	19.12.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
EPHESUS	Serkan Ergüneő	Mutluluğa Ahlakı Olgunlukla Ulaőabilmek	19.12.2000
	Semih őah	Hakikati Aramak	02.01.2001
	Hüseyin Bora Balkıő	Evrensel Kardeşlik	25.09.2000
	Oğuz Fikret şahin	Hak ve Adalet	04.12.2000
EYLEM	Saadettin Atav,	M.'lukta Ne Umdum,	25.09.2000
	Burak Kızak, Selami Alp	Ne Buldum?	
	Sezai akmak	Landmarklar	09.10.2000
	Cemal Can Ergüven	Mühendislik ve M.'luk	09.10.2000
	Ömer Akyüz	Açılıő ve İlk Görev	20.11.2000
	Ruhi ankaya	Güzellik Üzerine	04.12.2000
	Selçuk Cengiz	Sevgi	15.01.2000
MANİSA	Özlen etinel	Evrensellik	15.01.2001
	Nadir Kızılüneőler	M.'luk ve Görev Anlayışı	04.10.2000
	Zeki Alasya	Kültür - Toplum ve M.	13.12.2000
	Refik Çetinalp	24 Bölüm Cetvel	28.09.2000
EGE	Ozan Gün	Taşçı Kalemi ve eki	28.09.2000
	Bünyamin Hazan	M.'ik Erdemler	28.09.2000
	Hasan Girenes	Tefekkür Hücresi	12.10.2000
	Erhan Keşfeden	L.'nın Büyük ve Küçük Nurları	12.10.2000
	őeyda etin	Ruhsal Erdemsizlikler	12.10.2000
	Levent Özbakkaloğlu	Atatürk'ü Anlamak	09.11.2000
	Cüneyt Sezener	L.'nın Sembolleri	23.11.2000
	Mehmet aylı	Eldiven	23.11.2000
	Seyhan Teoman	Kaybolan Uygarlıklar	23.11.2000
	Arif Keserman	Türklerden Önceki Anadolu Uygarlıkları	04.01.2001
	Murat Lekili	Mısır Uygarlığı	07.12.2000
	Mert Özbakkaloğlu	Selçuklu Uygarlığı	04.01.2001
IşIN	Cahit Ülkü	Osmanlı ve Uygarlık Kavramı Üzerine Düşünceler	18.01.2001
	Münir Ereltik,	Hür İrade ve Adalet	25.09.2000
	Necdet Akman		
	Mustafa Kulalıoğlu	Toplumsal Gelişmeler ve M.'luk	23.10.2000
BAşARI	Nuri Erçetin	Zaman Felsefesinin Gelişimi	18.01.2000
	Emin İören	M.'ik Görevlerimiz	02.10.2000
	Tolga Özkaner	Siyah ve Beyaz	16.10.2000
	Kutlu Payaslı	Türk Sanat Müziği Gelişimi	13.11.2000
	Cihangir Gener	İnsiyatik Öğreti	11.12.2000
	Özkan Aras	Konfüçyüs Etik Öğretisi ve Taoizm	08.01.2001
ÜŐSÜTUN	Serdar elik	Kendini Bilmek	21.09.2000
	Gökhan Özsan	Ezoterizm	05.10.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Hasan Acargil	Kalfalık Derecesindeki Küptaş	19.10.2000
	Salih Erol Köprücü	M.'lukta Devam	19.10.2000
	Hulki Yedier	Nasıl Kalfa Oldum?	02.11.2000
	Mehmet Ali Kaptanoğlu	M. Olabilmek İçin Nasıl Ayrı Bir Çaba Sarfedyorum?	02.11.2000
	Erdem Giray	Atatürk'ün Laiklik Anlayışı	16.11.2000
	Tanjet Mutlu	Hepimiz Aynı Sebeple mi Buradayız?	30.11.2000
	Ali Özdoğan	M. Arkadaş, M. Koca, M. Baba	30.11.2000
	Bozkurt Güvenç	Magna Carta'dan Kopenhag Kriterlerine Toplumsal Ulu Erdemler	14.12.2000
	İsmail Hamit Hancı	Alacakaranlıkta Doğuda İlk Gördüğüm	11.01.2001
	Vedat Sayınsoy	Beden Dili	11.01.2001
KARŞIYAKA	İhsan Tehmen	Kendini Bil	25.09.2000
	Erden Nadi Ünler	Beş Köşeli Yıldız	25.09.2000
KORDON	Yahya Şerif Tosun	Kader	21.09.2000
	Yurdal Keskiner	Bir Yere Ait Olma Duygusu	19.10.2000
	Tufan Özçayır	İnsan Yine İnsan	02.11.2000
	Talat Tuğçetin	İnsan Hakları	30.11.2000
	Bozkurt Güvenç	Magna Carta'dan Kopenhag Kriterlerine Toplumsal Ulu Erdemler	14.12.2000
	Yılmaz Saraçoğlu	Bir Efsane	20.12.2000
DOĞA	İbrahim Sökmen	İhtiyatlı Olmak	04.10.2000
	Mehmet İhsan Yavuzylmaz	Duygusal Zeka	18.10.2000
	Etem Ali Leblebicioğlu	Bilimsel Hoşörü, Vicdan Özgürlüğü ve Atatürk	01.11.2000
	Ceyhan Aldemir	Erdeme Ulaşmada Bilim, Sanat ve Tekniğin Rolü	29.11.2000
	Zeki Alasya	Kültür - Toplum ve M.	13.12.2000
	Hikmet Özkalay	İzmir'de Deprem Senaryosu	10.01.2001
TAN	Koray Derman	Kardeşlerimle Paylaşmak İstediklerim - 3	26.09.2000
	Nazım Ece Özbaş	Atatürk'ün Eğitim Felsefesi	24.10.2000
	Mustafa Hulusi Özkan	Kuvvet	05.12.2000
	Murat Uygur	Vicdan	05.12.2000
	Gökay Devrimci	Ruhun Ölmezliği	19.12.2000
OCAK	Özkan Aras	Susmak	28.09.2000
	Güngör Kavadarlı	Yürünmemiş Yollar	12.10.2000
	Ali Tarık Gül	Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir	26.10.2000
	Yusuf Kökdamar	Felsefe, Bilim ve İnanç ilişkileri ve Mukayeseleri	21.12.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
MARMARİS	Ali Tarık Gül	Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir	26.10.2000
	Bora Ayyıldız	Kudüs Ma'bedi	16.11.2000
NOKTA	Nedim Çakır	Postmodernizm ve Küreselleşmeye	
		M.'ik Eleştiri	02.10.2000
	Hakan Demirmen	Tefekkür Hüccesinden	
		Tefekkür Evrenine	16.10.2000
İMBAT	Cihangir Gener	İnisiyatif Öğreti	01.12.2000
	Haydar Balın	Günümüzde M.'luk ve Fert	03.10.2000
	Hikmet Özkalay	Deprem	17.10.2000
	Hasan Dağal	L.'da Doğunun Önemi	31.10.2000
	Ergun Aybars	1909-1999 Türk ve M.'luk	
NİRENGİ		Tarihinde Hata ve Doğruların	
		İrdelenmesi	14.12.2000
	Ali Akçiçek	Yaşlılık Üzerine Düşüncelerim	09.01.2001
	Ümit Akuzman	Evrenin Ulu Mimarı	23.01.2001
	Alpay Ergun	Masonların Loca İçi ve Loca Dışı	
		Davranışları	28.09.2000
	Akif Hayvalı	Tekris Öncesi ve	
		Sonrası Masonluk	12.10.2000
	Emre Çeççen	Ben Harici Alemde İken	12.10.2000
	Savaş Ziyrek	Bir Çırağın Masonluktan	
AGORA		Beklentileri	12.10.2000
	Bekri Yurci	Akıl ve Hikmet, Mabedimizi	
		Yapmak İçin Bize Yol Göstersin	18.01.2001
	Ömer Çiftçi	Çıraklar Neden Kuzeyde Oturur?	18.01.2001
	Ekber Göçer	Çırak Derecesinin Felsefesi	18.01.2001
	Ertan Tökün	Tekrisin Düşündürdükleri	18.01.2001
	Hakan Atis	Masonluk ve Toplum	01.02.2001
	Murat Özer	Sevgi, Sadakat ve Samimiyet	21.09.2000
	Onur Şevik	Ç. Selamı	05.10.2000
	Sezaver Alper	Kendini Bilmek	05.10.2000
IŞIK	Sinan Güler	Başkalarının Hakkı	19.10.2000
	Erol Musaoğlu	Laik Düşünce ve M.'luk	19.10.2000
	Bozkurt Güvenç	Magna Carta'dan Kopenhag	
		Kriterlerine Toplumsal Ulu	
		Erdemler	14.12.2000
	Bahri Yapıcılar	İnsan Olarak Gelecekte Ne	
		Bekliyoruz?	16.10.2000
	Osman Arsoy	M. Olarak Gelecekte Ne	
		Bekliyoruz?	16.10.2000
Bülent Yıldırım, Nihat Demirkol	İskender Doğusoy	Geçmişin, Geleceği Yaratabilmesi	
		İçin Yeterli Olması Mümkün Mü?	30.10.2000
		2001 Yılına Girerken, Sosyal ve	
		M.'ik Bakış Açısından Gözlemler	08.01.2001

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİS TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Nihat M. Güvenal	Ankara 1925	13.10.1960	Freedom	10.03.1999
Kerim Sümer	İzmir 1917	23.06.1961	Sevenler	17.11.1999
İlhan Ege	Denizli 1928	05.11.1971	Işın	17.07.2000
İbrahim Berkem	İstanbul 1912	17.04.1950	Delta	12.03.2000
Albert Menşe	İstanbul 1939	16.04.1969	Atlas	08.06.2000
Sahir Talât Akev	İstanbul 1923	18.06.1953	Körfez	14.06.2000
Tahsin Yaşamak	İstanbul 1911	15.06.1950	Karşıyaka	02.07.2000
F. Erol Karaoğlu	İstanbul 1933	23.12.1982	Sembol	05.07.2000
Engin Gürel	Fatsa 1934	22.02.1977	Hürriyet	09.07.2000
Engin Alsac	Ankara 1955	23.12.1987	Evrin	12.07.2000
Bedri Yiğit	Konya 1935	16.05.1983	Tolerans	27.07.2000
Zekai Evliyazade	Edremit 1919	27.06.1950	Sevgi	11.08.2000
Fikret Elmasoğlu	İzmir 1930	06.10.1961	Karşıyaka	21.08.2000
Mardiros Jirayr Toran	İstanbul 1925	10.04.1972	İdeal	23.08.2000
Alev Soryano	İstanbul 1928	20.10.1965	Evren	24.08.2000
Ahmet Çayırılı	Aydın 1950	04.12.1985	Promethee	28.08.2000
Cahit Gürol	Konya 1922	22.05.1959	Hisar	07.09.2000
Yıldırım Kılıç	Konya 1925	26.06.1959	Kültür	08.09.2000
Hikmet Turat	Konya 1909	18.04.1953	Ufuk	24.09.2000
Lütfi Başara	Tokat 1926	28.06.1984	Hürriyet	30.09.2000
Mahir Yalnız	İstanbul 1908	08.10.1974	Doğuş	03.10.2000
Ferhan Sencer	İstanbul 1939	28.03.1995	Pınar	04.10.2000
Levent Özsoy	Elazığ 1947	10.12.1981	Devrim	09.10.2000
Ahmet Cevdet Ekinci	İzmir 1950	31.03.1997	Üçışık	09.10.2000
Mennan Tüzemen	Sivas 1945	10.06.1985	Pusula	17.10.2000
Halis Yalçın	Akşehir 1916	24.02.1975	Şefkat	20.10.2000
Ferhan Dinçer	Akseki 1934	19.03.1987	Yeditepe	26.10.2000
Faruk Va-Nu	İstanbul 1907	27.02.1951	Sadık Dostlar	27.10.2000
Oğuz Öngen	İstanbul 1931	04.03.1983	Erenler	31.10.2000
Ş. Can Süer	Denizli 1940	20.01.1978	Ankara	05.11.2000
Edip Yüksel	İstanbul 1929	18.11.1968	İdeal	19.11.2000
Nevzat Gömeç	Akşehir 1923	05.07.1967	Ahenk	19.11.2000
Nusret Semi	İstanbul 1921	27.11.1958	Ülküm	26.11.2000
Koparal Çerman	Muğla 1936	26.02.1982	Kültür	27.11.2000
Cudi Demiroğlu	1922	16.02.1968	Sevenler	08.12.2000
Fahir Özsoy	İzmir 1923	11.03.1952	Delta	10.12.2000
Faruk Utku	Eskişehir 1956	18.10.1990	Sadık Dostlar	17.12.2000
Alp Lami Çetinsu	İstanbul 1921	26.04.1979	Akıl ve Hikmet	21.12.2000
Selmin Günel	Eskişehir 1957	18.11.1993	İzmir	30.12.2000

HIÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb. Maş.'a intikal eden kardeşlerimize Ev.'in Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

MİMAR SİNAN

Bulletin of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

7. Message from the Grand Master Demir SAYAŞÇIN
9. Quest for Truth: Why and How? O. ANIL ÇEZİK
29. Freemasonry in the Ottoman Empire:
A Short Note on French Exposures
in Greek, c. 1747 Translated by: Celil LAYİKTEZ
38. The Magna Carta Tradition and Freemasonry Metin HEPER
51. An Esoteric Commentary
from *Divina Comedia* R. Ruşen DORA
58. Science and Education: The Chisel Ertem KALAYCIOĞLU
77. Is Freemasonry Contemporary? Out of Date?
Or Universal and Eternal? Semih S. YEZCAN
85. The Masonic Dimension of Time Maiz VARON
93. News from Lodges Mimar SİNAN
112. Obituaries Mimar SİNAN

Address : 25, Nuruxiya Sakağı — Beyağlu / İSTANBUL

YEAR : 2000

NO : 118